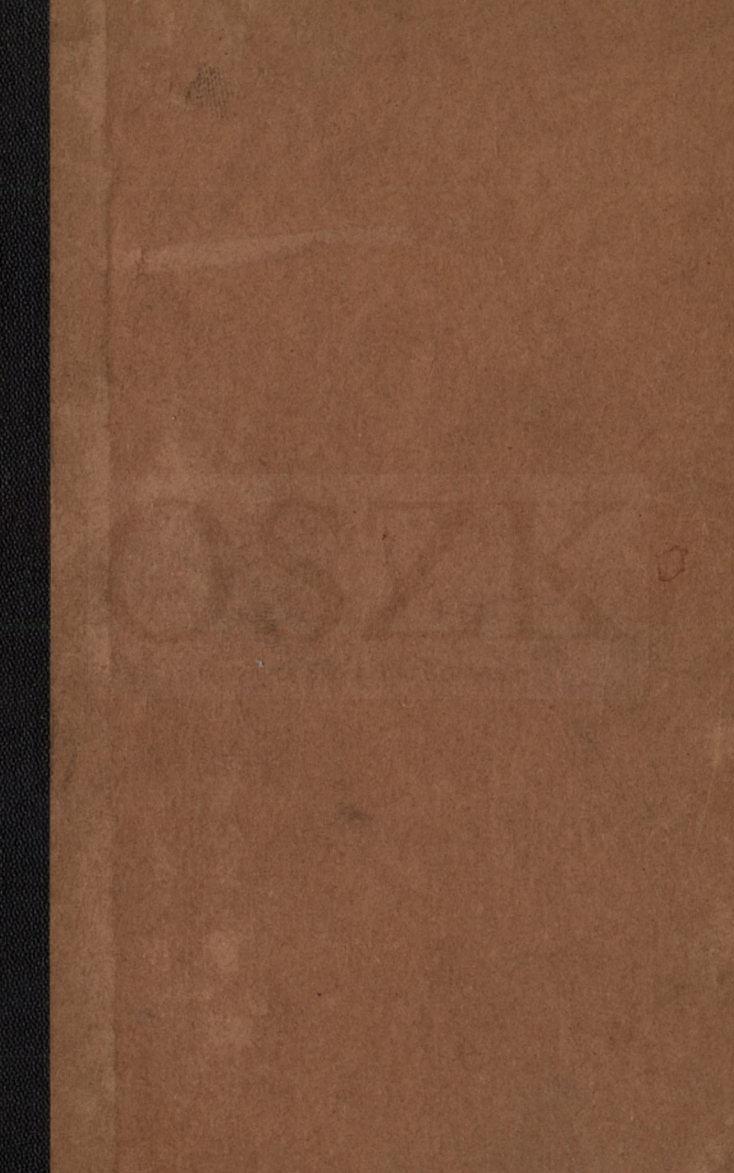

5730

SAND

CEMONTTE

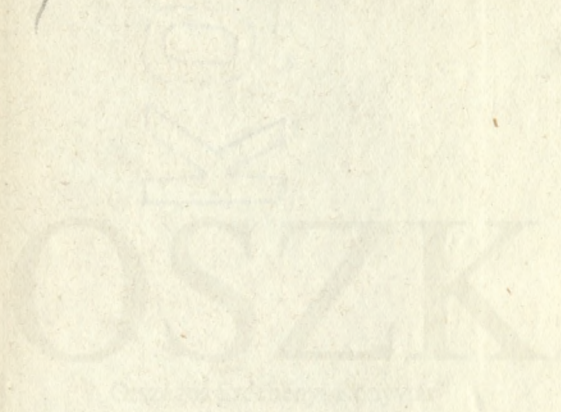
ORONY

~~VIII.~~

~~P. O. gall.~~

~~1485. l.~~

479/10

A
PERCEMONTI TORONY.

REGÉNY.

IRTA

SAND GYÖRGY.

FORDITOTTA

ZICHY CAMILLA.

ATHENAEUM
IRODALMI ÉS NYOM
RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1885.

Ára 1 frt.

A
PERCEMONTI TORONY.

REGÉNY.

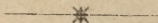

IRTA

SAND GYÖRGY.

FORDITOTTA

ZICHY CAMILLA.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1885.

55730

Budapest, 1835. Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.

I.

1873. őszén léptem először összeköttetésbe a de Nives családdal. Szabadság időmet élveztem s akkortájt körülbelől harminczezer frank jövedelmem lehetett, becsülettel szerzett vagyon, mit részben tekintélyes ügyvédi pályámnak, részben feleségem, Chantebelné asszony földbirtokainak szorgalmas és kitartó javításának köszönheték. Egyetlen fiam Henrik, letette volt Párisban utolsó jogtudori vizsgáját s ép ez este vártam megérkeztét, midőn futár útján a következő levelet vettem.

Chantebel ügyvéd úrnak, Maison-Blanche-ban, percemonti kerület, Riomon át.

Tisztelt ügyvéd úr!

Szabad-é tanácsát kérnem? Tudom ugyan, hogy most szabadságon van, de hol-

nap felkeresem jószágán, ha szives lesz fogadni.

»Alix, de Nives grófnő«

V. K.

Azt feleltem, hogy másnap a grófnő rendelkezésére állok s feleségem azonnal megpirogatott érte.

— Te csak úgy, minden teketória nélkül azonnal felelsz, minden kérés, minden várakoztatás nélkül, mint azt valami ügynélküli kezdő ügyvéd tenné! Sohasem fogsz tudni rangod fentartásához.

— Rangom? Miféle rangunk van, édes barátném, légy szives megmondani?

— A környék első ügyvédjének rangjával birsz. Gazdag vagy, szénád rendben van s ideje volna már nyugalomba tenni magad.

— Az is meglesz s remélem, nem sokára; de mindaddig, a mig fiunk hozzá nem fogott, s be nem bizonyította, hogy véden-
czeim jó kezekben vannak nála s méltán örökölheti praxisomat, addig nem fogom elhanyagolni pályámat. A teljes siker biztonságával akarom általadni neki irodámat.

— Ma ugyan mondd, de azért élsz-halsz minden ügyért. A világért sem akarnál elmulasztani csak egyet is. Még agyondolgozod magad, az lesz a vége. Pedig, Henrik nem is elég erős arra, hogy téged helyettesítsen.

— Akkor, megígértem már neked, hogy visszavonulok és falun fejezem be napjaimat; de Henrik helyettesíteni fog; jól, sőt kitünően végezte tanulmányait, tehetséges is

— De nem bir hatalmas testi erőddel, sem pedig akarat-erőddel. Kényes, gyöngye gyermek volt mindig. Inkább rám ütött.

— Majd megvállik! Ha nagyon megerőltetné magát, idővel felügyeletem alatt tanácsüggyvédet csinállok belőle. Eléggé ismert, kedvelt és értékelt vagyok, hogy biztos legyek a felől, mikép nem lesz hiány a perben még akkor sem.

— Ez már más; ezt jobban is szeretném. Tanácsot ugy is adhat az ember, ha nem megy ki a házból s jószágán lakik.

— Igen, az én koromban, az én ismert nevemmel és tapasztalataimmal; de fiatal embernél egészen másképen áll a dolog. Város-

ban kell laknia, klienseit fel kell keresnie otthon, s még így is jó lesz ha működése első éveiben mellette leszek, hogy utbaigazitással szolgáljak neki.

— Itt van ni! Nem akar visszavonulni! Akkor minek veszsz kastélyt, minek költesz helyreigazitására és felszerelésére, ha sem te, sem ő nem akartok benne lakni?

Nőm nemrég megvétette volt velem a percemonti kastélyt, mely földjeink kellő közepén állt, a hasonló nevű kerületben. Ez a kastély már régen utunkban volt s megvétele végre el lőn határozva; de az öreg báró Percemont Coras rendkívüli értéket tulajdonított az ódon kőhalmaznak s igen drágán tartotta a kitüntetést, hogy romjait felépíthessük. Le kelle hát mondanunk tervünkről. Azonban a báró gyermek nélkül elhalálozván, a kastély árverés útján, méltányos áron kezünkre jutott; de legalább is vagy harmincz-ezer frankba került volna, hogy e keselyűfészek, egy vulkánikus domb tetején lakhatóvá váljék, s be kell vallanom, hogy feleségem véleménye szerint, nem igen siettem e

költséget megtenni, hogy az úri kastélyt elfoglalhassa.

Falusi házunk tág, tiszta, kényelmes volt, három oldalról dombok oltalmazták s nagy kert vette körül; ez tökéletesen kielégített s új vételünk szemeimben csak egy előnnyel birt: hogy esetleg kellemetlen, vagy bosszantó szomszédságtól óvott meg.

A hegyoldalaknak alja, miknek tetejét a percemonti torony koronázta, elég jó szőlőt termett, míg a feljebb elhuzódó fiatal fenyves kitünő pagonnyá nőhette ki magát és véleményem szerint, indikálva volt, hogy békét hagyjunk egy ideig a vadnak, hogy annak idejében vaddús vadász-területünk legyen.

Feleségem azonban nem így értette a dolgot. Ez a kastély szemet szurt neki. Azt képzelte, hogy ott letelepedve, társadalmi álláspontját legalább is ötszáz lábbal emelendi a tengerszine fölé. Az asszonyoknak megvannak hóbortjaik, az anyáknak gyengeségeik. Henrik mindenkor oly élénk vágyat tanúsított Percemont birhatása iránt, hogy Chante-

belné asszony mindaddig nem hagyott békét, míg tényleg meg nem vettem.

Csaknem ez volt az első szó, mellyel fiát ölelés közben üdvözölte, mert vételem két nap óta volt csak hitelesítve.

— Köszönd meg édes apádnak, — kiáltá, — ime, Percemont ura vagy.

— Igen, — tevém hozzá, — csalánok bárója és fülesbaglyok grófja. Van mivel büszkélkedned s remélem, nem fogod elmulasztani, hogy azonnal névjegyeket készíttess, melyek e czimeket a világ kellő tudomására hozzák.

— Ennél szebb czimeim is vannak, — felelé fiam, karjaimba vetve magát. — Megyém legügyesebb és legbecsületesebb férfiának fia vagyok. Chantebel-nek hívják s nagy mérvben nemesítve érzem magamat atyám tettei által, minél fogva minden más czimet megvetek; de azért a regényes kastély, a merdek szikla, a nagy erdő oly kedves játékszerek, melyekért szívem mélyéből köszönet mondok neked apám, s ha megengeded, a torony valamely zugában, még magam sem tudom merre, kis fészket fogok keresni magam-

nak, hova időnként el fogok járni, olvasni vagy ábrándozni.

— Ha egész nagyravágyásod ennyiből áll, édes fiam, helyeslem, s neked adom a játékszert, — felelém. — Egy évig békét fogsz hagyni a vadnak, hogy ideje legyen visszaszokni ide, hol az öreg báró szüntelenül lődözte, nem lévén valószínűleg mit tennie az éléskamarába, s jövő évre együtt fogunk vadászni menni. De most gyerünk ebédelni, mert ebéd után komolyabb ügyekre kerül a sor.

Tényleg komoly terveim voltak fiammal s nem először kerültek szóba. Unokahúgával óhajtottam összeházasítani, a szép Ormonde Emiliával, kit rendesen csak *Miette* néven ismert mindenki, a ki szerette.

Elhunyt nővérem a környék egy gazdag földbirtokosához ment nőül, nagy területű jószágok bérlőjéhez, ki minden gyermekének, Ormonde Jakabnak és Emiliának jó kétszáz-ezer forint értéket hagyott. A két árva nagykoru volt már. Jakab betöltötte harminczadik évét, Emilia pedig huszonkét tavaszt ért.

Miután Henrik emlékezőtehetségét e terv-

re nézve kisse felfrissitettem volna, bár úgy látszott, mintha nem igen akaródnék annak édességeihez visszatérni, annál figyelmesebben kezdtem megfigyelni, mivel az első hatásból akarván itélni, kissé keményen hozzáfogtam volt a támadáshoz.

Nem tagadhatom, hogy az első hatás inkább szomorú volt mint derült s fiam anyja szemében kereste a választ, mit én az ő ajkairól vártam. Nem is jól mondom; nem az ajkairól, de szivétől. Nőm mindig helyeselte és óhajtotta ezt a házasságot; ennélfogva képzelhető, mily nagy vala meglepetésem, midőn fiam helyett megszólalva, szemrehányó hangon mondá:

— Valóban Chantebel úr, ha valamit a fejedbe veszsz, ezt onnan ugyan földi hatalom ki nem veri többé. Nem hagyhatsz egy pillanatnyi örömet és szabadságot e szegény gyerekeknek, ki csak most szabadult ki nehéz munkája alól, kinek ideje sem volt még körülnézni, s kinek oly nagy szüksége van a nyugalomra, a szabadságra! Már is szükségesnek látod a házasság igájával kecsegtetni, a házasság kötelét a nyakába vetni?

— Hát akasztásra való kötél ez? — felelém kissé haragosan; — oly boldogtalan az az ember s el akarod-é vele hitetni, hogy szülei nem jól élnek együtt?

— Tudom, hogy az ellenkező az igaz, — beleszólt Henrik élénken. — Tudom, hogy mind a hárman együtt csak egyet teszünk ki. Tehát, ha maguk ketten vannak a kik óhajtják hogy azonnal nősüljek, én nem számítok és nem is akarok számítani; de

— De, ha én vagyok egyedül véleményemmel, akkor én nem számítok, — viszonozám. — Ennélfogva nem teszünk egyet hárman, mert nem vagyunk Isten és a dolgok köztünk szépen a többség útján fognak eldöntetni.

— Tudod mit, Chantebel úr! — szólt a feleségem, ki alkalmilag igen szellemdús tudott lenni. — Mi mind a ketten boldogok vagyunk a házasságban, de ki-ki a maga módja szerint; minekutána azonban a keresendő jó, vagy a kockáztatandó rossz fiunkra vonatkozik s általa élendő át, az én véleményem egyuttal az, ne legyen véleménye egyikünknek

sem s engedjük, hogy ő határozzon saját maga felett egyedül.

— Hisz épen ezt a következtetést tartottam reservában én is, — felelém; de azt hittem, szerelmes Miette-be s régen elhatározta, hogy az lesz a felesége és senki más, még pedig minél előbb.

— És Miette? — kérdé Henrik felindulással, — ő is elvan-é határozva, úgy mint én s azt hiszik-é, hogy komolyan szerelmes belém?

— Szerelmes, oly szó, mely Miette szótárában még nem talált alkalmazást. Hisz eléggé ismered; ez egy nyugodt, őszinte, határozott, nyiltszivü leány, maga a becsület, a jószág, a bátorság. Miette igaz és meleg barátsággal viseltetik irántad, arról meg vagyunk győződve. Rajtam kívül még csak egy vezetője és barátja van a világon, a bátyja Jakab, kit imád és kiben feltétlenül hisz. Ormonde Miette ahhoz fog férjhez menni, kit Ormonde Jakab választott számára és gyermekkor óta, Jakab, ki legjobb barátod, nővérét neked szánta és senki másnak. Hát mit akarsz még ezenkívül?

II.

— Soha nem kívánhatnék, se nem remélhetnék ennél jobbat, ha tudnám, hogy szeretetem, — viszonzá Henrik. — De tudd meg, apám, hogy e vonzalom, melyre azt hittem, bizony számithatok, sajátságos módon elhidegült egy idő óta. Jakab nem válaszolt mikor bejelentettem neki közelebbi visszatértemet és Emilia utolsó levelei feltűnően tartózkodók és hidegek valának.

— Nem te adtad-é talán ennek a példáját?

— Panaszkodott volna?

— Miette soha sem panaszkodik, jól tudod; csak bizonyos elfogultságot és szórakozottságot vett észre leveleidben; s midőn örülni akartam vele visszatérésednek, kétkedni látszott, hogy az csakugyan oly közel lehessen, mint én hittem. Légy nyílt, fiam, mondd meg az igazat. Szüleidnek csak meggyónhatsz. Nem

kérem számon a kis eltéréseket, miket Miette szemedre lobbanthatna. Mi mindnyájan keresztül mentünk ezeken a dolgokon, tanuló-létünkre, ez az egyetemi élettel együtt jár s a világért sem állítom, hogy többet értünk nálatoknál; de örömmel tértünk vissza a család ölébe és talán, unokahúgoddal folytatott levelezésedben, elég meggondolatlan voltál, sajnálkozásodat elárulni a felett, hogy e szórakozások, miket netán a szükségesnél komolyabban vettél, véget fognának érni?

— Remélem, nincsen úgy édes apám, mert e sajnálkozás igen csekély volt s hamar eltűnt a maguk boldogsága gondolatára. Nem emlékszem a használt kitételekre; de biztosan merem állítani, hogy sem elég naif, sem oly bamba nem vagyok, hogy olyat irtam, vagy csak gondoltam volna is, mi a kis cousine által használt jégbehűtött hangot indokolhatta volna.

— Itt van a levele?

— Megyek s elhozom.

Henrik elsietett s nőm, ki eddig némán hallgatott bennünket, izgatottan felszólalt:

— Barátom, e házasságnak vége, — kiáltá, — gondolni sem lehet reá többé.

— Miért? mi vetett véget neki? s mily okból?

— Miette szigorú és hideg leány, ki mitsem ért az elegáns élet követelményeihez, egy bizonyos állásban; képtelen még a legkisebb tévedés látszatát is megbocsájtani egy fiatal ember életében.

— Ah bah! Mit beszélsz! Miette jól ismeri bátyja urának könnyelműségét s mindazt, mit jogászkorában Párisban átélt s hinni akarom, hogy Henrik negyed résznyit sem vétett. Mindazonáltal Miette e felett soha sem nem nyugtalankodott, sem haragot nem árult el; sőt, midőn két évvel ezelőtt bátyja hazajött, lehetőleg kevésbé lévén ügyvéd s lehetőleg szivesen szaladva minden kötény után — nővére tárt karokkal fogadta. Igen bőkezűen segítette adóságai kifizetésében, a nélkül, hogy csak egy szóval szemrehányást tett volna neki, vagy a költség feletti sajnálkozásának adott volna kifejezést. Még csak a múltkor említette Jakab, hozzátéve, hogy huga valódi an-

gyal elnézés és nagylelkűség dolgában; s most azt akarnád elhíttetni

Henrik, a levéllel kezében belépve, félbeszakítja párbeszédünket. E levél nem volt oly hideg, mint a minőnek mondta; de Emilia sohasem volt különösen tüntető természetű és szokásos szerénysége meg éppen nem engedé, hogy odaadóbb legyen; azonban tény hogy ezúttal eddig nem tapasztalt zavar és mondhatnám ijedelem szólt a levélből.

»A barátság, irta, feloldhatatlan valami, és mindig áldozatkész testvért fog bennem találni; de a házasság eszméje a világért se nyugtalanítsa; ha magának szüksége van meg gondolási időre, mennyivel inkább van szükségem rá nekem és mire sem köteleztük magunkat, a mit a helyzet és körülmények szerint kérdésbe ne vonhatnánk és kellőleg meg ne világíthatnánk még.«

— Észre fogod venni, édes apám — jegyzé meg Henrik, hozzám fordulva, hogy ez alkalommal magáz, még pedig először életében.

— Kell, hogy rajtad álljon a hiba, —

felelém. — Beszélj! légy őszinte. Szerelmes vagy-é még vagy sem, unokahugodba?

— Szerelmes?

— Igen, szerelmes, szerelemmel szeretted-é vagy sem, ne játszunk a szavakkal.

— Nem tud felelni, — közbeszólt az anyja. — Tán azt kérdi magától, valaha az volt-é?

Henrik mohón megragadta a mentőru-
dat, mit anyja oly ügyesen nyújtott neki.

— Igen, — kiáltá, — ez az igaz! Nem tudom, szerelemnek nevezhető-e a tiszteletteljes és testvéri vonzalom, mit Miette gyermekkorom óta bennem előidézett. A szenvedély soha ki nem fejlődött egyikünkénél sem.

— És te a szenvedélyt keresed a házasságban?

— Tán hibáztatsz miatta?

— Nem hibáztatok senkit, egyáltalán nem foglalkozom elmélettel. Szived állapotát akarom ismerni. Ha Ormonde Miette mást szeretne s nem téged, te nem bánád, nem fájlalnád?

Henrik egyszerre elpirult és el is halványodott.

— Ha mást szeret, — szólt felindulástól rezgő hangon, — hadd mondja nyiltan! Nincs jogom ellenezni s büszkébb vagyok, semhogy szemrehányásokra ragadtatnám magam.

— Végre, — mondám, — a kérdés egyre világosabb lesz és a dolog érthetővé válik. Hallgass ide ; négy órakor ebédeltünk és most alig van hat. Félóra alatt unokahugodnál lehetsz. Nyergeltesd Prunelle kisasszonyt, szép kis kanczádat, mely távolléted alatt nem is tudja, mi az ügetés s mely el lesz ragadtatva a kellemes sétától. Mitsem kell mondanod Miettenek, csak azt, hogy az imént érkeztél s hozzá siettél kezet fogni vele és fivérével. Ez a sietség a te részedről a magyarázatok leg-egyszerűbbje és legérthetőbbje. Észre fogod venni, vajjon előzékenységgel vagy közöny-nyel fogadtatik-é? Szellemdús embernek ennél nem kell több. Örömtelt fogadtatásban részesülve, egy órát velök töltesz, aztán hazajössz diadalodról számot adni. Ha mindjárt eleinte kiadják az utadat, azonnal visszatérsz,

a nélkül, hogy bővebb magyarázatot kívánnál. Ez a legegyszerűbb és véget vett mindennemű elmélkedésnek, a mennyiben a felesleges beszédétől is megkimél.

— Igazad van apám, — válaszolá Henrik s megölelt. — Megyek és visszajövök.

Hogy az idő hamarébb múljon s türelmebben várhasson, feleségem kötéshez fogott, míg én könyvet vettem elő. Jól láttam, hogy égett a vágytól, nekem ellentmondani s kiveszekedhetni magát; de úgy tettem, mintha nem venném észre; azonban kitört s én hagytam beszélni, csak hogy véleménye s gondolata fenekét is kiismerjem.

Ekkor, óh csoda, felfedeztem, hogy fia házassága Miette-el ellenszenvessé vált neki és levelei vagy szavai jócskán hozzájárulhattak szerelmeseink elhidegüléséhez. Nem szerette többé szegény hugát, nagyon parlaginak találta, nem elég jól »született« fiaura számára. Vagyona ugyan elegendő volna, de Henrik egyetlen fiú és gazdagabb örökös-nőre tarthatott számot. Bizonyos fényüzési hajlamai, comfort-eszményei vannak, miket

Miette nem fogna sem megérteni, sem helyeselni, vagy méltányolni. Fivéréből is, ki azelőtt fényes gavallér-ember volt, parasztot csinált, ki nemsokára hasas táblabiróvá fog válni. A parasztnő minden erényével, de egyszersmint minden előítéletével és önfejűségével bir. E házasság régen, a mig Henrik még deák és afféle provinciális ember volt, tetszhetett ugyan nekünk; de most, hogy Párisból visszatért, szépsége, eleganciája és urias modora egész varázsával, most előkelő leány kell neki, ki képes legyen idővel nagyvilági hölgygyé válni.

Mindezt szó nélkül meghallgattam, s mire vége volt, hosszú csend után felszóltam:

— Akarod-e, hogy következtetést vonjak a mondottakból?

— Igen, szólj.

— No hát! Ha ez a házasság most utálatosnak tetszik, ez sem nem Henrik hibája, sem Miette-é, de a percemonti toronyé!

— Ne beszélj!

— Biz az, az; ezen átkozott torony nélkül még mindig a jó és boldog polgárok vol-

nánk, a kik tegnap voltunk és nem találnök, hogy nővérem gyermekei parlagiak, parasz-
tok; de a mióta szőleink felett torony emel-
kedik és czimeres ajtója van borházunknak ..

— Borházunk? Kastélyunkból borhá-
zat akarsz csinálni?

— Igen édesem, s ha még ez sem osz-
latja hóbortodat, lebontatom az ódon fészket.

— Ezt nem teheted! — kiáltá magánki-
vül Chantebelné asszony. — A kastély fiadé,
ünnepélyesen neki ajándékoztad!

— Ha látni fogja, hogy a kastély megza-
varta agyadat, segédkezni fog lerombolásánál.

Nőm félt a gunytól; rögtön lecsendesült
s megigérte, hogy nyugodtan bevárja Emilia
határozatát; de nem sokára izgatottsága meg-
újult s nőttön nőtt.

Az órák multak és Henrik nem tért visz-
sza. Én örültem neki; akkép magyaráztam
elmaradását, hogy rokonai szivesen látják, s
hogy mind hárman örömet találnak egymás
társaságában. Végre a tizenkettőt is elütötte és
nőm, valami balesettől tartva, már egyre jött-
ment a kert és országut között, midőn Hen-

rik kis kanczájának ismert dübörgése hallatszott s pár perczczel később fiam mellettünk volt.

— Semmi baj sem ért, nem történt semmi, — felelé anyjának, ki aggályosan kérdőre vonta. — Emiliát csak egy perczig láttam s megtudtam általa, hogy fivére egy hónap óta majorjában lakik Champgousseban, hol fontos építkezéseken dolgoztat. Emilia, egyedül lévén, értésemre adta, hogy látogatásomat rövidebbre kell szabnom, s minthogy még korán volt, Champgoussenak tartottam, hogy Jakabot is megöleljem. Nem jól emlékeztem az útra, s ha nem csalódom, nagyobb kerülőt tettem, mint kellett volna. Végre megérkeztem Jakabnál, egy órát szivaroztunk és csevegtünk együtt s most itt vagyok három mértföldnyi lovaglás után, oly tekervényes utakon, hogy lovam ritka esze nélkül nem egy könnyen találtam volna haza a setétben.

— És Emilia hogy fogadott? — kérdé Chautebelné asszony.

— Jól, — felelé Henrik, a mennyire ily rövid idő alatt itélnem lehet.

— Nem tett szemrehányást, nem kötött beléd?

— Épen nem.

— És Jakab?

— Barátságos volt, mint rendesen.

— Akkor hát mi sincs eldöntve?

— Házasságról nem volt szó. Ez oly tárgy, melyről csak kettőjük jelenlétében értekezhetünk.

Feleségem, teljesen megnyugtatta, visszavonult; ekkor Henrik azonnal megragadta karomat és elvezetett a kertbe.

— Beszélnem kell veled, apám — szólt izgatottan. Mondani valóm igen kényes s félek, hogy anyám annyira lelkére venné, hogy nem elég óvatosan járna el. Elmondom, mi történt velem.

— Ülünk le, mondám, hallgatlak.

Henrik, igen zavartan, a következőket mondta el:

III.

— Mindenekelőtt tudnod kell, mily lelki hangulatban voltam, midőn utnak indultam Emilia látogatására. Igaz és tény, hogy mielőtt a párisi élettől megváltam volna, egy pillanatig ijedelemmel gondoltam a házasságra. Amaz eszmény, melyről első ifjúságomban álmodoztam, a főváros lázas életmódjának befolyása alatt, évről évre halványabbá vált. Oly szerelmesnek láttál unokahugomba, midőn jogászkodni kezdtem, hogy attól féltél — s ezt jól értettem — mikép tanulmányaim elfognának odáztatni azon türelmetlenségem által, hogy minél hamarább befejezhessem. Nem gondoltad meg édes atyám, hogy e szerelmi és házassági vágy a kis deák érzelme volt csak s természetesen betöltötte az időszakot az érettségi és első jogászévem között. Tán nem eléggé tudtad előre látni, mily hamar fog csillapúlni e türelmetlenség is; igazán

óhajtván e házasságot, tán jobban tetted volna, ha a következő években megengeded, hogy a szünidőket itthonn töltsem, azt hitted, szórakoztatnod kell egy oly bánat miatt, mit a távollét első éve után már nem ismertem. Eljöttél hozzám és velem élvezted szünidődet. Utazni vittél, a tengerre vittél, aztán Svájcba, majd Florenczbe és Rómába; szóval, oly jól intézted a dolgokat, hogy négy éve lett, míg ma viszont láttam Emiliát. Következménye mindennek az lett, hogy féltém viszontlátni; féltém, hogy nem fogom többé oly elragadó-nak találni, mint hajdan, amidőn tizennyolcz tavaszának egész varázsával birt.

»Mindez elvonult lelki szemem előtt, amint napszálltakor Emilia háza felé ügettem és kedvem lett volna *Prunelle* kedvét kissé csillapítani, mely a szokatlan mozgásnak örülve, úgy ment, mint a nyil. Utoljára is kénytelen volt lépést menni, mikor *Vignollette* felé közeleedtünk s a keskeny homokos úton felfelé kellett haladnunk, hogy a lomb közé rejtett háztetőt megpillanthassuk. Ott nyugtalan lelkem is csillapodni kezdett s nem tudom,

miféle elzékenyülés vett erőt rajtam. Az est csodaszerű volt, ég és föld aranyfényben úszott. A hegyeket rózsás felhőpára boritá. Az út lábaimnál úgy fénylett, mintha rubint porral lett volna elhintve. A gazdag szőlők lombját a halmokon, mint hullámos tengert ingatta az esti szellő s pompás veres indáik érett, nehéz gyümölcsökkel dús füzérekben lógtak alá fejem fölött.

»Bocsáss meg, ha a költészet is elragad. Boldog ifjú éveim felelevenedtek emlékeimben. Idylli szerelmem bájos jelenetei újra feltűntek lelkem előtt. Amaz időkbe képzeltem bele magamat, mikor deák-öltözetemben, melyből sovány karjaim kinőttek, dobogó szivvel közeledtem kis hugom-házához, szép kis hugoméhoz, ki akkor oly bájos, oly kecses és bizalmas volt! Ujra kezdtem szerelmi ábrándjaimat s úgy tetszett nekem, mintha az, ki hajdan egész lényemet reménynyel, vágygyal töltötte el, nem lehetne pusztá képzelet. Ujra ügetésre fogtam lovamat és lázasan, lelkendezve, félősen érkeztem meg és szerelmesen, mint tizenhét éves koromban voltam.

» Ne türelmetlenkedjél apám. Szükséges, hogy összefoglaljam azt, a mi a múlt volt néhány órával ezelőtt s mi most egy század előtti multtá lett.

» Reszkettem, midőn becsengettem ama kicsi zöldre festett ajtón, mely még mindig oly kopott és nagy fekete szögekkel van helyreütve. Bizonyos örömet leltem benne minden tárgyat felismerhetni s ép oly dúsan s frissen viszontláthatni a vad venyigét, mely ezen egyszerű bejáratot árnyalja. Régente egy retesz elég volt, hogy a házat megőrizze; de ma már megszűnt ez a vendégszerető bizalom: legalább is öt perczig kelle várnom. Azt mondtam magamban: Emilia egyedül van, vagy tán a kertbe ment. Idő kell, míg átjön a szőlőn, de azért felismerte csengetésemet s maga fog jönni ajtót nyitni, csak úgy, mint régen!

» De nem ő jött, hanem az öreg Mikola; az vette át lovamat is, még pedig igen zavart előzékenységgel.

» — Jöjjön be, jöjjön be Henrik urfi! Igen, igen, a kisasszony jól van, itthon is van, Henrik urfi; menjen csak, menjen csak bel-

jebb és bocsásson meg, ha nincsen minden, a hogy lenni kéne; de nagy mosás van, az egész ház lenn van a pataknál öblögetni; azért várakoztatták oly soká. Iszen tudja még Henrik urfi, az illen napon minden össze-vissza van a háznál, Henrik urfi!

»Gyorsan végigmentem a keskeny hosszú fasoron; legalább nekem igen hosszúnak tetszett! Máskor már távolról felismerték hangomat és Jakab szaladva jött elém. De Jakab távol volt. A kutya fel nem ismert és ugatva, szimatolva követett. Emilia csak a perron lépcsőjéig jött előmbe. Ő nyujtotta első a kezét felém; de meglepetésében, mikor meglátott, több volt az ijedelem, mint az öröm.

»Most is úgy volt felöltözve mint régente, csak félig kisasszony módjára; mousseline ruhája jól fel volt szedve csipőin, selyemköténye csipkével ékitve s a parasztnők kiszalmakalapja, fekete bársony diszszel s hátul felgyürve, látni engedé pompás barna tekerceit. Szép volt mint mindig, tán szebb mint valaha. Friss arcának kerekdedsége kissé megnyult, a szemek nagyobbak lettek

s bizonyos komolyabb kifejezés tekintetét áthatóbbá, mosolyát finomabbá teszi. Nem tudom már mit mondtunk egymásnak, de mindketten fel valánk indulva. Egymás hogylétéről tudakozódtunk, de nem hallottuk s be nem vártuk a választ.

»De végre annyit mégis megértettem, hogy Jakab, vagyis Jano, a hogy Miette elkeresztelte, új majort épített, két mértföldnyire onnan. Champgousse az ő öröksége. Istállók és magtárak már rég összeomlással fenyegettek. Nem akarta a munkálatokat vállalkozóra bizni, ki jól megkoppasztotta volna, a nélkül, hogy a dolgokat inyére csinálná. Így hát elment s letelepedett majorosainál, hogy napkeltével már személyesen felügyelhessen munkásaira.

»De azért naponta eljön téged látogatni? — kérdém.

»— Nem, igen messze van, akkor nagyon későn feketnék csak le. Vasárnaponként meglátogatom s meggyőződöm róla, hogy minden rendén van.

»— Unatkozhat így magában?

» — Nem a! szörnyen el van foglalva!

» — De te, reád csak szomorítólag hat hat ez a magány?

» — Nincs időm rá gondolni. Mindig annyi a dolog, ha az ember otthonával foglalkozni szeret!

» — Hozzánk kellett volna lakni jönnöd.

» — Ez nem volna lehetséges.

» — Tehát még mindig példás és szenvedélyes gazdasszony vagy.

» — Hogyne, kell is.

» — És szereted e szigorú életmódot?

» — Mint mindig.

» — Nem gondolsz . . .

» — Mire?

» — Hogy jobb volna kettecskén lenni . .

» Úgy hiszem, már azon a ponton voltam, hogy kitárjam szívemet, midőn Emilia váratlanul felugrott, a salon melletti ebédlő ajtaját nyikorogni hallván. Az ebédlő felé szaladt s egészen érthetően e szavakat hallám suttogni: Ó itt van, ne mutatkozzék.

» Nemde meg vagy lepetve, apám? Én úgy érzem, mintha valami megszakadt volna

szivemben. Hallám, mint tévődött be az ajtó s Emilia visszatért, igen szórakozottan, zavartan, feszélyezve, s rólad, egészséged, foglalkozásod iránt kezdett kérdéseket tenni, holott ő mindenre nézve tájékozva van, mi téged illet s rajtam lett volna a sor őt kikérdezni házunk felől. Láttam, hogy jelenlétem kinpadra feszíti, hogy szemei önkénytelenül keresik az órát, hogy elviselhetetlen jelenlétem perczeit számitgassa. Felkaptam kalapomat, mondva, hogy még alig láttam szüleimet s különben nem is akarok terhére lenni.

»— Igazad van, felelé! Nem jöhetsz többé úgy ide, mint hajdan; egyedül vagyok a háznál s ez nem volna illendő. De ha vasárnap elmész Janót meglátogatni Champgousseba, ott találkozni fogunk.

»Nem tudom, feleltem-e valamit erre. Elindultam, csaknem szaladva, mint aki megégette magát; magam mentem az istállóba Prunelle-ért és lóhalálába kezdtem vágtatni azon az uton, mely ide visszavezetett volna. Aztán egyszerre megálltam s azt kérdeztem magamtól, nem álmodom-é, nem vagyok-é

őrült. Ormonde Miette, ki hűtelen vagy megromlott és házában szeretőt rejteget! Nem, ez lehetetlen, mondám magamban, de tudni akarom ennek a nyitját és megtudom! Felkeresem Jakabot. Nyiltan kikérdezem. Ez becsületes ember, barátom is, majd megmondja az igazat.

»A Champgousseba vezető útra tértem. Kissé eltévedtem, setét volt nagyon. Észrevétlenül beesteledett. Végre megérkezem, távolból látom már az épületeket — az egész nem igen látszott megváltozotttnak. A dühösen ugató kutyáktól körülvéve, leszálok lovamról. Nagynehezen felfedezem a nagy kaput s az úri szobákba vezető ajtót, midőn egyszerre ez az ajtó megnyilik. A belülről kisugárzó világosság-nál Ormonde Jakab monumentális körvonalai kivehetők oly öltözetben, mint mikor ágyból ugrik ki az ember.

»Karjaimba veti magát, hatalmasan megölel, nevetve kiáltja, hogy már feküdt s kevésbe múlt, hogy fegyverrel kezében nem fogadott. A kutyák szörnyű rivalgása után ítélve, azt hitte, tolvaj jár a ház körül. Ezalatt

megragadja Prunelle kantárszárát s még mindig fél-meztelenül, maga elvezeti az istállóba, hová természetesen követtem, hogy segédkezzem neki.

» — Hagyd abba, ne bánts, — mondá ; — úgy se látnál. Én ép úgy látok éjjel, mint nappal, akár egy bagoly, aztán tudom is, hol van minden. S csakugyan, a homály daczára vizet, abrakot, szénát ad Prunelle barát-
nőjének, a nélkül, hogy bárkit is felköltött volna, jobbról-balról megrugja kutyáit, melyek még mindig fogvicsoritva környeznek és bevisz pavillonjába, melynek egyedüli fényűzése mindennemű lőfegyverből s nagy pipagyűjteményből áll. Nyomát sem láttam sem könyvnek, sem téntatartónak, sem tollnak, ép oly kevéssé, mint deák korában a quartier-latin-beli szobájában.

» — Most szólj — kiáltá, — mikor érkeztél vidékünkre ?

» — Most, délután.

» — És azonnal meglátogatsz ? Ez aztán szép ; köszönöm barátságodat. Otthon minden jól megy ? Biz'Isten, legalább egy hónapja an-

nak, hogy szüleidet utoljára láttam. Annyi a dolgom itten! Nem mozdulhatok innét; de ők tudták, hol guggolok azóta, minthogy itt kerestél fel?

»— Egy szót sem tudtak róla, miután Vignollette-be küldtek s én azt reméltem, ott talállak.

»E szavakra Jano kifejezésteli arcza változáson ment át. Tudod, hogy a hatalmas gyerekek a legkisebb meglepetésre úgy elpirúl, mint egy kisasszony. Az ijedtség és aggodalom hangján kiáltá:

»— Vignolletteből jösz? Te láttad nővéremet?

»— Légy nyugodt, — felelém, — csupán csak őt láttam.

»— C s a k ő t láttad? Tehát megmondta...

»— Mindent megmondott, — felelém hátorozottan, minden áron hasznát akarván venni felindulásának s a valóznak nyomára akarván jutni.

»— Megmondta . . . de nem láttad a másikat?

»— Nem láttam a másikat.

» — Megmondta nevét is?

» — Nem mondta meg a nevét.

» — Lelkedre kötötte a titoktartást?

» — Semmit sem kötött a lelkemre.

» — Akkor hát én kérlek, becsületedre, irántunk való barátságodra kérlek, egy szót sem arról, mit észrevettél! Esküszöl?

» — Nincs szükség eskümre, ha Emilia becsületéről van szó.

» — Igazad van! Buta vagyok. Beszéljünk másról. Valami frissitőről fogok gondoskodni, aztán pipára, szivarra gyujtasz . . . mit parancsolsz? itt van ni, válaszs. Én lemegyek a pinczébe.

» — Ne fáradjál, kérlek.

— Nem nagy fáradság, — mondá, — egy csapdát felnyitva szobája közepén. — Szükségletem mindig kéznél van.

» Pillanat alatt lement két lépcsőfokon s rögtön feltűnt ismét egy kosárral kezében, melyben szőlőjének minden borneméből volt egy üveggel.

» — Köszönöm, — mondám, de már nem

szoktam bort inni, frissitőképen. Van-é savanyú-vized?

› — Hogyne volna! Itt folyik a savanyúforrás az ajtóm előtt. Itt van ni, egészen friss. Tégy belé egy kis pálinkát, itt a cukor, rögtön kész a grog.

› Láttam, hogy míg a magam módjára gondoskodtam magamról, ő kibontott egy üveg bort és a maga inye szerint látta el magát s tudva, mily bőbeszédűvé szokta tenni a bor, nagy szomjúságot színleltem, hogy őt is az ivásra ösztökéljem. Egy nagy titok felderítését reméltem; de akármennyit ivott a tüzes nedvből, mindig oly ügyességgel tért ki, melyre soha sem hittem volna képesnek.

› Különben hamar bele is úntam az agent provocateur szerepébe. Mit érdekelhet azon úr neve, ki Emilia szivében helyettesít? Azt hittem volna, hogy cousine-om őszintén azt fogja mondani: Nem szeretlek többé, máshoz megyek nőül. Jakab azt látszott képzelni, hogy tényleg meg is mondta. Egyenesen a tárgyra akartam térni és eltérései közepette, váratlanúl szavába vágtam a kérdéssel:

— Beszéljünk komolyabb dolgokról. Mikor lesz az esküvő?

» — Az én esküvőm? — felelé ártatlanúl. — Ah, ez más! Ki tudja még, hogy lesz? Egy hónapig kell még várnom, mielőtt nyilatkozhatnám.

» — Hát a magad részéről is házassági tervekkel foglalkozol?

» — Biz a! Nagy tervekkel! De engedd, hogy ezúttal ne mondjak többet; nagyon szerelmes vagyok s remélem, elvehetem azt a kit szereted; ez az egész. Egy hónap múlva te lélsz az első, kinek kitárom szívemet; azt megigérem.

» — Vagyis, erre a tárgyra nézve sohasem fogod kitárni a szivedet, mert egy hónap múlva a mai tárgy el lesz feledve és másikba fogsz belekezdeni.

» — Csapodár vagyok, igaz. Sokkal gyakrabban adtam tanúságát, semhogy tagadhatnám; de most ez egyszer igazán komoly a dolog, becsületemre mondom.

» — Legyen; de én nem a te házasságodról beszéltem. Ne tégy úgy, mintha nem érte-

néd, hová czélzok. Emilia házasságáról beszéltem.

»— Ah, nővérem veled való egybekeléséről? Hja ez más! Szerencsétlenségre kérdéssé vált, nagy sajnálkozásomra, arra esküszöm!

»— Kérdéssé vált gyönyörű egy kifejezés! — kiáltám élesen.

»Nem engedett tovább beszélnem.

»Hát igen, — mondá, — vége van. Nem panaszkodhatol, mert magad akartad így. Nem irtál-é Miettenek egy hónappal vagy hat héttel ezelőtt afféle fátyolozott, gyónáshoz hasonló vallomást, kimondva, hogy bocsánatában kételkedel, egyúttal értésére adva, hogy igen megadásteli fájdalommal belenyugszol abba is? Én jól megértettem az egészet s midőn kikérdezett, nevetve mondtam neki, hogy a fiatalság örömei nem komoly dolgok s nem állják utját annak, hogy az igazi szerelem ismét teljes jogaiba lépjen. Nem értette, mit akarok mondani; száz kérdést tett, de oly kényeseket, melyekre felelnem lehetetlen volt. Akkor elment szüleidet felkeresni; apád, fáj-

dalom, nem volt otthon. Anyáddal beszélt tehát, ki nem titkolta előtte, hogy te, odalenn Párisban igen vigan élsz s még ki is nevette, midőn e fölötti meglepetését nyilvánítá! Az én kedves néném, ha épen neki készül, kissé túl-őszinte tud lenni. Világosan értésére adta Miettenek, hogy azon esetre, ha a te hűtlenségeiden megbotránkoznék, a család igen könnyen megvigasztalódnék felháborodása felett. Nem volna nehéz neked nálánál fényesebb partiet találni. Szegény kis Miettem erre hosszú képpel jött haza és minden megjegyzés nélkül elbeszélte nekem a dolgot. Vigasztalni akartam, de azt mondta: Nem szükséges, hogy kötelességemre tanítsanak, — és ha sirt is, én, részemről, mit sem láttam belőle. Ugy hiszem, nagyon lelkére vette, de büszkébb, semhogy bevallaná s ha anyád csakugyan a házasságot ellenzi, nem hiszem, hogy Miette valaha még csak hallani is akarjon róla.

»Meg valék lepetve, de rosszul is esett anyámat ily hangulatban tudni; azonban nem akartam azoktól, kiket megsértett, az ellene emelt vádat meghallgatni; különben éreztem,

hogy az első hibát én követtem el és hogy deák-életembe elmerülve, nagyon is észrevehető hézagot hagytam hűségemben ; így hát kértem Jakabot, bocsásson el.

»— Fáradt vagyok, — mondám neki, — fejem fáj, és ha ingerült vagyok is, nem akarok ingerültségemnek most kifejezést adni. Hagyjuk a magyarázatokat máskorra . . . Mikor jösz hozzám reggelizni?

»— Te jösz el ide vasárnap s velünk töltöd a napot. Miette is itt lesz és mindent elmondhattok egymásnak. Te addig tanácskozhatsz szüleiddel, megtudhatod, szándékosan sértették-e nővérem büszkeségét s minthogy tudom, hogy sajnálni fogod, ismét jóbarátokká fogtok válni.

»— Igen, ismét testvérekké fogunk válni, mert felteszem, hogy nyíltan meg fogja mondani azt, a mit már ma este be kellett volna vallania.

»— Erre elbúcsúztunk s elváltunk, ő, még mindig vigan, én halálosan szomorún. Valósággal iszonyu migrainem volt, mit az éj hűs levegője eloszlatott ugyan, hanem azért

most oly ostobának és megtörtnek érzem magam, mint egy ember, ki a háztetőről lezuhant a kövezetre.

IV.

Midőn fiam megszűnt beszélni, komolyan egymás szeme közé néztünk, mert beszéd közben a salonba követett volt.

— Eléggé meg vagyok elégedve a dolgok jelenlegi állásával, — mondám neki, — úgy, első látásra, világosnak tetszik az egész. Mégis, ha mint bíró, egy szemtanú részletes bizonyítékáról kellene itélnem; azon szemrehányással illetném, hogy nem volt elég éleslátó; azt kérdeném, vajjon bizonyosan meré állítani, hogy férfi volt az, kit Ormonde Mietténél meglepett.

— A szavakra nézve, miket hallottam, tisztában vagyok; azokat jól hallottam és nem hiszem, hogy nőnek azt mondhatta volna, rólam beszélve: Ő itt van, nem mutatkozzék! Különben Jakab vallomása

— Szerintem nagyon kétes értelmű és sa-
játóságos.

— Mennyiben kétes?

— Nem bírnám megmondani. Komolyan
kell gondolkoznom rajta és szigorú vizsgálá-
tot kell megindítanom. Ha kell, veszek annyi
fáradtságot, vagyis, ha te igazán óhajtod. Na-
gyon óhajtod, szólj? A zavar és felindulás,
melyben látlak, tisztán a sértett hiúság követ-
kezménye-é? Sértve érzed-é magad, hogy Emi-
lia oly érzékeny irányodban s oly hamar vi-
gasztalódik? Ha így van, jóságod és eszed
csakhamar felülkerekednének. A dolog magá-
tól ki fog derülni: Emilia vagy tisztázni fogja
magát s újra szeretni fogjátok egymást, vagy
pedig be fogja vallani mátkaságát egy másik-
kal és te bölcs megadással elmész a lakadal-
mára. De ha, a mint gondolom, bánatod igaz
és mély, ha sértett szerelem és megbántott
ragaszkodás van szived mélyén, akkor kell,
hogy Emilia visszatérjen hozzád, kiadva az
útat az új kérőnek, ki közelébe furakodott s
felhasználta távollétedben ellened táplált ha-
ragját.

— Emiliának nem lett volna szabad megtűrni a kérést! Meg kellett volna gondolnia, hogy nem vagyok az az ember, ki oly aszszonyért küzd vagy versenyez, ki bosszúból kompromittálja és megadja magát! Afféle szentnek képzeltem mindig, míg ma nem más szemeimben egy kis falusi kaczérnál, kibem sem belérték, sem méltóság nincs.

— Akkor hát nem sajnálhatod — és nem is sajnálod?

— Nem, apám, nem sajnálom többé. Nem volt már semmi kedvem a házasságra; de ha úgy találtam volna, a mint hajdan ismertem, vagyis ismerni véltem, iránta és irántatok való tiszteletből lemondtam volna szabadságomról. Most pedig örvendek, hogy a régi köteléket szétszakíthatom a nélkül, hogy önöket szomorítanám és a nélkül, hogy törődnöm kellene a megbánással, mit utóbb netán tapasztalhatna.

Fájdalmának érzékeny vallomására nem tudtam rávenni fiamat. Olyannyira feszes és büszke volt, hogy csaknem elhitette velem, mikép könnyen vigasztalódnék terveink meg hiúsulása felett.

Különben későre járván az idő, meg-
egyeztünk benne, hogy mitsem szólunk fele-
ségemnek s másnapra hagyjuk az est külö-
nös eseményeinek higgadt megítélését.

Másnap fiam későn kelt s nem volt sza-
bad perczem, melyben békében beszélhettem
volna vele. Már kilencz órakor feleségem de
Nives grófnő látogatását jelenté. Épen borot-
válkoztam, felszólítottam Chantebelné asz-
szonyt, mulattatná látogatómat, a mig elké-
szülök.

— Nem én, — felelé, — soh'se merném.
Nem vagyok elég jól felöltözve. Ez a hölgy
oly szép, oly előkelő kinézésű! Pompás fogat,
gyönyörű lovak . . . oh, valóságos angol lo-
vak, nagyúri kocsissal és bérruhás inassal!

— Oh, mindez port hányt a szemedbe,
Percemont úrnője!

— Ez nem épen tréfának való idő, Chan-
tebel úr! Mit törölgeted tizszer a borotvadat?
Siess inkább, jobb lesz.

— Csak nem vághatom el a nyakamat
a kedvedért. Hogy hajszolsz máma, hogy e
grófnő után fussak! Tegnap pedig azért pi-

rongattál, hogy oly hamar fogadtam el a megbizást!

— Akkor még nem láttam! Nem hittem, hogy igazán a nagyvilágból való. No, siess, itt a frakkod és fehér nyakravalód.

— De biz abból semmi se lesz. Falun vagyunk, nem fogok ily feszesen felöltözöködni, reggeli kilencz órákor.

— Pedig úgy lesz, — kiáltá feleségem, erőszakkal nyakamba kötve az ünnepélyes nyakravalót, — azt akarom, hogy meglássék rajtad, ki és mi vagy.

Hogy véget vessek a dolognak, engednem kelle s végre átmentem dolgozó-szobámba, hol de Nives grófné várakozott rám.

Eddig csak távolról és lámpafénynél láttam s nem véltem ily szép és fiatal nőt találni benne. Körülbelül negyvenéves lehetett s magas, szőke és sugár volt. Kiváló modorral és magatartással birt; életregényét kivéve, mit nagyjából ismertem, a közvélemény mitsem vetett szemére.

— Uram, igen kényes ügyben jövök tanácsot kérni öntől s meg fogja engedni, hogy

élettörténetemet elbeszéljem, melynek tán nem ismeri minden részletét. Ha netán visszaélnék idejével

— Időm rendelkezésére áll, grófnő, — felelém, karosszéket tolva elébe, aztán magam is helyet foglaltam vele szemben és figyelemmel hallgattam szavait.

— Nevem Dumont Alix, — kezdé szép kliensem elbeszélését. — Tisztességes, de szegény családból származom, mely a munka iránti szeretetben nevelt. Több leánynöveldeben tanárokodtam. Huszonnyolcz éves koromban nevelőnői állást fogadtam el De Nives grófnő házánál, hogy egyetlen leánya, Mária nevelését elvállaljam. A gyermek akkor tiz éves volt.

»De Nives grófné sok bizalmat, tiszteletet tanusított irántam. Jósága nélkül nem lettem volna képes hosszasabban túrni Mária hóbortjait és fegyelmezetlen jellemét. Sziv és észnélküli gyermek volt, kivel senki sem birt. Sokat szenvedtem e szomorú foglalkozás alatt, s midőn két évvel később a grófnő meghalt, leányát lelkemre kötve, kérve-kértem De Ni-

ves grófot, mentsen fel ezen erőmet meghaladó feladat alól; távozni akartam a házból.

»A gróf visszatartott, esdve kért, ne hagyjam el; azt mondá, hogy nélkülem élete meg van törve és leánya ki lenne téve egy oly nevelés esélyeinek, melynek képtelen volna irányt adni. Engednem kelle. Háza élére állított és Mária, ki a kolostort látta maga előtt ha én távozom, uralkodni igyekezett magán és szinte kért, hogy el ne hagyjam.

»Egy évi özvegység után de Nives gróf tudtomra adá, hogy szándéka újból megházasodni s engem választott hitestársul. Visszautasítottam ajánlatát a gyermek miatt, melynek mindig kitörésre kész ellenszenvét sejtém, és látván, hogy a gróf megmarad határozatánál, titkon elhagytam a kastélyt. Nehány hónapig régi barátoknál találtam rejtekhelyet. Azonban kikutatta hollétemet és ott is felkeresett, esdve, fogadnám el nevét. Máriát ezalatt kolostorba tette. Ma Mária azzal vádol, hogy elvlasztottam atyjától, holott épen ellenkezőleg, minden lehető megtettem kiengesztelé-

sükre. De a gróf kérlelhetlen maradt halála órájáig.

» — Üldöztetve, ostromolva egy szenvedély által, mit akaratom ellenére is osztani kezdtem, barátaim által unszolva, fogadnám el de Nives gróf megtisztelő ajánlatait, végre neje lettem s egy leánykám született, kinek neve Léonie, ki ma hét éves s atyjának élő képe.

» Boldog voltam, mert még mindig azon reménnyel kecsegtettem magamat, hogy férjemet idősebb leányával kiengesztelhetem, midőn vadászat közben lebukott a lóról s csak két nappal élte túl esését. Végrendeletet hagyott hátra, melyben Mária gyámjának nevezett ki, életfogytiglan minden birtokának haszonélvezetét biztosítva. Már most de Nives gróf jövedelme igen csekély. Vagyona első nejétől származott. A jószág, mit kezelek s melyen leányommal lakom egészben Mária birtoka s a percz közeledik, a midőn e fiatal leány gyámsági számadásokat fog követelni tőlem, atyja szándékával homlokegyenest ellenkezve s aztán egyszerűen ki fog űzni a házból.

E szavaknál de Nives Alix grófné elhallgatott s kérdőleg nézett rám, a nélkül, hogy gondolatait elárulta volna.

— Ön ennélfogva valami módozatot keres e szomorú kényszerűség elkerülésére, nemde? Olyan nem létezik. Ha gróf de Nives egész vagyonának haszonélvezetét önnek biztosította, jellemében és becsületében bizva arra nézve, hogy leányának szükségleteiről s annak kiházasításáról anyailag gondoskodni fog, nem tehette ugyanazt elhunyt nejének vagyonát illetőleg. Erre nem volt joga. Elhozta-é gróf de Nives végrendeletét és a két házassági szerződést?

— Igen, uram, itt vannak.

Miután megvizsgáltam volna az okmányokat, láttam, hogy a gróf ábrándokban ringatta magát, miket bizonyos fokig nejével is megosztatott; azt hitte volt, hogy a de Nives jószágok haszonélvezetét jogosan biztosíthatja neki, feltéve, hogy nem követ el visszaélést a fekvő vagyonnal magával, melyhez tisztán csak Máriának van jussa.

— Pedig a férjem, mielőtt e végrendeletet

megírta volna, ügyvéd tanácsát kérte, — mondá a grófnő bizonytalan hangon, látván, hogy vállat vonok.

— Jóllehet hogy tanácsot kért, de lehetetlen, hogy a törvény embere ily tanácsot adhatott volna,

— Bocsánat, tudom ki volt ez

— Ne mondja meg a nevet kérem, mert én részemről kénytelen vagyok kijelenteni, hogy ez az ügyvéd, ha ügyvéd volt, egyszerűen tréfát űzött belőle.

A grófnő indulatosan ajkába harapott.

— Gróf de Nives, — folytató a grófnő, — Máriát mindig itélet és meggondolás nélküli leánynak tekintette, ki soha sem lesz képes ügyeit elintézni, és kolostornak szánta. Ha megélt volna, rákényszerítette volna leányát, hogy apácza legyen.

— Gróf de Nives ennek az illúsióknak ép úgy átadhatta magát, mint másoknak: a régi családok néha elmulasztják azon szükséges kis körülményt, hogy a jelenkor haladását számon tartsák és hallottam is, hogy de Nives úr szivesen mellőzte azon változásoknak elis-

merését, melyek 89 óta a törvényhozásban tért foglaltak; de ön asszonyom, ki még fiatal s kit nevelése feloldhatott bizonyos elavult előítéletek alól, elhiheti-é, hogy valamely törvényes örökösnet arra kényszerithessenek, hogy lemondjon a világról és az örök szegénység fogadását letegye?

— Nem, de a törvény kényszeritheti, hogy az örültek házába vitesse magát; a törvény fogva tarthatja ott, ha örültsége bebizonyitható.

— Óh ez már megint más kérdés! És de Nives Mária grófnő csakugyan örült volna-é?

— Nem hallotta-é már hirét, Chantebel úr?

— Hallottam, hogy hóbortos, de hisz annyi mindent mondanak!

— A közvéleménynek mégis csak meg van a maga értéke!

— Nem mindig.

— Ön meglep, uram; a közvélemény mellettem van; mindig igazságot szolgáltatott nekem s most is mellettem volna, ha rá hivatkoznám.

— Vigyázzon, grófné! nem szabad játszva kockáztatni a jó hirnevet, melyre szert tudott tenni. Részemről azt hiszem, hogy ha de Nives kisasszony elzáratását kísérelné meg, azonnal barátokat teremtene a számára, kik egyenesen ön ellen fordulnának.

— Azt akarja-e ezzel mondani, ügyvéd úr, hogy már is elfogúlt ellenem?

— Nem, grófnő. Ma van először szerencsém önnel beszélhetni, de Nives kisasszonyt pedig soha sem láttam. Azonban vegye komolyan szemügyre jelen helyzetét. Szegény volt és névtelen, de szép és művelt, midőn egy előkelő házba lépett, melynek ura, özvegyiségre jutván, nőül veszi önt, miután eltávolított volna egy oly tanút, kinek ellenséges jelenléte csak akadályokat és bánatot gördíthetett útjába. Ez a tanú még ugyan csak gyermek, de a gróf saját leánya, kit eltávolít magától s ki önnek tulajdonítja száműzetését. Ön azt mondja ugyan, hogy mindent elkövetett visszahivatása érdekében. Sajnos, hogy ez tényleg nem sikerült; ép oly sajnós, és gyanús, hogy férjének végrendelete oly előszere-

tetet tanusít ön iránt, mely minden atyai ér-
zületet szívéből kizár. Vannak emberek, kik
azt hihetnék, hogy Mária grófné szerencsétlen-
sége az ön műve és ha csakugyan örült, ön
mindent megtett, hogy azzá váljék.

— Látom Chantehel úr, hogy füle nyitva
áll ellenségeimnek kegyetlen fondorlatai és
sugalmazásai számára.

— Esküszöm, hogy nincsen úgy, grófnő ;
érveléseim a helyzet eredményei, melyben önt
látom s természetesen megelőzik a tanácsot,
mit tőlem kér. Mondja hát kérem : az örült-
ség miféle elvitázhatlan jeleit adta az ön mos-
toha-leánya ?

— Többet, mint a mennyit valaha el-
mondhatnék. Tíz éves korától fogva minden
fegyelem ellen fellázadt, nem tűrt semmiféle
féket és dühöngött a legkisebb ellentmondás
miatt. Roppant túlzó természet, mely minden
tévedésre képes, nem is merném elmondani

— Vagy mindent mondjon, vagy egy-
általában semmit.

— Legyen hát ! Azt hiszem, hogy a ko-
lostor és elzártsága daczára, módot talált nem

egyszer, mindenféle bűnös viszony folytatására.

— Azt hiszi?

— És ön, ön kételkedik? Úgy hát igen fontos titkot vagyok kénytelen ön előtt felde-riteni. Miután Riomban a szerzetes hölgyek-nél lett volna, kik rajta érték az összekötteté- sen a külvilággal, az én közbenjárásom utján, átvitetett a clersmonti hölgyekhez, kiknek zárdája sokkal komolyabb felügyelet alatt áll s szigorúbban el van zárva. Tudja-é, ott mit tett? Nemrég végkép eltűnt onnan, levelet küldve nekem, melyben kijelenti, hogy nem bir megmaradni e kolostorban s hogy Párisba megy, hol saját jószántából belép a Sacré Coeurbe, hogy nagykorúsága napjáig ott ma- radjon.

— Annál jobb. Hagyni kellett volna.

— Igen, én is így vélekedtem, de bizton- ságot kell vala szereznem a felől, vajjon e lát- szólagos zárda-változás nem rejt-é tulajdon- képen szöktetést, vagy ennél még rosszabbat is. Mindenekelőtt kérve kértem a clermonti dámákat, ne mondjanak egyebet, mint hogy

Mária tisztán azért szökött meg, hogy hozzám visszatérjen s azonnal Párisba siettem. Mária nem volt a Sacré Coeurben, sem Páris és környéke bármely más zárdájában. Nyilván megszökött egy férfival, mert azon kert porondján, melyen át megszökött, nagy férfiláb nyomait lehetett észrevenni.

— Ez nem örültség; az orvosi tudomány ezt nem tudná be az elmebetegségek rovására. Ez egyszerüen könnyelműség.

— De ez a könnyelműség a gyámányát azon kényszerűségbe helyezi, hogy a vétkest kikutassa s a bűnöst a lehető legszigorúbb egyházi fegyelem alá helyezze.

— Elismerem; és sikerült-e ez?

— Nem. Egy álló hónapot töltöttem el hiábavaló kereséssel s belefáradva, végre visszatértem kicsi Léoniemhoz, kitől nem maradhattam tovább távol. Még senkivel sem tudattam a fájdalmas titkot, mit ön előtt felfedeztem, de kell, hogy tegyek valamit az ügyben és azért fordultam önhöz, hogy tanácsoljon, mit tegyek. A törvényhez, a rendőrséghez, szóval jog szerint kihez folyamodjam,

hogy Mária feltaláltassék s a gyalázatból erőszakkal kirántassék. Vagy pedig hallgassak, elrejtsem-é szégyenemet s eltűrjem-é, hogy tönkre tegyen s férjem házából elkergessen? Azon esetre, hogy ha elzárnák e leányt, még hálával kellene tartoznia érte, hogy szentelen magaviseletét az örültség rovására tettem. Azon esetre pedig, ha büntetlenül hagyom, kötelességemet teljesitem-é saját leánnyal szemben, ha ma-holnap száműzve, koldusbotra jutva fog állni a világban, a nélkül, hogy bármit is megkísérlettem volna megmentésére?

— Megengedi, hogy komolyan mérlegeljem a kérdést és a grófnővel egyetemben a tényálladékokat kutassam, mielőtt véleményt mondanék.

— Csakhogy az idő igen rövid ám ügyvéd úr! Huszonkilencz nap multával Mária eléri nagykorúságát. Ha valamit tehetünk, az tisztán csak az lehet, hogy a törvény és a közönségnek tudtára adjuk eltűnését, mielőtt ő megelőzhet bennünket, jogait érvényesítve és vagyonát elfoglalva.

— Ha a kitűzött órában készen áll jogai érvényesítésére s megjelen úgy, a mint kell, akkor nem űrült és senki sem fog kételkedni benne, hogy teljesen eszénél van. Így hát legrosszabb esetben is, csak a könnyelmű életmód vádjával sújthatná. De ez meg végkép megsemmisül, azon nap, a melyen gyámsága megszűnik; nincsen törvényczikk, mely jogaitól és szabadságától megfoszthatna egy huszonnégy éves fiatal leányt, mert egy hónappal azelőtt egy ostobaságot vagy valami botrányt követett el. Az elmebetegség bebizonyítására még egyéb is kell egy üres szerelmeskedésnél a rácson keresztül, vagy egy szökésnél egy zárda-falon át.

V.

De Nives grófné nagy figyelemmel hallgatta szavaimat és tekintete fájdalmas mohósággal kérdve csüggött szemeimen. Annyira pénzsóvár volt, annyira vágyott a jólétre, hogy mindent kockáztatott volna, csakhogy

kikerülje a vagyon átadását. Az anyai szeretet működött-e benne, vagy pedig ama női gyűlölségek egyike, melyek az értelmet elvakítják és az óvatosságra képtelenné teszik? Szépsége első látásra az előkelőség s derűtlenség benyomását tette. E perczben azonban annyira izgatott volt bensőleg, hogy megfélemlített; úgy éreztem, mintha maga az ördög jött volna hozzám tanácsot kérni, mint gyujtsa fel a világot négy sarkán egyszerre.

Kutató pillantásom alatt kissé habozni látszott.

— Ügyvéd úr, — szólt felállva s néhány lépést téve, mintha görcsöt kapott volna láb-száraiban, — önt igen nehéz meggyőzni! Tanácsadót, támaszt vártam önben. E helyett vallató birót találok, ki nálamnál biztosabb akar lenni ügyem helyes és igazságos volta felől.

— Ez kötelességem grófné; nem most kezdem pályafutásomat, nem szükséges, hogy minden áron nevet szerezzek magamnak, tehetségemet az első jött-ment ügynek szolgálatába adva. Nem szeretek pereket veszteni s

ha ügyességem díjául az egész mindenség rám halmozná kitüntetéseit, nem vigasztalnának meg azon tudatért, hogy igazságtalan ügyet védelmeztem és segitettem diadalra.

— És épen, mert ilyen rendithetlen jellemü — viszonzá de Nives grófné, behizelgő hangon, — mert páratlan becsületesség hírében áll, épen mert az ön által támogatott ügy rendesen megnyert ügy is egyszersmind, épen azért akartam az ön kezére bizni ügyemet. Ha visszautasítja, az már nagy hátrány lesz reám nézve és fegyver ellenem.

— Ha visszautasítom, csak öntől függ mai lépését titokban tartani. Látogatásának más ürügyet találhatunk, mely távolról sem tartozik a fenforgó perhez. Válasszon valami ürügyet, én parancsaihoz alkalmazkodom.

— Tehát visszautasítja kérelmemet s nem megy tovább?

— Nem utasítottam vissza a pert, de azt várom, szolgáltaon oly tényeket, oly bizonyítékokat, mikkel lelkiismeretem kibékülhet.

— Még több részletet kíván de Nives Máriára nézve? Legyen, elmondom élettörté-

netét. Eddig csak jelleméről beszéltem, most tényekre megyek át.

A grófnő visszaült előbbi helyére és eké-
kép szólt:

— Tizenegy éves korában a szerencsét-
len gyermek már megmagyarázhatatlan ve-
gyüléke volt a lázas örültségnek és legalatto-
mosabb alakoskodásnak. Azt hiszi tán, hogy
e két hajlam ellentétes? Csalódik, higgye meg.
Hogy kénye-kedve szerint szaladgálhasson és
a kis parasztfiúkkal szerelmeskedhessen, Má-
ria, ki állítólag imádta édes anyját, cseppet
sem törődött vele, ha anyjának igen sok bá-
natot okozott. Azt sem bánta, ha életét kocz-
káztatá a fiúk legnyaktörőbb gyakorlatainak
utánzásában. A mezőkön a szabadjára ha-
gyott lovakra pattant s nyereg, kantár nélkül
száguldott, mitsem gondolva a veszélylyel.
A fákra mászott, lebukott s elrongyolódva,
gyakran megsérülve került haza. Ez már csak
nem más, mint egy örületig szenvedélyes ter-
mészet kicsapongásai?

— Azt hallom, hogy némileg atyja ter-
mészetét örökölte a kis leány.

— Az meglehet ügyvéd úr. De Nives gróf szenvedélyes és féktelen volt ugyan; de őszinte és igaz; míg Mária nem csupán hazug természetű, de még különösen ügyes is. Ha láza csillapul, nincs oly képtelenség, mit ki ne találna, hogy hibáját másokra, ártatlanokra kenje.

— Midőn anyja meghalt, szörnyű kétségbeesés vett rajta erőt s én őszintének hittem; azonban alig pár nappal később már ismét játszani és szaladgálni kezdett.

— De hisz csak tizenegy éves volt! Ilyen korban nem lehet soká sirni, a nélkül, hogy a reakció annál élénkebben ne nyilvánulna a mindennapi élet terén; ez még felnőtt embereken is meg szokott történni.

— Jól van uram, ön az ő ügyét védi, a mint látom!

— Mondtam már, hogy nem ismerem.

— Annyit már látok, hogy valaki által az ő érdekében elfogulttá tétetett. Várjon csak! önnek valami rokona, gondolom unokahuga van, ki Máriával a riomi zárdában volt hogy is hitták? Bocsánat! Nevére nem

emlékszem, de Mária az ő kedves Miettejének szokta nevezni.

Nem birtam eléggé uralkodni magamon, hogy össze ne rezzenjek; agyamban egyszerre világos lett. Az a személy, ki mult este Emiliánál rejtve volt, ki tán már egy hónap óta rejtőzik ottan, kinek Emilia azt mondta volt: Ne mutatkozzék; — a félreértések Jakab és fiam között, Jakab házassági reményei, melyekre nézve csak egy hónap múlva adhat felvilágosítást fiamnak a nagy lábak nyomai a clermonti zárda kert porondján mindez megvillant gondolataimban. Hát a nagy Jakab a szöktetés rendezője? És Ormonde Miette, a hajdani tanuló társ, vállalkozott az orgazda szerepére.

— Mi baj, Chantehel úr? — kérde de Nives grófné, ki figyelemmel kísért. Ösztönszerűleg homlokomhoz kaptam, hogy gondolataimat összeszedjem. — Már belefáradt talán beszédembe?

— Épen nem, grófnő; csak emlékezőtehetségemet tettem próbára. De hiába! Nem emlékszem, hogy hugom, Ormonde kisasszony

valaha említést tett volna előttem de Nives kisasszonyról.

— Akkor hát folytatom.

— Kérem, én meg hallgatom.

— Midőn Mária látta, hogy őszintén siratom édes anyját, ellenem táplált ellenszenv is engedni látszott; zokogva megölelt és megköszönte, hogy oly hiven ápoltam a haldoklót. Ekkor azt hívé, hogy jobb érzelmekre tért; de megcsalt. Hallván, hogy atyja esdve kér, maradjak házánál, ismét dühös és sértő lett. Ekkor elhatározám, hogy távozom és ki is jelentém neki; azonban atyja azzal fenyegette volt, hogy kolostorba viteti s csaknem térden állva esdeklett, hogy maradjak. Két nappal később ismét ellentállt és sértegetett. A kolostortól való rettegése sem volt képes gyűlöletét és gonoszságát legyőzni.

— Kellemetlen jellem, ellenszenv, mit talán az öné idézett elő, természetes indulatosság, gyermekes meggondolatlanság, váltakozó szenvedélyek — legyen — mindezt elismerem; de az elmebetegségnek mindebben még nyomát sem bírom látni.

— Várjon csak! midőn atyja, az én távollétem alatt, a kolostorba vitte, kijelentve, hogy azt sohasem fogja elhagyni, igen kétségbeesett jelenetek következtek, amint hallottam. Az apáczaak melegen gondját viselték és sok jóságban részesíték. Csakhamar belenyugodott, s miután sokat beszéltek neki a zárdai élet boldogságáról, azt mondá, hogy nem ellenzi, ha kipróbálhatja. Csakugyan igen ájtatosnak mutatkozott és az ottani hölgyek megszerették. Mikor de Nives gróf, miután férjem lett, e vidékre visszahozott, elmentem tudakozódni felőle. Nagyon szórakozott és rest volt, mit sem tanult, de jónak és őszintének tartották. Látni kívántam. Nyájasan fogadott, azt képzelvén, hogy érte jöttem s haza akarom vinni. Azt kelle mondanom neki, hogy minden jót fogok mondani róla de Nives úrnak s szószólója leszek nála, azonban nem vagyok felhatalmazva semmiféle önálló tette s így nem vihetem magammal.

— S a mint eljárásomat helyeselve, a fedelelemasszony grófnénak nevezett, Mária azt kérdezte tőle, mért nem nevez kisasszonynak?

Azon hibát követték volt el, hogy nem tudatták vele, mikép atyja elvett s ezentúl de Nives grófné vagyok. Meg kell-e magyarázni mindent. Akkor iszonyatos düh vett rajta erőt; erőszakkal el kelle őt távolítani s bezárták, minthogy másként nem birtak vele. Dühe ép oly hamar csillapult, mint a hogy kitört. Akkortájt tizenhárom és fél éves volt. Azonnal a zárda-szüzek közé akart lépni. Nagy nehezen lehetett csak megértetni vele, hogy még fiatal arra, s hogy még előbb tanulnia, dolgoznia kell, hogy kiművelje magát.

Egy évig tanult ugyan, de mint olyan lény, kinek agya nem fogékony semmiféle tanulmányra s képtelen bárminemű következetes foglalkozásra. Tanítónői azt mondák, hogy nem gonosz, de kissé hülye. Félig csalódtak: gonosz is és hülye is egyszersmind.

Én is hinni akartam nekik s megadását őszintének tartottam. Egy irály és helyesírás nélküli levelet irt atyjának, minőt alig irna egy hat éves gyermek, melyben tudtára adá, hogy apácza kíván lenni s már a jövő évben akar belépni a rendbe; előzetesen azonban

anyja szobáját s kis nővérét Leoniet kívánja viziontlátni. Kérve-kértem de Nives urat, teljesítse leánya kérelmét s felajánlottam, hogy magam hozom el a kolostorból. De Nives úr határozottan ellentállt.

»— Soha! — kiáltá. — Anyja halála után, rögtön másnap, azzal fenyegetett, hogy felgyújtja a házat, ha újra megnősülök. Azt akarta, esküdjem meg, hogy soha sem adok neki mostohát. Feje tele volt cseléd-pletykákkal önt illetőleg. Kijelenté, hogy azon esetre, ha még más gyermekeim is lennének, sajátkezüleg fogja megfojtani. Örült, még pedig veszedelmes örült. Egészen jó helyen van a zárdában s a vallás az egyedüli hatalom, mely talán zabolázni lesz képes féktelen természetét. Irja meg neki, hogy néhány év múlva, ha már apáczá lesz s megváltozott, elmegyek meglátogatni.«

— Eközben de Nives gróf meghalt, a nélkül, hogy visszavonta volna határozatát. Mária szenvedélyes bánatot mutatott, de ellentállt az apáczák tanácsának, kik unszolták, hogy nekem irjon. Tudtára adták az én ki-

vánságomra, hogy hajlandó volnék őt magamhoz venni, ha legkisebb lépést megtenné s előzékenynek mutatkoznék. Dühvel utasítá vissza a tanácsot, váltig azt állítván, hogy éppugy megöltem atyját mint régebben anyját, s hogy inkább megöletti magát, semhogy rákényszeríttessék, hogy lábát valaha házamba betegye.

— És valósággal most is vádolja önt?

— Minden bünnel vádol, arról biztosítom. Mikép egyeztethető össze amaz örült gyűlölet és a folytonos meggyalázás az ájtatossággal, mit akkor mutatott? De mindazonáltal még mindig hinni akartam vallásos hivatottságában. Vannak túlzott, szörnyű lények, kiknek felháborodott lelke csak a misticizmusban találhatnak megnyugvást.

— Épen az ellenkezőt hiszem. A misticizmus megerősíti az egyensúlyt vesztett lelkeket. De ez mindegy, folytassa, kérem.

— Látszólagos vallásossága daczára Mária a serdülő fiatal kor nyugtalanságát kezdé tapasztalni s egy szép napon felfedezték titkos szerelmi levelezését, mit egy fiatal tanu-

lóval folytatott, kinek neve ki nem tudódott, de kinek helyesírása az övének megfelelő magaslapon állt.

— Ekkor vitettem át Máriát, — ki már erősen kezdett nőni, közel lévén tizenöt évhez, s kit nem lehetett kitenni ilynemű veszélyeknek, — a clermonti szűzek szigorú zárójába; eleinte erősen fellázadt, majd igen szelid lett és végre nagyon könnyelmű modort öltött; minduntalan változtatta úgy jellemét, mint magaviseletét is.

Birtokomban vannak a fejedelem-asszony levelei, melyek valóságos örültnek festik e gyermeket. Mária nem is való apáczának. Sohasem lesz képes magát bármily szabálynak alárendelni, minden értelemről ment, s a legkisebb ellentmondás kihozza sodrából s haragját idézi elő; ilyenkor ideges rohamok lepik meg, melyek a nehézkorra emlékeztetnek; kiabál, tör-zúz, öngyilkosságra törekszik. Félnek tőle s nem bírván vele, bezárják. Számos bizonyíték van kezeim között, mikre természetesen szükségem van s a zárda a magáéit is rendelkezésemre bocsátja; mindezeket át

fogom önnek szolgálatni, ha jogosult érdekeim képviselőjét elvállalja.

— És ha el nem vállalnám, mit szándékszik tenni azon esetre, grófnő? Lemondana egy oly tervről, mely igen komoly veszélylyel jár mindkét fél becsületére nézve? El akarom hinni, hogy az ön által rezervában tartogatott bizonyítékok csakugyan megsemmisítőek de Nives kisasszonyra nézve. Megengedem azt is, hogy sikerülne kitudnia mostoha leánya jelenlegi rejtekhelyét s hogy hatalmában állana őt megbecsteleníteni, a mennyiben bizonyítékokat szolgáltatna szégyenteljes hóbortjairól; — de nem félne-é, hogy az ő védő ügyvédje mindenekelőtt önnek tulajdonitáná e leány szerencsétlenségét, kit saját atyja szivtelenül feláldozott, kit az ön ellenszenve (igy fogják mondani) kétségbeejtett, elriasztott, minden rosszra vitt? Ha az én tanácsomat követné, abba hagyná a dolgot; de Nives kisasszony szökését eltitkolná s bevárná közeli nagykorúsága idejét. Ha ezen időben fel nem merülne s nem jelentkeznék, az ön ügye nagyon megjavulna, sőt jóvá is válhatna. Jogá-

ban állna kerestetni s a rendőrséget segítségül venni; akkor valószínűleg bizonyos okokat találnánk az elmeháborodottság konstatálására, vagy legalább annak megállapítására, hogy vagyonának kezelésére nem alkalmas. Ezeket aztán érvényesíteni lehetne. Lelkiismeretemnek nem lenne oka a habozásra. Gondolja meg mindezt asszonyom; kérve kérem, fontolja meg jól, a mit mondtam.

— Komolyan gondolkoztam, mielőtt idejöttem, — felelé de Nives grófnő szárazon, — sőt el is határoztam, hogy semmi tanácsot sem fogok követni, melynek következménye leányom és saját tönkrejutásom lehetne. Ha bevárom az eseményeket, jóllehet kedvezőkké alakulhatnak részemre, de ha nem azok, ha Máriát nagykorusítják s képesnek nyilvánítják vagyoná kezelésére, nem marad többé fegyverem ellene.

— És minden áron oly fegyverrel akar birni? Akár ártatlan, akár nem, minden áron vagyonát akarja birni?

— Nem akarom birni vagyonát, mely

hozzáférhetetlen marad. De kezelését köve-
telem, férjem kívánságához hiven.

— No, akkor hát mondhatom, hogy nem
választja a helyes utat, ha az örökös nő meg-
gyalázásán dolgozik. Ha a grófnőnek volnék,
bevárnám, míg mutatkozik, hogy valami egyez-
ményre lépjek vele.

— Miféle egyezmény volna lehetséges
köztünk.

— Ha csakugyan elrontotta életét, érez-
tetni lehetne vele nagylelkű hallgatásának ér-
tékét s ekkor arra lehetne őt vinni, hogy kérje
számon öntől a gyámsági pénzek kezelését a
mai napig.

— Eladjam neki nagylelkűségemet? Ak-
kor százszor inkább választom a nyilt hábo-
rút; csak ha valóban nem léteznék más mód
leányom megmentésére, erre ráállok. Meg-
fontolom a dolgokat uram, s ha csakugyan
megfogadom tanácsait, megígéri, hogy a köz-
benjáró szerepét elvállalja?

— Igen, ha minden kétségen felül be lesz
bizonyítva, hogy mostoha-leánya veszve van s

csakugyan rászorúlt hallgatására. Akkor ép annyira az ő érdekében fogok működni, mint az önében, mert ha nem csalódom, nincs szándéka nagylelkűnek lenni, tisztán annak a kedvéért, hogy nagylelkű lehessen?

— Nem uram, igaza van; anya vagyok s nem fogom feláldozni leányomat, hogy ellenségemnek kedvében járjak. De az imént említést tett gyámsági számadásokról. Hát komolyan jogában áll ilyeneket követelni?

— Kétségtelenül, s miután a zárdában nevedett, igen könnyű dolog lesz megállapítani, mennyit költött neveltetésére és fenntartására. Ez bizony nem sok lesz és ha jól vagyok értesülve, a de Nives birtok évi jövedelme évenkénti harminczöt vagy negyven ezer frankra rúg.

— Túloznak!

— A bérlők bizonyosságot fognak tenni. Mondjunk hát csak harminczezeret. Vagy tiz év óta ennyi jövedelmet húz, összeszámította, ugyebár?

— Hogyne, ha rákényszerítenek, hogy e jövedelmet kiadjam, végkép tönkre vagyok

téve. De Nives gróf százezer franknyi tőkét sem hagyott.

— Ezzel, ha a multra nézve semmi kárpótlást sem követelnek s ha, a mit nem kétlem, oly elővigyázatos volt, meg is takarított valamit, épenséggel nem lesz inségben a grófné. A közvélemény szerint igen takarékos és rendtartó lehet. Kiváló műveltséggel és szép talentumokkal bir, önmaga fogja vezethetni leánya nevelését s meg fogja rá tanítani, hogy nélkülözni tudja a fényüzést, vagy pedig saját munkájával szerezze meg azt. Mindenesetre mindketten önálló és tisztességes életet fognak folytathatni. Ne rútitssa el életét egy oly per sajnós és végzetes kimenetelével, mely először jellemét fogja meggyalázni, másodszor s arra kötelességem a grófnőt figyelmeztetni, igen sok pénzébe fog kerülni. Nincs hosszadalmasabb és nehezebb feladat, mint egy személy elmebetegségének kinyilvánítását ki eszközölnie, még ha sokkal örültebb is, mint a minőnek de Nives kisasszony látszik.

— Már megigértem, hogy gondolkozni fogok a mondottak felett, — felelé de Nives

grófnő. — Köszönöm a figyelmet, melyben részesíteni szives volt, s bocsássa meg, ha idejét igénybe vettem.

Elkisértem kocsijáig és elindult Nives felé, mely körülbelül öt mértföldnyire van Riomtól, a clermonti uton. Megjegyeztem akkor, — szokásom lévén mindent észrevenni, — hogy az angol lovak, mik annyira imponáltak nőmnek, beillettek valóságos gebéknek s hogy az egyenruhás inasok szörnyen kopott hatást tettek. Annyit be kelle látnom, hogy e nő mitsem áldoz a fényüzésért.

Feleségem és fiam a reggelivel vártak reám.

— Nem reggelizem, — mondám belépve. — Lássatok hozzá nélkülem. Én megiszom egy csésze kávé, mig befogják Bibit a szekerkébe. Nem térek vissza három-négy óra előtt.

Mig kiadtam parancsaimat, lopva figyelemmel kísértem fiamat. Úgy tetszett, mintha vonásai fáradtságot, álmatlanságot árulnának el.

— Jól aludtál? — kérdém tőle.

— Nem is lehet jobban, — felelé. — Gyönyörrel telepedtem le szép szobámban és régi, jó ágyamban.

— És mit csinálsz majd délután?

— Veled megyek, ha nem vagyok utadban apám.

— De igen, utamban volnál, őszintén megvallom. Remélem, ma este megmondhatom, hogy soha többet nem leszesz utamban. Mi több még arra is kérlek, hogy ne távozz innen, mert, meglehet, hogy minden perczen itt teremhetek, hogy azt megmondjam.

— Apám, te Emiliához mégy? Kérve kérlek, ne kérdezd ki, ne beszélj neki rólam. Halálos kin volna rám nézve a gondolat, hogy visszatér hozzám, miután mást kegyeibe fogadott. Megfontoltam a dolgot, nem szeretem többé, nem is szerettem soha.

— Nem Emiliához megyek. Egy perbeli dologban van útam. Anyád előtt egy árva szót sem Emiliáról, érted?

Chantebelné asszony e perczen kávéval jött vissza. A mig megittam, azt tanácsoltam fiamnak, vizsgálná meg távollétem alatt a régi

kastélyt s határozná el, melyik szobát rendeztessük be vadász-tanyának. Megígérte, hogy nem fog gondolni egyébre s én egyedül szálltam kis tylburimba. A nyugodt és erős Bibi számára nem volt szükségem lovászra s nem is óhajtottam tanut tervezett utaimon.

Riom felé indultam el, mintha a városban volna dolgom; aztán, jó távolságra a háztól, balra fordultam s a homokos, árnyas útra tértem, mely Champgousseba vezet.

Tervemet szőttem; de miután az adandó tanácsoknál inkább szem előtt kell tartani az illető egyének jellemét és hajlamait, mintsem a helyzetet és tényeket: gondolataimban számot adtam magamnak az előzményekről, s öcsém, Ormonde Jakab előéletéről, jó tulajdonairól és hibáiról tiszta képet igyekeztem összeállítani. Fia lévén nővéremnek, ki a vidék legszebb asszonya volt, Jakab anyja szépségét örökölte s a legszebb gyermek volt, mit festeni lehetett; mi több, ama megnyerő szivjósággal birt, mely a nagy testi erővel szokott jární s így mindnyájan imádtuk. Azonban rendesen szerencsétlenség férfira nézve:

ha nagyon szép és sokat mondják neki. A gyermek lusta volt s a serdülő ifjú elbizta magát. Van-e édesebb e földön ama szép korban, melyben a szerelmet álmodjuk, mintha minden nő szemében a merész vagy félénk bámulat kifejezését olvassuk? Jakab már igen korán nagy diadalokat aratott; herkulesi ereje nem igen érezte ezeknek hátrányát, ellenben értelmi erejét aláasta a hatalmas érvelés: ha anélkül, hogy szellemi lényemet kiművelném, egyszerre elnyerem ama drága díjakat, melyek a fiatalság lázas nagyravágyásának céljai, minek vesztegetném időmet és fáradságomat tanulásra?

Nem is tanult tehát, alig hogy anyanyelvét sajátította el teljesen. Természetes észszel, sőt szellemmel is meg lévén áldva, egyszersmind ama könnyüdséggel is birt, melylyel a dolgok felületét magáévá tudja tenni némely ember, anélkül, hogy valódi lényegükről fogalma volna. Mindenről igen kellemesen tudott csevegni és a tudatlanok akár sasnak is tarthatták. Falun nevekedvén, jól ismerte a földmivelés és jövedelmeztetés kérdéseit. A lókupeczek minden fogása mesterre

talált benne, s ékkép kitünően tudta értékesíteni marháit, lovait és takarmányát. A parasztok nagyon furfangosnak tartották, tanácsát kérték és különös tiszteletben állt az egész vidéken. Példabeszéddé vált becsületessége, kellemes, nyájas modora, kifáraszthatlan szolgálatkészsége minden szívet megnyert. A környékben a »nagy Janó« a legjobb, a legszebb s legokosabb ember hírében állt s jaj lett volna annak, ki ebben kételkedni mer!

Az iskolából kilépve, hol semmit sem tanult, Párisba ment jogászcodni, s ott aztán igen sokat tanult, csak hogy nem épen azt, a mit tanulnia kellett volna. Jogász-évei folytonos ünneppé változtak. Gazdag, bőkezű léteére mulatni vágyó s nem szeretve a munkát, természetesen sok jóbarátra tett szert, vigan elköltötte jövedelmét, épugy, mint fiatalságát is és azon nyugtalanságot szerelte nekünk, hogy a végtelenbe látszott nyujtani ügynevezett tanulmányait.

De könnyelműsége daczára, szép öcsém egy faj-beli tulajdonsággal birt, mely hatásos ellenszernek bizonyult. Szerette a földbirto-

kot ép úgy, mint családja szerette volt évszázadokon keresztül s midőn látta, hogy vagy abba kell hagyni a vig életet, vagy megkezdeni komolyan a birtokok eladását — visszatért a megyébe és nem is hagyta el többé.

Champgousse-i jószága igen jól volt bérbe adva, azonban alig tért vissza, jelentékenyen felemelte a bérletet, a nélkül, hogy bérlői azért ott hagyták volna, sőt elég ügyes volt, magát általuk meg is szerettetni, nem, imádtatni. Elhatározta, hogy szép házat építtet, de nem sietett vele. Vignollette, a szülei ház, Emiliának jutott osztályrészül. Elragadó egy lakhely volt minden egyszerűsége daczára: virágban és gyümölcsökben gazdag kis paradicsom, gyönyörű vidéken, csupa báj és üdeség ama termékeny határon, mely északfelé a Morge folyam zöldelő partjai és a Domes hegység utolsó lávás lejtői közt terül el. Miette oly melegen ragaszkodott e helyhez, hol szüleinek szemeit fogta be, hogy inkább átengedte fivérének az örökség kövér földekben gazdagabb részét, csak hogy megtarthassa szülőit és a Vignollette-féle házat.

Jakab távolléte alatt, öreg nővéremmel, Anasztáziával lakott ott, több éven át szeretettel ápolta jó nénjét, ki karjai közt halt meg, mindenét reá hagyva, mi nem is volt csekélység, a mennyiben vagy százezer frankot tett ki aranyjáradékban, mit végrendelet nélkül papirokban átadott Miettenek, halála előtt.

Miette ezen örökség átvételekor ezt írta fivérének :

»Tudom, hogy adósságaid vannak, miután ügyvédünket megbiztad, adná el legelődet és gesztenye-erdődöt. De én nem akarom, hogy birtokodon csorbát ejts. Van pénzem; kell-é százezer frank? Megvan s mától fogva a tied.«

Jakab adósságai félannyira se rugtak. Kifizettettek s azon elhatározással jött vissza, hogy többé nem keveredik bajba.

Emilia nővéréhez ment lakni, ki nénjének halála következtében egyedül maradt s ennél fogva elodázta építkezési terveit, akkorra halasztva Champgousse szépítését, midőn Emilia férjhez menend.

Azon két év alatt, míg nővérénél lakott, kissé feslett életmódja sajtóságon gyakorlati szint öltött. A jó Emilia előtt gondosan titkolta Don Jouan kalandjait, mi elég könnyen sikerült oly lénynyel szemben, ki teljes elvonultságban élt, alig látott embert s jóformán soha sem hagyta el a házat.

Mindenfelé vadász légyottjai voltak s az év minden szakában multságokban vett részt barátaival. A Riom-i »nagy világba« nem járt, mert annak polgárian szigorú erkölce fészélyezte volna, de akár ott, akár Clermontban mindig akadt valami dolga, melynek segélyével könnyen folytathatta titkos viszonyait, melyeket szivesen elbeszél mindenkinnek. Azonban igen naif élvhajász volt s csak is már erősen compromittált asszonyokat compromittált; s miután a gyakorlat embere lett, nagylelkű tudott lenni, prédaság nélkül.

Jakab már a harmincz év felé haladt s még eszébe sem jutott a házasság. Oly boldognak találta magát szabadságában s oly jól tudta felhasználni! Szépsége nehézkessé vált; fiatal leányos arczzsine a kékesbe kezdett ját-

szani s erős ellentétet képezett ezüst-szőke hajzatával. Azon arczok egyike volt, mik már messziről feltűnnek; szép szinekkal, erős, de nemes vonásokkal, szép sasorral, mit két apró setét lencse is emelt, oly jelek, melyek régebben igen bájosak valának, de most kissé vesztek tisztaságukban. Az áll szinte erősödni kezdett a ritka, világos színű, de finom selymes szakál alatt, mely ép úgy emelkedett le a piros arczról, mint egy csómó érett kalász egy pipacs mezőről. A tekintet nyájas, élénk volt, de ragyogóbb, semhogy igazán gyöngéd lehessen. A száj egészséges, kellemes maradt, de a mosoly sokat veszített bájából. A szemlélő érezte, hogy a kor és más kicsapongások idő előtt letarolták e gazdag ifjuság virágát, mely még teljes pompájában lehetett volna s Henrik igen jól írta le cousinja kedves és feltűnő, de már keveset különös megjelenését, ha azt mondá róla:

— Egy fiatal és jó bohócz.

Mindezt elmondva magamban, hogy tisztába jőjjek az iránt, mikép fogjak hozzá a tervezett ostromhoz, végre a major kapuja elé ér-

tem. Nem volt a házban, a mint mondák, hanem egy közel eső kis erdőben tartózkodott; Bibit a béresek gondjára bizva, útra keltem tehát, hogy felkeressem drágalátos öcsémet.

VI.

Vadászt vártam s a fűben elterülve, egy terebélyes fa árnyában alva találtam. Oly mélyen aludt, hogy botom végével meg kellett csiklandoznom, hogy felébredszem.

— Oh, bátyám! — kiáltá nagy talpaira ugorva, — mily szép meglepetés s mennyire örülök, hogy látom. Épen magára gondoltam!

— Azaz rólam álmodtál talán?

— Talán igen; hát aludtam? Egyre megy, de eszembe volt. Úgy láttam, haragszik rám; nem igaz, úgy-e bár?

— Mért haragudnám?

— Mert már igen régen nem voltam tiszteletére; de annyi a dolgom itten.

— Látom. A fáradság elnyom; azért kell leheverned úton-útfélen — nemde?

— Jőjjön, édes bátyám, nézze meg terveimet és adjon tanácsot.

— Majd máskor. Én tudakozódni jöttem hozzád. Úgy hallom, hogy ösmerőseid közé tartozik egy fiatal hölgy, kit de Nives kisasszonynak hívnak.

E váratlan támadásra Jakab szemlátómást összerezzen.

— Ki mondta azt bátyámnak? Nem ösmerem.

— De mindenesetre ösmersz olyanokat, kik ösmerik, ha mást nem, Miettet? Okvetlenül említette előtted hajdani zárdabeli barátnőjét — ne tagadd!

— Igen — nem — várjon csak! Nem emlékszem tisztán. Azt akarná De hát mit akar megtudni?

— Azt szeretném tudni, igaz-é, hogy hülye?

E brutális szó mint egy második kő esett Jakab fejére és piros arcza kissé elhalaványodott.

— Hülye! De Nives kisasszony hülye legyen? ki állítja ezt?

— Egy családapa, ki ma reggel tanácsot jött kérni tőlem, mert fiainak egyike meg akarja kérni e fiatal hölgy kezét, a mint nagykorú lesz s kilép a zárdából. No hát! ez az apa azt hallotta rebesgetni, hogy a kisasszony nincs eszénél, a nyavalya töri, és azonfelül örült vagy hülye.

— Bizony kezdé Jakab, ki meglepetéséből magához térve, már ismét vigyázni kezdett, — én épenséggel nem tudom! Hogy is tudhatnám?

— Úgy, hát ha te nem tudsz semmit, elmegyek Miettet felkeresni, ki valószínűleg jobban lesz értesülve és szívesen segítségemre lesz.

Jakab újra zavarba jött.

— Édes bátyám, Miette majd elmegy önt felkeresni; sürgősen, hogy oda fáradjon.

— Mért ne mennék el hozzá? Nincs olyan messze!

— Valószínűleg otthon sincsen máma. Dolga volt Riomban s meglehet, hogy ma ment el.

— Nem tesz semmit; elmegyek megnézni,

otthon van-é s ha nincs, pár sort irok neki, hogy holnap várjon meg.

— Majd elmegy Percemontba édes bátyám. Tudatni fogom vele, hogy várja és szüksége van rá.

— Mi a manót, hát annyira félsz, hogy Vignollettebe talállok menni?

— Tisztán azért, hogy a szükségtelen fáradtságtól megkiméljem, édes bátyám.

— Nagyon szives tőled! Inkább azt kell hinnem, hogy tartasz tőle, mikép egy titok nyomára talállok jutni!

— Én? Hogyan? Mért mondja ezt kérem?

— Jól tudod, hogy nem régebben, mint tegnap este, Henrik azt a felfedezést tette, hogy Miette egy reá s ennél fogva reám nézve is igen fájdalmas titkot rejteget előtte.

— Reá nézve, bátyámra nézve fájdalmas titkot?.... Nem értem — szavamra, nem értem!

— Miféle komédiát játszasz most? Nem mindent bevallottál-é Henriknek?

— Ő mondta.... Én semmit sem vallottam be.

— Bevallottad és beismerted, hogy Miette egy, fiamnál jobban kedvelt szeretőt tart magánál és Henriknek nincs többé mit remélnie.

— Én ilyet bevallani? Soha! édes bátyám, soha! Félreértés az egész. Nővéremnek nincs más kérője, kedvese. Lehetséges-é, hogy ön Miette becsületében, tisztaságában kétkedjék? Szerető Miettenél, ha én nem vagyok ott! Menydörgős ménykő, bátyám, ha más mondaná ezt — nem ön

— Így hát a Vignolletteben rejtegetett egyén nő és nem férfi?

— Lehetetlen, hogy férfi legyen; esküszöm, hogy a dolog lehetetlen és nem áll.

— Neked tudnod kell, gyakran mész Miettehez.

— Egy hónapja, hogy nem tettem be a lábamat Vignollettebe.

— Furcsa! Eltiltott talán a házától, vagy mi?

— Isten ments! Nem volt időm.

— Ne beszélj! Minden vásáron ott vagy; az egész környéket bejárod.

— Igen, ha dolgom van, de nem mulat-

ság kedviért. Már nem járok a szép leányok után, bátyám; esküszöm, hogy mindennek vége.

— Nősülni akarsz?

— Talán.

— Gazdag örökös nő van kilátásban?

— Nem, oly valaki, kit régóta szeretek.

— És a ki nem hülye?

— Hülyét szeretni! Borzasztó gondolat.

— Nem volnál olyan, mint ama fiatal ember, ki vagyona kedvéért akarja elvenni De Nives kisasszonyt s nem bánja, megtudja-é különböztetni jobb kezét a baltól? Képzelheted a családapa nyugtalauságát, ki erre nézve tanácskozott velem. Fia becsülete forog kérdésben, ha csakugyan igaz e hír.

— Kétségtelenül nyomorúlt gyávaság, gázság, komiszság volna, egy hülyét elvenni; de vajjon ki hiresztel efféléket De Nives kisasszonyról? Csak mostohája lehet.

— Hát ösmered mostoha anyját? Gyere no, mondj el mindent, a mit tudsz!

— De semmit se tudok, csak azt és annyit, a mennyit a pletyka mond, s mit ezer-

szer hallhatott ön is. De Nives gróf egy kalandornőt vett nőül, ki az első feleség leányát elkergette és üldözte. Még azt is rebesgették, hogy a fiatal leány egy zárdában meghalt!

— Ah! Te azt hitted, hogy meghalt?

— Mondták.

— No hát, annyit mondhatok neked, hogy él és ha feltevéseim nem csálnak — mert a zárdából megszökött — jelenleg Vignolletteben rejtőzik.

— Oh, elszökött?

— El édes fiam, valami udvarlóval kinek feltűnően nagy lábai vannak.

Ormonde Jakab önkénytelen lenézett lábaira s aztán az enyéimre, mintegy oly összehasonlítást téve, mely eddig soha sem jutott volt eszébe. Jóllehet mind e napig nem sejtette, hogy személyének tökélyét valamely hiány homályosítja el.

Láttam, hogy végkép kijött a sodrából s ha még sarokba szorítom, mindent bevall; de én keresztül akartam látni a dolgon a nélkül, hogy vallomásokat csikarjak ki. Váratlanul másról kezdtem beszélni.

— Beszéljünk testvéredről, — mondám — igaz-é, hogy haragszik Chantebelné asszonyra?

— Néném nagyon megsértette; értésére adta, hogy nem jó szemmel látja házasságát Henrikkel.

— Tudom, hogy köztük is afféle félreértés volt, mint közted és Henrik közt. Remélem, minden ki fog egyenlitődni s miután bizonyosan tudod, hogy Miettenek nincsenek más tervei

— Arra esküszöm, édes bátyám.

— No, akkor hát elmegyek s megbeszéllem vele az ügyet. Gyere, kísérj el Vignolletteig.

— Igen, édes bátyám, fele-útig, mert közel ide dolgoznak a munkásaim, kik mindent összezavarnak, ha örökké nem vagyok mellettök.

Midőn már közel voltunk Vignollettehez, Jakab kért, engedném, hogy munkásaihoz visszatérjen. Úgy látszott, fél tovább menni. Visszaadtam szabadságát, de mikor már jó messze voltunk egymástól, észrevettem, hogy

nem Champgousse felé vette útját. A szőlőkben tünt el, mintha látogatásom eredményét akarná szemmel tartani.

Megostoroztam lovamat, hogy szegény állat nem tudta, mire vélje szenvedélyes sietőségemet. Nem akartam, hogy Jakab a kis úton át hamarabb érjen a házba, nővérét érkezésemről értesítve. Azonban, miután megkelle kerülnöm a majort, ha kocsimmal akartam előállni, épenséggel nem tudtam, vajjon hosszú lábaival és vadász-szokásaival, ki tükön-bokron tör keresztül, mégis nem sikerült-e neki engem megelőzni, midőn minden bejelentés nélkül hűgom kertjébe léptem.

Gyümölcsösében volt, egy kosár gyönyörű őszi baraczkot hozva karján, mit az imént szedett s mit azonnal letett egy padra, a mint megpillantott, hogy barátságosan megöleljen.

— Üljünk le ide, — mondtam, — beszédem van veled; — s hogy leülhessek, felvettem a padról egy rózsaszín béllésű fehér seelyem napernyőt, mely ott hevert. — Tiéd ez a szép kis játékszer? — kérdém. — Nem tudtam, hogy oly fényűző vagy.

— Nem, édes bátyám, — felelé azon határozott nyíltsággal, mely lelke és jelleme alapját képezé. — Ez a játékszer nem az enyém, hanem egy egyéné, ki nálam lakik.

— S a kit elűztem innen?

— Vissza fog jönni, ha ön meg akarja hallgatni; beszélni óhajt önnel, mert tegnap este óta megértettem vele, hogy ennél jobbat nem tehet.

— Hát már láttad ma a fivéredet?

— Igen, édes bátyám. Tudom, hogy Henrik észrevett itten valamit. Nem tudom, elmondta-é önnek; nem tudom, mit gondol a dologról; de én nem akarok ön előtt titkolni semmit, s meg kelle értetnem azon egyénnel, ki a maga titkait rám bizta, hogy önnek nem akarok hazudni. Ön azért jön, hogy kikérdezzen édes bátyám, s én kész vagyok felelni.

VII.

— Legyen, édes gyermekem; de csak oly kérdéseket fogok intézni hozzád, melyekre felelhetsz, a nélkül, hogy mások titkait elárul-

nád. Még azon egyén nevét sem kérdem, — úgy hiszem tudom már. De még látni sem kívánom. Csak az iránt érdeklődöm, mi egyenesen reád és fivéredre vonatkozik, mert nagy fontosságú előttem, hogy Jakab czinkostársának ne vegyen oly bolondságnál, melynek következései igen kényesek és komoly természetűek lehetnek.

— Édes bátyám, esküszöm, hogy egy szót sem értek abból, a mit mondott. Jakabnak semmi része sem volt azon elhatározásban, hogy az említett egyént házamba fogadjam s tehetségem szerint megvédjem.

— Azt mondod, hogy Jakabnak nem volt része benne, és még esküszöl is. Emilia? Te, tudtommal, soha nem hazudtál!

— Soha! — felelé Miette az igazság ama mindenható kifejezésével, mely nem szorúl bizonyítékra.

— Hiszek neked, édes leányom, hiszek, — kiáltám élénken; — így hát. De . . . a kisasszony — no — ne nevezzük meg! egy hónappal ezelőtt hozzád jött, egyedül, saját jószántából, vagyis a nélkül, hogy bárki hoz-

zád vezette volna, épen a te házat tanácsolva neki s a nélkül, hogy bárki segített volna neki a börtöne falain való átkelésben?

Mielőtt felelt volna, Miette egy pillanatig habozott, mintha oly gyanút ébresztettek volna benne szavaim, mely eddig nem jelent még meg lelkében.

— Az igazság, úgy a mint esküdni merék rá, ez, — folytatá: — A múlt hónap egy estéjén egyedül voltam itt. Jakab a d'artronne-i vásáron volt. Már nyolcz napnál tovább volt távol, midőn csengetni hallottam a rácskapun. Első perczen azt hittem ő az, de a mint felálltam, kitaláltam ki lehet, mert nem rég egy levelet kaptam volt, mely egy reményről, egy szökési tervről értesített és melyben menhelyet és titoktartást kértek tőlem. Ennélfogva felkeltem, a nélkül, hogy a már alvó cselédséget felköltöttem volna. A rácshoz szaladtam s felismertem azon egyént, a kit vártam. Bevezettem a házba, hol szobája már készen várta. Nem volt a titokba beavatva senki más, csak az én öreg Mikolám, kiből úgy bizhatom mint enmagamban.

— És azon egyén egyedül volt?

— Nem, dajkája kísérte idáig, a Charliette, ki régen tervezte, előkészítette és szerencsésen keresztül is vitte a szöktetést.

— Mi lett abból az asszonyból?

— Nem maradt nálam. Riomból való és ismét megtelepedett ott férjével együtt. Ez a személy cseppet sem tetszik, de azért időnként el-ellátogat ide, hogy Máriának elmondja, mit mível a mostohája, kinek megfigyelésére vállalkozott.

— Most mond meg, mit tett Jakab, mikor barátnőd beszállásolta magát nálad?

— Jakab két nappal később haza jött, de nem látta remetémet. Elébe mentem jó messzire s azt mondtam neki: Te nem jöhetsz többé hozzám, mert ez okot szolgáltatna a pletykára. Egy barátnőm lakik nálam, ki senkivel sem találkozhatik. Menj el aludni Champgousseba. Holnap elvitetem minden holmidat és segíteni fogok, hogy kényelmesen elhelyezkedjél. Már régen építtetni akartál, fogj hozzá most; ne gyere ide legalább egy hónapig és őrizd meg titkomat. — Jakab meg-

ígérte, hogy nem fogja kikutatni barátnőmet, hogy megláthassa és nem is fog beszélni róla senkivel. Eddig beváltotta szavát.

— Biztosan tudod?

— Igen, bátyám, még akkor is, ha netán azt hinné, hogy csalódom, — viszonzá Miette erélyesen; — tudom, hogy Jakab könnyelmű és sokat lehet a szemére lobbantani, de velem szemben soha sem lesz könnyelmű. Jól érzi, hogy ha ide járna, csakhamar azzal vádoltatnék, hogy barátnőmnek udvarol s akkor igen csúnya szerep jutna nekem.

— Miféle csúnya szerep, kedvesem? Ez az egyedüli pont, mely igazán érdekel. Miképen itélnél helyzeted felett, ha Jakabnak jogai volnának barátnődre nézve?

— Jakabnak semmiféle joga nem lehet, miután nem ösmeri.

— De tegyük fel

— Hogy fivérem megcsalt volna? Ez lehetetlen! ez nagy hiba volna! Ez a kisasszony gazdag és előkelő. Mint partie magasan Jakab fölött áll; ha azon czélból, hogy magát behi-

zelegje s a partiet lehetővé tegye, titkon ismeretségét kereste volna, igyekezett volna magát megszerettetni, nálam való tartózkodását arra használva fel, hogy a leányt kompromittálja, én egy igen gyáva, csúnya cselszövény czinkostársának látszanám, vagy pedig egy nevetséges módon kijátszott bolondnak. Nem-e ez az ön véleménye is, édes bátyám?

Most meg én haboztam a felelettel.

A nagy Jakab elég könnyelműnek és egyúttal elég gyakorlatinak tetszett, hogy nővérét ekképen kijátsza.

— Angyalom, — mondám, megölelve a kedves leányt, — soha senkinek sem fog eszébe jutni, hogy téged valamely cselszövénynyel vádoljon; s ha volnának oly ügyetlen, otromba emberek, nagybátyád és unokatestvéred meghúznák a füleiket.

— De Chantebel néném! — kiáltá Miette a bánatos büszkeség kifejezésével. — Néném előítéleteket táplál ellenem, s tán már rosszakat hallott felőlem.

— Nénéd semmit sem hallott, azt tudom. Felejts el mindent, a mit mondott, jóvá fogja

tenni szeleverdiségét; mert az én kedves feleségem bizony szeles egy asszony, az tagadhatatlan, de azért jó és téged sokra becsül.

— De nem szeret, édes bátyám, jól éreztem a múltkor, a mikor együtt voltunk s Henriket is elidegenítette már tőlem.

— Hát én, én már nem számítok? Én is itt vagyok pedig, és tizért szeretlek. Csak egyet mondj meg: szereted még Henriket?

— Henriket úgy, a mint régen volt, igen; most nem tudom — újból ismeretséget kellene kötnöm vele. Teljesen megváltozott — arczban, beszédben, modorban. Idő kellene hozzá, hogy a régi embert megtaláljam az újban; azonban néhány hétig nem látogathat meg itten, én pedig nem mehetek el magokhoz, bátyám tudja, miért nem.

— Legyen; várni fogunk pár hétig az »új ismeretséggel« — de most felelj egy utolsó kérdésemre. Jól ismered azon egyént, kinek menhelyet adtál házában?

— Jól ismerem, édes bátyám.

— És szereted?

— Nagyon.

— Becsülöd is?

— Meg vagyok győződve, hogy soha sem követett el semmi helytelent, még ha a látszat ellene volna is.

— Szellemdús?

— Igen eszes és értelmes.

— Művelt?

— A mennyire lehet oly nő, ki mindig csak zárdában nevedett; de jelenleg sokat olvas.

— És van-é józansága?

— Sokkal józanabb üldözőjénél, ki szerencsétlenségét okozta.

— Elég! Mostanság nem akarok többet hallani. Nem is óhajtom látni barátnődet mindaddig, míg érdekes és fontos mondanivalóm nem lesz.

— Ah, édes bátyám! — kiáltá Miette, ki nagy éleslátással birt; — Sejttem a dolgot! Tanácsát kérték, megbízták

— Tanácsomat kérték, azonban teljesen szabad vagyok úgy cselekedni, amint jónak látom. Semmiért a világon nem bocsájtkoznam oly ügybe, melynek vitáiban neved is

előfordulhatna; de biztosítalak, hogy nem lesz per s ha mégis lenne, nem vinnék oly ügyet, melyben pártfogoltad és barátnőd ellen kellene fellépnem. Csak hogy, miután eddig inkább még kiegyezésről van szó, mint egyébbről, jogomban áll mindkét félnek tanácsot adni. Mondd meg hát barátnődnek, hogy nagy hibát követett el, midőn erőszakosan, lopva hagyta el zárdáját, holott rövid pár nap alatt jogosan és nyíltan léphetett volna ki, s engedd, hogy neked is kijelentsem, mikép te is, amidőn e lépésre felbátorítottad, oly meggondolatlanságnak adtad jelét, melyre soha sem hittelek volna képesnek.

— Nem, édes bátyám. Engem a látszat vezetett tévútra. Mária ezt írta: »Nagykorú vagyok, de még mindig vonakodnak szabadságomat visszaadni. Nincs más út előttem, mint a szökés; egyedül te adhatsz menhelyet széles e világon. Megteszed értem?« Nem birtam megtagadni kérését. Csak mikor ide érkezett, adta tudtomra, hogy még néhány hét van hátra nagykorúságáig. »Jól ismertem ugyan Máriát, tudtam, hogy egy évvel fiatalabb ná-

lamnál, de születése napját elfeledtem. Mikor e részlet tudomásomra jutott, megértettem, hogy szigorúan el kell rejtőznie s minden lehető elővigyázati rendszabálylyal éltém. Eddig teljesen sikerült a titoktartás. Mária át nem lépi a kerítést és majorosaim hűséges, ragaszkodó emberek, kik nem ismerik nevét, kik nem látták még arcát sem, és kik, anélkül, hogy lelkükre kötöttem volna, természetüknél fogva oly gyanakvók, hogy bizonyára nem felelnének semmiféle kérdésre, ha valaki esetleg kérdőre vonná őket.

— Ekkor hát, édes gyermekem, kétszeres elővigyázatot ajánlok, mert jelenleg Mária kisasszony még mindig gyámjának hatósága alatt áll és enek jogában állna őt magához el, vagy a zárdába vissza vitetni — még pedig, a mint mondani szokás: két zsandár közt!

— Jól tudom, édes bátyám, igaz! De nem is alszom, csak félszemmel, mint a nyúl. Ha ilyesmi történnék Szegény Mária! Én vele mennék: akkor engem is láthatnának a vidéken, a mint fedezet alatt bekisérnek.

— S minthogy Jakab nem türné

de még én sem, ha esetleg itt volnék, szép bajba keverednénk mindnyájan! A barátság szép dolog, de azt találom, hogy barátnőd nem csak barátsággal élt, de vissza is élt vele.

— Oly boldogtalan, szegény, ha tudná!.. Ah, bár megengedné, hogy beszéljen önnel s elmondhassa életét!

— Most nem láthatom — nem szabad látnom. Itt létéről sem szabad tudomással birnom. Ne feledd, hogy ezzel mindent elrontanék és még hasznára sem lehetnék többé. Én tehát megyek, nem láttam őt, te nem említettél előttem, semmiről sem tudok, s nem hallottam hírét sem. Csókolj meg, s mondd meg kis remetédnek, hogy még a napernyőit se engedje a kerted padjain heverni.

— Vigye el magával e kosár őszi-barackot, édes bátyám.

— Nem! Barackjaid, bár pompásak, kevésbé bársonyosak és sokkal kevésbé üdék orczádnál s miután otthon nem mondom el, hogy láttalak, nem viszek el innen semmit. Megengeded legalább, hogy megmondjam

Henriknek, hogy a jövő hónapban ráállsz vele újból megismerkedni?

— Hát neki bevallja, hogy itt volt s látott?

— Igen, de csak neki s titkodról semmit sem fog tudni.

— Akkor, édes bátyám, mondja meg neki mondja meg ne mondjon semmit, tudja meg előbb, mért neheztel rám a né-ném. Amíg ő ellenem van, semmire sem akarok gondolni.

VIII.

Tényleg elhatároztam, hogy semmit sem tudatok Henrikkel. Azonban elejét kelle vennem, hogy Miettet ártatlanúl ne vádolja és vigasztalása is szükségesnek látszott, mert, bármennyire játszotta is a büszkét, jól láttam, hogy szive mélyén sértve érzi magát és szenved s féltem hogy modora, eljárása által lehetlenné tehetne egy oly házasságot, melytől meggyőződéseim szerint élete boldogságát vártam.

Három óra tájban hazaérve, senkit sem találtam odahaza. Nőm és fiam együtt felmentek a percemonti kastélyba, hová én követtem őket.

A játékszer határozottan megnyerte fiam tetszését s anyja épen szokott ékesszólásával rábeszélte, hogy dolgozó-szoba czime és ürügye alatt, szép garçon lakást rendeztessen ott be magának. Én nem osztottam véleményöket. Szerintem, a régi fészket meg kelle hagyni a maga minőségében, beérve vele, hogy azon szoba, melyben az öreg Coras de Percemont lakott volt, szépen kitisztítva, felfrisítve, lakhatóvá tétessék.

— Henrik, — mondám nekik, — akár elveszi Emilia húgát, akár nem, két-három év lefolyta előtt megnősül. Ki tudja, a nejével fog-é lakni, vagy nálunk fog-é megtelepedni? Az utóbbi esetben, meglehet, hogy a felesége a kastélyban fog akarni lakni, s akkor azután nagy költséggel fog járni, míg egész család és háztartás számára lakályossá fog tétetni ez a régi rom. A mit ma itt csináltatnátok, akkorra haszonvehetetlenné válhatik; ne siessünk tehát a pénz hiába való befektetésével.

Henrik csakhamar belátta érvelésem helyes voltát. Anyja azonban szidni kezdte, hogy örökké enged s nem ragaszkodik egy oly eszméhez sem, mely tőle ered.

— Nem csak az imént esküdöztél, — mondá, — hogy eszedbe sincs a nősülés és harmincz éves korod előtt nincs szándékod lemondani a szabadságról?

Perelés közben egyedül hagyott fiammal és én siettem Henriknek beszámolni.

— Láttam Miettet, s igazam volt feltevésemben. Az egyén, ki tegnap gyanut ébresztett nálad, nő volt.

— Bizonyosan tudod, apám? Akkor hát mért rejtegette?

— A riomi zárda egy apáczája, kinek orvosi rendelet folytán egy darabig falusi levegőt kell élveznie. Tudni fogod, hogy e hölgyek igen szigorú szerzethez tartoznak s nem találkozhatnak a világgal. Valahányszor látogatás érkezik, Miette siet őt arról értesíteni, hogy ne mutatkozzék. Nem is szabad elárulnia, hogy az öreg apácza nála van, a szerzet szigorú rendszabályai nem engedvén, hogy

valaha átlépje zárdája küszöbét. A püspök tekintve a betegség veszélyes voltát, két havi szabadságot engedélyezett a betegnek, a teljes titok-tartás feltétele alatt. Látod, hogy nagy horderejű titkot bizok reád s kérlek, szót se szólj róla anyádnak. Miette, ki szeretettel ragaszkodik az öreg apáczához, önfeláldozással ápolja, szolgálja s mindent elkövet, hogy kellőleg rejtve maradjon. Mint mindig, angyali szívét követve, Miette egyszerűen irgalmas nővérré vált.

— Mit fog gondolni rólam, ki vádolni mertem. Megmondtad neki?

— Csak nem tartasz oly bolondnak! ezt ugyan nehezen bocsájthatná meg, ha tudná; de mért van kedved sirni? Sirj, ha megkönnyebbül tőle a szived! De légy őszinte hozzám, jobban szereted Emiliát, mint magad is hitted? — nemde?

— Édes apám, — kiáltá Henrik, — sirnék és nevetnék egyszerre, magam sem tudom mit érzek.

— Ne vess és sirj, de beszélj!

— Pedig ez épen a nehéz! Ha beszélek,

tisztában kell lennem enmagammal, pedig sehogy sem tudom érteni magamat. Jól tudom, hogy Emilia angyal, annál is több, egy szent, mert bár a szentek ártatlanságával és szelidségével bir, egyuttal a bátor és erős lélek nagylelkűsége is emeli értékét, melylyel minden megpróbáltatással szembeszáll. Általa szeretetni dicsőség, őt nőül vehetni kiváltság. Látod, hogy jól tudom mit ér; de az a kérdés most, én érek-e valamit? Megérdemlek-e ilyen feleséget? Mit tettem, hogy megérdemeljem? Sőt ellenkezőleg, nem minden hiba nélkül mentem keresztül egy életen, melyről fogalmat sem birna alkotni magának s melyből emlékét, képét is el kelle üznöm, nehogy megszégyenítsem örömeim közepette. S most elszomorodva, eltörpülve térek vissza hozzá. Hidd el édes apám, tizennyolcz éves korunkban kellene nősnünk! a mig önbecsülésünk, saját magunkba helyezett hitünk, ártatlanságunk feletti büszkeségünk még csorbitatlan. Akkor egyenlőknek éreznők magunkat szent társunkkal, biztosak volnánk, hogy becsülését megérdemeljük . . . Igen, a hitestársi szerelem ama komoly és szent

valami, a mire valóban rá lehet mondani, hogy ha nem minden — akkor semmi. Lásd, az utolsó időig ezt nem értettem s midőn érzéseim más felé vonzottak, azt hittem, mit sem vonok el Emilia iránti tiszteletem és szerelmemből. Beláttam azóta, hogy csalódtam; iránta való kultusom meghűlt; megértettem, hogy soha sem szerettem úgy, a hogy kellett volna, ha képes voltam őt elfeledni. Félttem tőle is, magamtól is; beismertem, hogy erkölcsileg annyira felettem áll, mikép lehetetlen, hogy a viszontlátásnak megörülhessen és lelkesedéssel az enyém lehessen; ijesztően komoly és szigorú lánczot láttam a házasságban. Képzeletem más alakokat festett maga elé mint e leányt, ki számomra túl-tökéletes. Ama könnyelmű lények, kik deák korunk szabad óráit szépítik, romboló varázsszal hatnak lelkületünkre — boldogítanak és mégis meghagyják drága szabadságunkat. Mit sem kell tennünk, hogy kiérdemeljük kegyeiket s mit sem veszünk, ha nem tarthatjuk meg. Mások még sokkal veszélyesebbek, mert ellentállást, erényt negélyeznek, csakhogy szenvedélyünket szítva bőkezűb-

békké tegyenek. Ezek eszünket és itéletünket is megrontják. Még idejekorán tudtam menekülni előlük, de mégsem elég hamar, hogy az egészséges felindulások kutforrását meg ne mérgezték volna bennem. Szóval, mit mondjak még? Megromlottam — sok volt a pénzem — mért is küldtél annyit? Elkényeztetett gyermek létemre, nem fúltam bele Páris gyönyöreibe, mint Jakab cousinom tette, de elvesztettem az egyszerűnek szeretetét s az egyenes útunalmasnak tetszik; nagyon is sok volt a művirág szerelmi kertemben — az ibolya már nem vonz annyira. A bizanczy szent szűz, szigorú, illetetlen homlokával, szomorú, hideg hatást tett, mintha nem illenék muzeumomba; én gavarni csábitó hölgyeit helyeztem volt el benne s Emilia megfélemlit. Nem tudom már, mikép beszéljek hozzá, nem merek ránézni. Úgy hiszem, nem tudnám többé megszerettetni magamat. Akarod-é, hogy őszinte vallomást tegyek s mindent megvalljak, még ha szégyenletes dolog volna is? Tegnap, midőn hűtelennek hittem, elébb jéggé váltam, aztán egyszerre dühössé. A féltékenység gyöt-

rött s egész éjjel nem hunytam be a szememet. Ha itt lett volna, kezem ügye alatt, sértegettem, inzultáltam, tán meg is vertem volna! Tehát szerettem, midőn megromlottnak hittem. Csak a legnagyobb önuralommal sikerült tartóztatnom magamat, hogy ma el ne menjek az ő tilalmának s a tiednek daczára. Most tudtomra adod, hogy örült és bolond voltam, a régi szeplőtelenység fénykörében mutatod fel Emilia képét — s ime, bünbánatos és levert vagyok, de a bizonytalanság és félenkség is erőt vesz rajtam ismét. Már nem tudom többé, szeretem-é?

— Jól van, jól van, — felelém, — most már mindent értek! Mindennek így kelle lennie. Bekövetkezik az életben a percz, a midőn a legjobb szándékú, leggondosabb apák is kénytelenek fiaikat a végzetnek átengedni s örülhetnek, ha azokat rosszabb állapotban nem kapják vissza mint te vagy. Nyugodjunk bele az elmúltakba s ne rontsuk a helyzetet túl-komoly érvelésekkel. Útazást tettél, mely alatt kénytelen valál paprikával élni s magyümlöcseink s tejes étkeink izetleneknek tet-

szenek. Nem vagy többé Virgil juhásza. De türelem, ez is megjön ismét! Az ember környezete szerint változik; hamarébb, mintsem gondolnád, fogsz oda jutni, hogy a valódi boldogság főfeltételeit méltányolni tudjad. Jelenleg, igyekezzél a házasság eszméjét kissé háttérbe szorítani. Feledd el! Emilia, ha nem csálódok, nem igen hajlandó azt eszedbe juttatni. Azt mondja, nem ösmer többé; jól láttam, hogy már nem foglalkozik határozott terv szerint veled. Mind a ketten egészen szabadok vagytok; újra kezdhetitek, ha szivetek súgja, fiatal korotok regényét, vagy pedig engedjétek végkép szétfoszlani a múlt rózsás ködében.

Nem vagyok ijedős, félénk, de nem is vagyok könnyelműen meggondolatlan. Jól láttam, hogy ebben épen úgy mint minden másban az öröm mulandó és a biztonság merő ábránd. Életem legszebb napjaként vártam azt, mely fiamat karjaimba fogja vissza vezetni. Oly boldog valék, midőn végre megöleltem s annyi szép álmod szőttem őt várva! Daczára bevallott vétkeinek, miket különben már leveleiben sem rejtegetett előttem, komo-

lyan dolgozott s oly pálya kezdetén állott mely igen fényesen fejlődhetett. Értelmes volt, szép, jó, gazdag, s oly okos, a minő hasonló helyzetben korától várható. Kezünk alatt volt a menyasszonyok gyöngye, gazdag, jó, szép mint egy angyal s egészen kivételes jellemű és eszű. Gyermekkoruk óta szerették egymást, elmátkásodtak egymással. Arra számítottam, hogy örömmel fognak találkozni s azonnal házasságról lesz szó — s már is meghidegültek. Nőm, kit e részben okosnak, józan gondolkodásúnak képzeltem, azon dolgozott, hogy mindent összebonyolítson.

Miette, jó szive folytán igen kényes helyzetbe bocsájtkozott. Jakab, titokban, isten tudja miféle szerelmi kalandot folytatott, mely nővérének bánatot okozhatott és még kompromittálhatta is s mi legislegrosszabb, Henrik, kit szerelem és szeszély gyötört, mindjárt első éjjel nem aludt, midőn a szülei fedél alá került s láthatólag szenvedett oly lélekállapot alatt, mit sem teljesen érteni, sem gyógyítani nem valék képes.

Az én boldog napom tehát épenséggel

nem folyt le fellegetlenül s a míg vidámságot negélyeztem, mintha nevetném e csekélységet, fájósan éreztem azoknak visszahatását.

IX.

Esténk mégis igen vidáman tölt el: rokonok és barátok jöttek hozzánk ebédre. Henriket mindenki szerette s minden oldalról szerencsét kívántak ilyen fiúhoz. Számos meghívást kapott s csak azon feltétellel fogadta el azokat, ha én is elkisérem.

Azt állítá, hogy elég soká nélkülözött, s természetes, ha szabadság-idejét velem akarja tölteni.

Másnapra el kelle fogadnunk egy vadászatra szóló meghívást egy rokonnál, ki oly messze lakott, hogy egy nap alatt nem lehetett visszatérni. Ormonde Jakab is hozzá ígérkezett. De nem jött el. Senki sem gondolt velem, a vadászat és lakoma derült és mulatságos volt, de én észrevettem, hogy Jakab kerül bennünket. Jakab nem ismert kinosabbat, mint a ti-

toktartást; titka pedig volt s félt tőlem. Egy nappal tovább tartóztattak s így csak három napi távollét után, hétfőn délután érkezünk meg otthon.

Az első tárgy, mely szemembe ötlött, a mint nőmet üdvözöltem, csinos, hat-hét éves leányka volt, kaczer, diszes piperében, ki nevetve, tréfálva nőm ruhájába kapaszkodott és elragadó kedvességgel kiáltá felém:

— Te vagy a Bébellenek a férje?

— Micsoda az a Bébelle és kié az a szép gyerek?

— Ez De Nives Léonie kisasszony, felelé nőm, a leánykát karjaiba kapva; — hallotta midőn Chantebelné asszonynak neveztek és ő szebbnek s rövidebbnek találja a Bébelle nevet. Oh hisz mi már nagy barátok vagyunk, ugye bár Ninie? Nagyon szeretjük egymást, nemde?

— De hát honnan az ördögbe ismeritek egymást? — kérdezém elámulva.

A mig a gyermek elszaladt a kertbe, a titok meg lőn fejtve nekem. Az elmúlt napon De Nives grófnő eljött velem beszélni és nőm

bátorságot vett magának s személyesen fogadta, tőle telhető előzékenységgel. A grófnő remek öltözéke és fényes fogata megzavarták a fejét. De Nives grófnő pedig okos asszony léteére egész szeretetreméltóságát és nyájaságát elővette, hogy azon ügyvéd nejét, kit ügyének meg akart nyerni, elbájolja. Ráállt, hogy lovait kifogják s két órára pihenni vigyék az istállóba. Bejárta a kertet és el is ment a régi toronyba, melyben Chantebelné asszony büszkeséggel játszotta a háziasszony szerepét. Megbámulta a tájt, a kertet, a házat, a madarakat s a nagy kalitka számára egy pár valódi hollandi kanárit ígért. Végre még az ozsonnát is kegyesen elfogadta, azt találta, hogy Nivesben távolról sincs sem oly pompás körte, sem oly remek szőlő, és a kis kalácsok és édességek receptjét is elkérte feleségemtől, megígérve, hogy másnap ismét eljön.

Csakugyan megjelent másnap, leánykájával együtt, arra számítva, hogy ígéretem szerint már otthonn leszek; de hát én soh'sem teszek semmit a kellő időben. Az a szegény grófnő ismét egy álló óráig várt

reám: aztán, dolga lévén Riomban, azon rendkívüli megtiszteltetésben részesíté házamat, hogy leányát nőm gondjaira bizta s feleségem most már minden órában várja visszatértét.

— Remélem Chantebel úr, — mondá nőm befejezőleg, — hogy lekefélteted magadról az úti port s nyakravalót is fogsz cserélni, mert ez bizony nagyon r ü c s k ö s.

Észrevettem, hogy ő maga is ünneplő ruhába öltözött, hogy kellő, szertartásos fogadtatásban részesítse új barátnőjét.

Néhány perczczel később De Nives grófnő csakugyan megérkezett. Nőm magával vitte a kis leányt játszani s a grófnő tudtomra adá, hogy Párisba megy, miután valaki azt irta neki, hogy mostoha-leányát egy magas, igen szőke fiatal ember karján valami hôtél-garniba látták bemenni.

— Az egyéniség, ki ezen útmutatást szolgáltatja, azt hiszi, hogy Mária még mindig ott van; mindenesetre meg fogom tudni, hová ment ezen szállodából, mit nem jelölnek ki közelebről. Látom, hogy az illető fél magát kompromitálni, nehogy valami botránys do-

logba keveredjék. Kell, hogy magam lássak utánna s végre az igazság nyomára jussak. Tenni fogok — rajta kapom Máriát, bebizonyítom feslettségét s visszahozva őt nagy garral, erőszakosan visszahelyezem kolostorába.

— Ah, a fürdővel együtt a gyermeket is ki akarja önteni. Akkor aztán vége a kiegyezés lehetőségének; akkor leányától nem várhat többé semmiféle engedékenységet; megmondtam már és ismétlem, hogy a könnyelmű életmód nem szolgáltat okot arra, hogy valakire a beszámíthatlanság kimondassék.

— Ha kezemben lesz titka, ide hozom a leányt önhöz, és ön hallgatásom feltételeit elébe fogja terjeszteni.

Ha egészen biztos lettem volna arra nézve, hogy mielőtt Emiliánál keresett menhelyet De Nives kisasszony, a kolostorból jövet nem tett valami sétát Párisban Jakab kíséretében, akár mulatság kedvéért, akár, hogy jogi tanácsot kérjen, akkor sürgetni mertem volna mostohaanyját a távozásra. Az idő, mit arra pazarolt volna, hogy ott keresse Mária kisasszonyt, a hol nincs, biztos nyereség lett volna a Vigno-

lette-i lakók számára; azonban, azon esetre, ha Emilia tudtán kívül ezen utazás csakugyan megtétetett, Nives grófnő könnyen nyomára juthatna a szökevénynek és a rendőrség segélyével még a valóságot is kiderítheté.

Ujra elkezdtem tehát a régi nótát és türelmet, elővigyázatot tanácsoltam.

De Nives grófnő tántoríthatlan maradt, azt állította, hogy Máriát tévedései közepette meglephetni a legbiztosb s egyetlen mód, melylyel jogaihoz juthat. Ámbátor nem dicsekedett vele, észrevettem, hogy be nem érte az én tanácsaimmal és még mások véleményét is meghallgatta s könnyen talált embereket, kik szenvedélyeinek hizelegve, nézeteit támogatták. Ügye egyre ellenszenvesebbé vált s éreztem, hogy mindinkább elidegenedem tőle.

Csak a kertig kísértem. Egy másik felem várt, kivel ebédig el valék foglalva. Mily nagy volt meglepetésem, midőn az ebédlőbe lépve a kis De Nives Léoniet pillantám meg egy magas széken elhelyezve, mely Henrik gyermekkorából maradt fenn, mig nőm épen az asztalkendőt kötötte a lányka nyakába!

Mult este De Nives grófnő titokban megsugta feleségemnek mindazt, mit velem tudatott. A nők csodálatos könnyűséggel ismerkednek, ha egyrésről a gyűlölet és más résről a kíváncsiság játszanak össze s a botrány izletes eledelét tálalva fel, együtt élvezhetik.

Chantebelné asszony tehát az egész dologról értesülve volt s jó izűt nevetett csodálkozásomon. Minthogy a gyermek előtt nem lehetett megmagyarázni semmit, azt mondá Henriknek s nekem, hogy a mama majd visszatér.

— Ebédre is tartóztatni akartam, — szólt a feleségem, — de miután ma este vagy holnap reggel elutazik és igen sok a dolga Riomban, megengedte, hogy itt tartsam a kis leányát estig.

Azonban este de Nives grófné nem tért vissza. Nőm cseppet sem látszott ezen csodálkozni s kis ágyat rögtönöztetett a magáé mellett. Elment ünneplőruháját levetni s elaltatni Ninie kisasszonyt s aztán visszatért, nekem a titkot megmagyarázandó.

De Nives grófnő Riomból az öt órai vonattal Párisba indúlt. Nekem is tudnom kelle,

hogy egy percznyi veszteni való ideje nincs, azon ügyre nézve, mely jelenleg elfoglalja. Félt kis leánya könnyeitől, ha az elutazását látná. Inkább elfogadta nőm ajánlatát, hogy estig magánál tartja, a midőn a bonne majd érte jön a kocsival és visszaviszi Nivesbe; de egyúttal nyugtalanságot árult el e bonnet illetőleg, miután ugyanaz nap nyomára jött, hogy szerelmi viszonya van Riomban.

— Ezt a szegény asszonyt, — folytatá a feleségem, — nem szolgálják úgy, amint kéne; a kastélyban férje halála óta, soha sem mentek a dolgok úgy, a mint kellett volna. A régi cselédek az idősb leány pártján voltak. Azokat egytől-egyig kénytelen volt elkergetni; de azért a környéken hagyták roszakaratukat, gonosz mondásaikat és mind hiába hozatja cselédségét Párisból, a legkisebb elégedetlenség okáért rögtön szemtelenekké válnak és Ninie füleit telebeszéli Mária nővéréről, kit miatta kergettek el a kastélyból és zártak el egy kolostorban. Mindez, természetesen, megzavarja a gyermek esztét s mikor a grófnő most utoljára távol volt, annyira mentek a gyer-

mek demoralisációjában, hogy búslakodni kezdett s mire anyja visszatért, engedetlennek és lázadónak mutatkozott. Úgy látszik, mintha de Nives grófnő szomszédai szinte nem igen az ő pártján volnának. Nincsenek szülei, nincsen családja; valóban, nagyon sajnálatra méltó. Amint úgy végig hallgattam panaszait és akaratlanul is megsajnáltam, eszembe jutott felajánlani, hogy magamnál tartom a kis leányt. — Ha bonneja szerelmi-viszonyokat folytat, nem bizhatja rá többé gyermekét, — mondám neki. Bizza rám; tudja ki vagyok s mily szeliden neveltem fel egyetlen fiamat s még más két szegény kis angyalt, kiket fájdalom, el kelle vesztenem. Ön azt mondja, hogy legfeljebb nyolcz napig lesz távol. Mi az nekünk, ha nyolcz napig felvidítja a házunkat egy gyermek. Nekem nagy öröm lesz. Hatalmazzon fel reá, hogy gonosz bonnejának kiadhassam az utat, ha előjön s hogy mást szerezhessenek a helyébe, kiről úgy jót állhatok mint önmagamról. — Kedve lett volna rögtön elfogadni ajánlatomat, de nem merte tenni miattad; egyre azt hajtotta: A kis leány lármás. Chantebel úrnak terhére lesz. — Dehogy —

feleltem én, — ön nem ismeri Chantebel urat! Valóságos patriárka! Jó mint egy falat kenyér és imádja a gyermekeket. Órákig eljártszanék velök. Szóval addig-addig unszoltam, mig itt hagyta a gyermeket, ki valóságos angyal. A szegény asszony annyira meg volt hatva, hogy sirt belé és búcsúzás alkalmával meg is ölelt.

— A manóban, feleségem, egy grófnő megölelt! Hát azért látok valami átszellemültet, a rendesnél nemesebbet arczodban!

— Már megint gúnyolódol? kiállhatatlan vagy! Lehetetlen veled okosan beszélni Chantebel úr; valóban ki

— Kiállhatatlanabb leszek! Hisz már elmondtad.

— Nem, a legjobb ember vagy a világon, nem róhatsz meg érte, hogy felfogtam egy árva gyermekem, ki édes anyja távolléte alatt felügyeletre és gondoskodásra szorúlt.

— Isten ments! Annál kevésbbé, miután feltételesen oly bókokat mondasz, miket a világért sem akarnék szemrehányásokkal felszerélni. A gyermek nincs ellenemre, egy

gyermek soha sincs az utban. Tartsd meg a leánykát, a mig kedved lesz, de engedd, hogy úgy négyszemközt megmondjam: hogy az a te szép grófnőd igen furcsa egy portéka.

— Portéka! Hogyan? Nives grófnő furcsa portéka? Milyen hangot engedsz olykor magadnak Chantebel úr!

— Igen, az a rossz izlésem és ferde véleményem van, hogy úgy találom, miszerint jó és tisztességes anya még nyolcz napra sem bizza gyermekét oly egyén kezére, kit csak pár óra óta ismer — és ha régi összeköttetései között nem találkozik sem egy áldozatkész rokona, sem egy igaz barátja, sem egy hűséges cselédje, csupán csak rajta állhat a hiba.

— Igazad van, én részemről soha sem biztam volna rá Henriket, így minden teketória nélkül, idegenekre; de mentségeül felhozhatom, hogy De Nives grófnő előtt én nem vagyok az első jött-ment. Eleget hallott rólam, hogy tudhatja, mikép mindig jó anya és feddhetlen nő voltam.

— Nem én leszek, ki az ellenkezőt állítja; de azért mégis csak jócskán meglep ez a rögtönzött bizalom.

— Vannak kivételes körülmények és neked tudnod kell, hogy épen ezen gyermeknek jövője anyjának párisi útjától függ.

— Hát elmondta? . . .

— Mindent!

— Hibázott!

— Megigértem a titoktartást.

— Adja az ég, hogy szavatartó légy, mert nyíltan megmondom: ha új barátnőd mostoha-lányát kompromittálja, tönkre van téve.

— Ki? A grófnő?

— A grófnő.

— Oh, dehogy! Épen nem! Ez a mostoha-leány egy szerencsétlen . . ki . . .

— Te nem ismered! Tartsd fenn a ráillő elnevezéseket akkorra, amidőn ki fog sülni: vajjon áldozat-e vagy ördög?

X.

Másnap Ninie kisasszony bonneja nem jelentkezővén, nőm rábizta egy tisztességes leányra, kinek szülei nálunk szolgáltak és kit régen és jól ismertünk.

A kis leány nyilván igen boldog volt nálunk.

Kíváncsi voltam nyomára jutni, mikép érez nővére irányában és egy izben, midőn egyedül láttam a kertben, a virág-ágyak közt szaladgálva, mig nőm az ablakban ülve munkájával, figyelemmel kísérte, lementem s kézen fogva a gyermeket, azon ürügy alatt, hogy a tengeri-nyulakat megyünk megnézni, elvittem magammal. Miután kedve szerint megbámulta volna az állatkákat, a térdemre vettem és beszélgetni kezdtem vele.

— Nives-en bizonyosan sokkal szebb tengeri nyulacskái vannak, mint ezek? — mondtam.

— Dehogy. Semmi tengeri-nyúl nincs. Csak csibék vannak, kutyák és macskák; de mama nem engedi, hogy azokkal játszam, mert nem akarja, hogy beronditsam a ruháimat és elszaggassam. Tudod, én meg haragszom érte, mert nagyon szeretem az állatokat. Mama meg szid érte, hogy szeretem, mert mama fősvény.

— Fősvény? Mit jelent ez a szó? Mit akar mondani vele?

— Ah, én biz azt nem tudom! A cselédek nevezik annak, mert mindig szidja őket.

— Ez csúnya szó. Soha sem szabad ismételni a szavakat, a miket nem értünk. A mamája bizonyosan nagyon szereti magát és nagyon jó hozzá, ha maga is jó.

— De nem jó hozzám, épen nem jó. Megvesszőz és megüt és csak akkor mulathatok és játszhatok, ha mama nincs velem.

— És nincsenek testvérei — nővérei?

— De biz'a van egy néném, egy nagy, szép nővérem, ki igen jó; mindig azzal szeretnék lenni.

— Mindig? Hát gyakran látja és jól ismeri?

— Nem a, börtönben van, el van zárva egy kolostorba. Láttam de nem, az arczképét láttam; őtet magát, azt hiszem, soh'se láttam.

— Akkor nem tudhatja; jó-é vagy rossz-e?

— A dadám, meg az öreg kertész nő azt mondták, hogy azért van börtönben mert jó.

— Micsoda? Börtönben van, mert jó? Milyen gondolat!

— Ugy látszik. De osztán, ha mama azt mondja, hogy jó legyek, azt felelem: Nem, engem is börtönbe záratna ha jó lennék! Nagyon örvendek, hogy ide hozott mama hozzád. Úgy-e, mindig itt fogsz tartani magadnál, úgy-e, mindig?

Aztán, be sem várva feleletemet, Ninie kisasszony kit nagy ügygyel-bajjal birtam csak térdeimen tartani, elrepült, hogy újból a tengeri-nyulakkal kergetődzzék.

Tehát, egy már is tévútra vitt, szerencsétlen gyermeket találtam benne. Hogy az anyja csakugyan gonosz és fösvény, abban nem lehetett többé kételkednem. Sőt az is lehetséges, hogy leányában csak azt a tárgyat látja, melynek ürügye alatt mohón perelhetett Mária örökségeért. Még az álszinűség előnyével sem birt, melylyel az embereket bolondithatta volna; meggyülöltette magát és cselédsége már is megingatta, vagy tán örökre aláásta az erkölcsi érzést a szegény kis Ninie lelkületében.

Szomorúan néztem azt az elragadó kis teremtet, boldog korának egész phisikai szép-

ségében és azt kelle mondanom magamban, hogy e rózsza kelyhén már is féreg rágódik.

Figyelemmel kísértem a gyermeket, hogy ösztöneit kiismerjem: azok jók s gyöngédek valának. Megkergette a tengeri nyulakat, de tisztán csak azért, hogy megczirógathassa őket s ha egyet sikerült elcsipnie, agyoncsókolta és keszkenőjébe igyekezett bepólyázni, hogy mint kis gyermeket, karjaiban ringathassa. Mint-hogy az állat igen nyugtalan volt s féltem, hogy szép arczát össze találja karmolni, szeliden elvettem tőle, anélkül, hogy a gyermek azért megharagudott volna és egy vén szelidített galambot adtam helyébe, mely miatt alig fért a bőrébe örömeben. Előbb jó erősen keblére szoritotta; de midőn megértettem vele, hogy szabadon kell bocsátani, ha azon élvezetben akar részesülni, hogy lássa, miként tér vissza hozzá és miként követi, igen szépen meghallgatott és már csak kényesen nyúlt hozzá; de oly hévvel dédelgette mégis, mely lelkébe engedett pillantanom s a ki nem elégitett gyöngédség, a visszafojtott szeretet egész világát árulta el.

Másnap nevem napja volt, Szt. Jáczint, mely egyúttal falunk patrónusának is ünnepe. Két-három tuczat unoka-testvér-húg és öcs érkezett hozzánk feleségestül, gyermekestül. Azok csakhamar a parasztság ünnepélyéhez csatlakoztak, míg nőm, ki már hajnal óta talpon volt, hóméri lakomát készítettett számukra.

Engem, szokás szerint, egy csomó kliens tartóztatott, telkes gazdák, vagy jómódú polgárok, kik a búcsút felhasználva egyúttal peres ügyeiken is lendíteni akartak, engem megfosztva az élvezettől, hogy a búcsúban gyönyörködhessenem.

Mire nagy nehezen keresztül estem e jó emberek zúr-zavaros panaszain és magyarázatain, már először csengettek ebédre. Ekkor határozottan kiutasítottam őket, még a lépcsőn is alig birván menekülni lelkemre kötött ügyesbajaiktól. Végre orruk előtt csaptam be az ajtót s átmentem a salonba. Ott kellemetes meglepetés várt.

Ormonde Emilia, pompás rószacsokkal kezében, várta jöttömet. A kedves gyermek kar-

jaim közé veté magát, hosszú életet, boldogságot, örömet és egészséget kívánva.

— Ime, — mondám, őt keblemre ölelve, az első öröm, melyet nem reméltem. Már régen itt vagy, édes leányom?

— Most érkeztem édes bátyám, és azonnal indulok ismét. Meg kell engednie, hogy ne ebédeljek velök, ahogy máskor tenni szoktam; de hisz tudja sietségem okát: Mária nem elég elővigyázatos, szörnyen únja a magányt és zárkozott életét. Nem is csoda. A szegény gyermek oly soká volt fogoly! Hiszi-e, ha mondom, hogy fejébe vette ma, mikép parasztnőnek öltözve eljön ide a búcsúra, s minthogy senki sem ösmeri az arcját, nem lehet baja, ha cselédem szerepében elkisér. Alig birtam lebeszélni az örült tervről s csak úgy sikerült őt megnyugtatnom, hogy megígértem, mikép csak egy óráig leszek távol. De semmi áron nem akartam volna elmulasztani a mai napot anélkül, hogy vignolettei rózsákkal ne kedveskedjem, édes bátyám, és anélkül, hogy újból elmondjam, hogy ma és mindig, maga és Jakab lesznek azok, kiket legjobban szeretek e földön.

— És nénéd?

— Nem láttam még; majd távozáskor fogom üdvözölni.

— Mikép fogod megmagyarázni szokatlan távozásodát?

— Ne féljen, nem fog tartóztatni, édes bátyám.

— És ha én most elbocsájtalak, azt fogod képzelni rólam is, hogy nem szeretlek többet.

— Oh, maga, ez egészen más! Aztán maga tudja, hogy egy gyermeket kell őriznem.

— Egy oktalan gyermeket, arról meg vagyok győződve! Tudod már, hogy a mostoha itt volt két nappal ezelőtt?

— Tudom; még azt is tudtam, hogy itt hagyta kis leányát.

— Hát ezt ki mondta el?

— Öreg Mikolám leánya, ki tegnap holmi kosarakat hozott haza, miket nekünk kölcsönöztek volt. Láttá a gyermeket s itt azt mondták neki, hogy az anyja Párisba utazott. Igaz-é ez?

— Nagyon igaz és Mária kisasszony nagy veszedelemben van, hogy felfedezik holletét,

ha, a mitől félek, a kolostorból jövet Párisban volt, mielőtt hozzád menekült volna.

— Pedig ott volt, édes bátyám; most már tudom. Szükségképen el kelle mennie fehérneműt s ruhákat vásárolni és főképp, hogy ügyei végett tanácskozzék, miután ezekre nézve mindig teljes tudatlanságban hagyták.

— Párisban volt . . . egyedül?

— Nem, dajkájával, azzal, ki szökésében segítette. Ez a nő nagy hűséget mutat iránta és mégis félek tőle: nem bírja megérteni az óvatosság szükségét; semmiben sem kétkedik s ha eljő Máriát meglátogatni, nem merem őket egyedül hagyni együtt.

— És Jakab: Hol van az egész idő alatt?

— Bizonyosan tánczol s valószínűleg ebédre meg fog jelenni.

— Az már más! Menj hát, ha kell. Remélem, hogy bőségesen kárpótolni fogsz, a mikor már nem léssz szép barátnődnek örökös rabja. Hát Henriket láttad-é?

— Nem láttam és nem akarok látni senkit, csak magát, édes bátyám! Isten áldja és viszontlátásra!

Már másodszor csengettek ebédre, midőn húgom az udvaron át távozott, hol kis kocsija és inasa várakozott reá. Henrik a kert felől jöve, nem vette észre. Aztán minden oldalról előkerült a rokonság apraja-nagyja s végre Ormonde Jakab, kipirúlva mint a pipacs, az utolsó perczig folytatott táncztól.

Falusi családi ebédnek nem tartott túl-hosszasan; tudták, hogy nem szeretek soká asztalnál ülni. A felszolgálás gyorsan ment s rákényszeríté a vendéget, hogy el ne aludjék az evés alatt, hanem hozzá lásson, hajól akart lakni. Alig volt vége, a délelőtti munka után friss levegőre vágyván, azt inditványoztam, hogy menjünk el mindnyájan fekete kávéra Rozier apóhoz, ki a faluban afféle csinos mulató-helyet tartott. Kertjéből kitünően láthatjuk a tánczot és mulatságokat.

Inditványom nagy örömmel fogadtatott fiatal rokonaim által. Útra keltünk nevetve, kiabálva, ugrándozva és danolva. Réteimen át véve utunkat, negyed óra alatt a faluban voltunk.

Lármás megérkezésünk a vidék egész fiatalságát kicsalta a csapszékekből s korcs-

mákból. A világitással kezdtek foglalkozni, mert szépecskén beesteledett ezalatt. Összehívták a különböző koresmákból a muzsikusokat. A velem jött fiatalság nem igen törődött a kávéval, hanem tánczolni akart. A vendég sereg megritkult. Az abbahagyott táncz újra szerveződni kezdett, amint hogy megszokott történni, midőn az éhség lecsillapúlt és az éj beáll.

A türelmetlen várakozás és vidám zürzavar ezen perczeiben esetleg egyedül találtam maradni Rosier apó tornácán. Ez a tornác tulajdonképen egy törpe mogyoró-bokrokkal beültetett kertecske volt, a domb lejtős oldalán és a szikla hirtelen megszünése által vagy két méter magasságban uralta a táncz-helyet.

A legszebb hely volt a világon, honnan kitünően lehetett gyönyörködni a kis ünnepélyben. Három kék lámpás a lomb közt elrejtve, a holdfényt helyettesíté és épen elég világosságot terjesztett, hogy egymást fel lehessen ismerni. Eddig azonban még semmi sem volt meggyujtva és én a sötétben vártam

kávémra, midőn érzém, hogy valaki mellém lopózik és könnyedén megérinti vállamat.

— Ne szóljon, édes bátyám, én vagyok, Emilia.

— És mit keresel itt, édesem? Azt hittem, hazamentél?

— Hazamentem és rögtön el is jöttem ismét. Egyedül vagyunk-é itt?

— Igen, e perczben, de azért beszélj halkán.

— Hogyne! No hát, tudja meg, hogy Máriát nem találtam többé Vignoletten. Mikola azt mondta, hogy távollétem alatt eljött a Charliette és együtt mentek el.

— És te azt hiszed, hogy itt vannak?

— Azt hát, és keresem őket.

— Hogyan, csak így egyedül, a sok pityókos paraszt közé akarsz menni, kik nem ismernek mindnyájan, mert ilyenkor a vidékről is sokan vannak.

— Nem félek semmitől, édes bátyám. Elegen vannak, akik ismernek és szükség esetén majd megvédelmeznek. Különben Jakabnak is itt kell lennie és tudtam, hogy önt is itt találom.

— Akkor maradj itt mellettem, és hadd a bolondot kalandjai után járni. Nem való, hogy egy oly személy megmentése kedvéért, ki nem is akarja, hogy megmentésék, te a megtestesült józanság, valami kellemetlenségnek tedd ki magad. Maradj itt velem. Megtiltom, hogy ezúttal Mária kisasszonynyal törődjél. Itt van Jakab, hogy helyetted és a módja szerint foglalkozzék vele.

— Jakab nem is ismeri, édes bátyám! Higyjen nekem

Szavába vágtam Miattnak s egy párra figyelmeztettem, egy férfi- és nőalakra, kik épen alattunk a szikla mentében osontak el a mély árnyban, mit a mogyoró bokrok vetettek az alsó területre.

Felismertem Jakab hangját. Mozdulatlanul hallgatództunk s a következő párbeszédet lestük meg :

— Nem, semmi áron sem akarok még haza menni. Egy »bourréet« akarok táncolni magával. Éj van s különben nem is ismer senki.

— Rögtön világot gyujtanak és mindenki észre fogja venni.

— Mért?

— Hogy kérddheti ezt? Azt hiszi-é, hogy van itt még egy második ilyen parasztleány, ilyen karcsú, ilyen fehér, olyan csinos, mint maga.

— Bókokat mond? Megmondom Miettenek.

— Ne dicsekjék vele, hogy ismer!

— Úgye bár, nem lenne mivel dicsekedni?

— Kis gonosz! gyerünk, hívjuk vissza a Charliettet és menjen haza.

— Maga gonosz! Hogy tud így bosszantani!

— Nagybátyám is itt van, és ön tudja, hogy mostohájának az ügyvédje.

— Bánom is én! Az én ügyvédem lesz, a mikor akarom! Ha ismerni fog, pártomra fog állni. Maga is azt mondta. Édes Jakab, itt jönnek a dudások. Én táncolni akarok.

— Hát tánczdüh fogta el?

— Oh! táncolni, úgy táncolni, mint gyermekkoromban! Tíz esztendei börtön után kiszabadúlni a halál hidegéből, érezni, hogy

élünk és a »bourréet« táncolni! Jakab, édes, jó Jakab, itt akarok maradni!

A dudások siketítő zenéje elhallgattatá a társalgókat, vagy nem engedte, hogy mi a szavakat meghallhassuk. Végre meggyújtották a lámpást és Rosier apó kertje is világos lett. Láttam, hogy vendégeim mind, t. i. azok, akik nem táncoltak, jóízűen szürcsölik az általam megrendelt kávét, míg a fiatalok a nagy téren szanaszét tánczosnőik után járnak.

Pár lépésnyire meghátráltam Emiliával, hogy a vele való tête à tête meg ne zavar-tassék, de úgy, hogy mégis szemmel tarthat-tam a tánczhelyet. Amint a lámpás kellőleg világítani kezdett, megpillantottuk a nagy Jakabot, ki gyönyörűen öltözött karcsú pa-rasztleányt forgatott tánczközben karjaiban.

— Ez ő! — szólt Emilia álmélkodva. — Ez Mária álruhában.

— Hinni kezdéd-é már, hogy mégis csak ösmeri egy kicsit fivéredet?

— Megcsaltak édes bátyám, ah, megcsal-tak! és ez igen csunya dolog!

— És most mit szándékozol tenni?

— Megvárom, míg kitánczolta magát, aztán hozzá lépek, szép csendesen, úgy szólok hozzá, mint egy szolgálatomban lévő leányzóhoz és hazaviszem, mielőtt még különös figyelem tárgyává válhatott volna.

— Várd be legalább, míg jól megnéztem.

— Szépnek találja, édes bátyám?

— Szépnek bizony! Ördög-adtát s mily gyönyörűen tánczol!

— Nézze meg jól édes bátyám s befogja ismerni, hogy gyermek még, ki nem tudja, mit mivel. Esküszöm rá, hogy fogalma sincs a rosszról. Hogy tudtom s hirem nélkül ismerte legyen Jakabot, hogy az segítette a szökésben, hogy Párisba kísérte volna, úgy amint maga sejtette, hogy ajtóig kísérte s azóta titokban találkoznak hogy szeretik egymást, elmátkásodtak, hogy kételyemtől tartva: egyszerűen hazudtak mindez lehetséges, de azért Mária mégis ártatlan.

— Előbbi feltevéseid most már nem valószínűek, de bizonyosak.

— Legyen, édes bátyám; Mária mégis ártatlan és tudatlanabb nálamnál, ki tudo-

másval bírok a veszélyekről, melyektől egy huszonkét éves leánynak óvakodnia kell — míg ő ő ma is csak tizenkét éves! A zár-dában semmit sem tanult, amit ma szükségelne. Úgy láttam viszont, ahogy a Riomi zár-dában elhagytam, a mozgást, a lármát, a szabadságot szeretve, imádva a tánczot, de nem is sejtve, hogy vétkezhetnék — és bizonyára, nem engedte meg, hogy Jakab az ő oldala mellett bűnössé válják.

— És mégis, édes Miettem, a Riomi zár-dában, de Nives kisasszonynak már udvarlója volt, ki rossz helyesirással hosszú leveleket irt neki — és ez az udvarló Jakab volt!

— Nem, édes bátyám — ez az udvarló . . . megmondjam-é . . . ? Igen ártatlan dolog volt az egész, higgye meg!

— Mondj el mindent, amit tudsz!

— Legyen! Ez az udvarló a maga fia volt — Henrik.

— Komolyan beszélsz?

— Hogyne. Láttam e leveleket és felismertem az írást. Henrik akkor collégiumban volt a zárda tőszomszédságában; ezek a tanu-

lók laptákat dobtak át a válaszfalon s e lapdákban levelek voltak elrejtve — természetesen szerelmi vallomások prózában és versben hamisított aláírásokkal és hasonló, a légből kapott czimekkel: Louisa, Sarolta, Mária stb. Henriknek tetszett e játék és kitünően belegyakorolta magát e csizmadia irányba, hozzá méltó helyesirással. J a k a b-nak írta alá magát és ömlengéseit Márianak czimezte, ki jóízűn mulatott rajtok. Henrik ismerte Mária nevét, mit kertünkben kiáltani hallott; de mitsem törődött vele, szép-é imádottja, vagy sem, mert sem akkor, sem azóta nem látta. Ő maga, Henrik, beszélte el nekem később e dolgokat.

— Bizonyosan tudod, hogy soha sem látta barátnődet? Én részemről kételkedem benne. Nézd csak, Miette, nézd!

A »bourrée«-nak vége volt és épen mást akartak kezdeni. Azon perczben, a midőn Jakab tánczosnőjével ki akart állni, Henrik eléjük lépett és tánczra hívta a leányt. Az, Jakab nyilvánvaló boszankodása daczára, elfogadta a meghívást. Fiam karján távozott s ép oly jó kedvvel ugrált vele, mint azelőtt öcsémmel.

— Nos! hát ez mit bizonyít? szólt a jószívű Emilia minden indulat nélkül. — Henrik észrevette a szép leányt s igen helyesen azt gondolta, hogy ha Jakab tánczolhat vele, mért ne tánczolhatna ő is? Engedje, hogy közeledjem hozzá, mert már is magára vonta az általános figyelmet s pár percz múlva mindenki csak vele fog akarni tánczolni. Magammal kell vin-nem. La Charlette is ott van, látom; de ez nagyon engedékeny iránta és nem fogja felismerni a veszélyt kellő időben.

— Menj hát, de mindez szörnyen bosszant, mondhatom. Az ördög vigye ezt a kisasszonyt, ki ezer gondot fog még adni, kompromittálni fogja nevedet, mi csaknem bizonyos most már és ki addig is Henrikkel tánczol, holott, ha nincsen nálad, Henriknek már ideje lett volna kölcsönös rokonszenvetek gyöngéd és komoly kötelékeit újra összefűzni és ma arájával nyitotta volna meg a tánczot, a helyett hogy egy ismeretlennel tánczoljon, kinek szép szemei tán feltüzelik egy perczre, de le nem fogják kötni szívét.

— Ki tudja? — szólt Miette a bánatos megadás szivreható hangján.

— Ki tudja? kiáltám. — Én csak azt tudom, hogy a legkisebb kaczerkodást sem fogom tűrni vőlegényed és fivéred kedvese részéről!

— Édes bátyám, ne tegye tönkre a szegény leányt! — viszonzá élénken a nemes lelkű leány. — Senkinek sem kedvese és teljesen szabad! Bármi történjék, megígértem, hogy nővére és anyja leszek. Be fogom váltani adott szavamat.

Egy váratlan esemény közbejötté beszünteté párbeszédünket.

Ormonde Jakab, látván, hogy de Nives kisasszony komolyan nekiadta magát a mulatságnak és meggondolatlan eljárásának következményeitől tartva, úgy gondolta, hogy legjobb lesz, ha félbeszakítja a bált. Szivarra gyújtás ürügye alatt felmászott a lámpásig és mintegy véletlenségből eloltotta — az egész társaságot setéségből eloltotta — az egész társaságot setéségből hagyva. Hangos kaczaj közt leszállt és a setéség által előidézett zürzavarban kereket oldott. Pár pillanatnyi csend után nagy lett a zenebona, néhányan folytatták a tánczot, úgy tettetve, mintha eltévesz-

tették volna tánczosnéjukat, mások valóban a magok párját keresték. Nehány megijedt solid leány szüleihez menekült; mások, a bátrabbak, nevettek és torok szakadtából kiabáltak.

Én Miettellel eljöttem a tornáczról; a midőn a lámpás újra meg lőn gyújtva, észrevettük Jakabot, ki hosszú képpel keresgélgni látszott a csoportok közt. Henrik és de Nives kisasszony eltűntek; vajjon a Charlette kíséretében vagy anélkül, nem tudhattuk.

Akkor láttam, hogy Miette még mindig szereti Henriket, mert egy perczig nagy könnyek tündököltek szemeiben. Lopva megtörölte s felém fordulva, mondá:

— Meg kéne akadályozni Jakabot, hogy még tovább keressen. Nem tudja tettetni magát és még észreveszik nyugtalanságát.

— Légy nyugodt, — felelém; — Jakab kitűnő színész. Már csak meggyőződhetél a felől, ha nem csalódom. Még ha féltékeny volna is Henrikre, óvakodni fog belékötni, mert ezzel mindent elárulna és mindent bevallana. Ha de Nives kisasszony Henriket választotta lovagjául, hogy Vignollettebe hazakisérje, nem

illik, hogy te a nyugtalan, vagy féltékeny ara szerepét játszd szemük láttára.

— Természetesen, édes bátyám. Nem is vagyok sem nyugtalan, sem féltékeny, de

— De itt van Jakab, ki észrevette jelenlétedet és felénk tart. Most nincs idő magyarázatokra; majd előveszem s vallatni fogom

— Nem vártam az örömet, hogy téged itt találjalak, — szólt Jakab Emiliához. — Hisz azt mondtad volt, hogy nem jöhetsz el a búcsúra.

— Most érkeztem, — felelte Miette. — Valami mondani valóm volt nagybátyámnak s tudtam, hogy itt találom ma este.

— És te — csak őt láttad? — kérde Jakab, magánkívül a nyugtalanságtól.

— Csak őt? Hogyan, sok embert láttam, természetesen.

— Azt hittem, keresel valakit?

— Csak bátyámat kerestem és jól látod, hogy megleltem. Mi bajod? Mért vagy oly nyugtalan?

Jakab belátta, hogy elárulja magát és sietett vidám képet öltetni, mig nevetve felelé:

— Én? Mért volnék nyugtalan? Henriket keresem, hogy vis-à-vis-m legyen, . . . ha úgy tetszik, veled.

— Köszönöm, én megyek. Kocsim ott lenn vár a fenyük alatt. Kérlek, mondd meg az öreg Péternek, hogy fogjon. Rögtön követlek.

— Mért akarsz már távozni? — Kérdém, alig hogy Jakab elhagyott. Henrik bizonyosan itt van valamerre és ha kívánnád, megtánczoltatna.

— Édes bátyám, Henrik Máriával távozott; Vignollettebe kísérte.

— Ez lehetséges, minden lehetséges; de tulajdonképen mégis valószínűtlen; hisz azt mondtad, hogy nem ismerik egymást! S most egyszerre elég bohónak, vagy elég meggondolatlanak mondod védenczedet, hogy Henriket is megbizta volna titkával?

— Nem tudok már semmit, édes bátyám, nem értem többé!

— Kaczér és könnyelmű, annyit látok, mégis

— Táncz közben nagyon élénken beszélgettek egymással és tegnap Mária levelet irt, mit szörnyü titkolódással bizott a postásra.

— Hát mit sejtész?

— Mária minden áron találkozni akar önnel és tanácsát akarja kérni. Én kénytelen voltam neki bevallani, hogy egyelőre megtagadta tőle támogatását. Akkor aztán nagyon kikérdezett Henrikre nézve — jellemét, önre gyakorolt befolyását tudakolta. Nem csodálnám, ha Henriket bizta volna meg vele, hogy önnél kivánsága teljesültét kieszközölje.

— Ha tegnap irt volna Henriknek, fiam ma már beszélt volna róla. Azt hiszem, csalódlod; de hát majd megválnak! Ha közbenjárónak választotta, ma este felemliti fiam. És most mit akarsz tenni?

— Szép lassacskán haza megyek. Időt akarok adni Máriának, ki valószínűleg gyalog ment Vignollettebe, hogy jelmezét levethesse és lefekhessen, anélkül hogy nekem szólna, ha nincsen kedve hozzá. Érti, édes bátyám! Ha bevallja nekem a tréfát, jogomban lesz őt megróni és kikérdezni. Ha titkolni akarja, nem

lobbanthatom szemére annélkül, hogy meg ne haragitsam és, — mi rosszabb, meg ne alázzam. Gondolja meg, hogy vendégem, nálam van, és nincsen más menhelye; ha megsérteném, elhagyna és hová menne akkor? Ehhez a Charliettehez, kit minden roszra képesnek tartok? Nem, nem akarom, hogy elhagyjon, nyilván kompromittálná magát és megadná mostohájának a lehetőséget arra, hogy jó hírnevét tönkre tegye!

— Ebben is, mint minden másban, nem csak bölcs, de nagylelkű is vagy édes Miettem. Ne szólj hát neki ha elég ostoba azt képzelni, hogy téged kijátszhat; de én majd szólok Jakabbal, ne félj! Sejteni sem fogja, hogy te is meghallottad párbeszédét a kisasszonykával!

Ezalatt a fenyvesbe értünk, hol, nem lévén elegendő hely a korcsmákban, számos ló a fákhöz volt kötve. Jakab nem igen látott hozzá megbízása teljesítéséhez. Mindenféle szaglászott még mindig De Nives kisasszonyt keresve s nem bírván másképp tudomást szerezni róla, mint szemei által s ezeknek, a fenyves sötétjében bizony keservesen vette hasznát.

Kénytelen lévén szóllításomra hozzánk csatlakozni, végre segített Emiliát szépen útnak indítani.

Ekkor aztán csendesen karon fogtam és egy elhagyatott fasorba vezetve a nagy gyermeket, ezzel kezdtem meg hadjáratomat:

— Nos fiam, mit szándékszol tenni és mire fog vezetni ez a szép viszony?

Három szóval bebizonyítottam neki, hogy mindent tudok és kár lesz tagadni a dolgot.

Jakab erősen fellélekzett és rövid vártatva mondá:

— Jajjajaj! édes bátyám, meg vagyok löve! — de szörnyű kintől szabadít meg és megriskierozva a szidást, inkább szépen meggyónok magának. Ime, ez De Nives kisaszszonynyal szerelmem története:

XI.

— Mikor még Riomban volt zárdában, már is szerelmes voltam belé. Már régen elhagytam volt a kollégiumot, mig Henrik még mindig ott tanult. Párisba voltam indulandó,

jogászkodni. Városi házunkban fejeztem be szünidőmet és a padlás egy ablakából naponta láthattam de Nives kisasszonyt, ki elég gyakran czellája ablakában állva, lenézett a zárdakertjébe. Igaz, még csak tizennégy éves volt, de már is angyali szépnek ígérkezett s az én akkori koromban a szépség bámulása maga is már szerelemnek mondható. Csakhogy az ő állásabeli egyénekkel még igen félős voltam s így nem mertem bevallani neki szenvedélyemet s ha esetleg felém fordítá fejét, hamar elbújtam, nehogy meg találjon látni.

— Egy vasárnap Henrik, ki látogatásomra jött, nem lelvén meg a házban, keresni kezdett, s egész a padlásig nyomomat követte, hol csakugyan meglelt s rajta-kapott plátói szemlélődésemen. Szörnyen kinevetett. Hamar magammal vittem a padlásról le. Nem láthatta meg azt, a kiért rajongtam; de minthogy épigrammáival folyton-folyvást zaklatott, végre bevallottam, hogy egy bizonyos Máriáért lán-golok, ki a zárdában van. A gonosz gyerek ekkor azon gondolatra tévedt, hogy nevetséges leveleket irt Máriának, Jakab aláírással,

melyek felett a kis leány elég meggondolatlanúl jóízűen mulatott társnőivel. Hangosan kaczagtak; az apácák figyelmesek lettek és felfogták a ruganyos lapdákat, melyekre a billets-doux-k voltak rákötözve, s melyeket a zárda falain szokott átröpíteni. Siettek De Nives grófnőt e komoly bajról értesíteni, s ennek ez a csekélység elegendő ürügyet szolgáltatott arra, hogy leányát a clermonti zárdába vitesse át, hol a legboldogtalanabbúl élte át ifjúságát.

— Ő maga is el fogja mondani, édes bátyám, mennyit szenvedett ott, mert minden áron látni akarja önt és tanácsát, oltalmát, támaszát akarja kérni. Kell, hogy végre meghallgassa. Én azon idő alatt, akarva nem akarva, megfeledkeztem róla; mert Párisban voltam és gyermek-ábrándjaim sokkal komolyabb valóságnak adtak helyet. De azért mégis tudomásom volt róla, mennyire sajnálatra méltó életet folytat az a szegény leány, Henrik és az én hibám miatt. Henrik mitsem tudott róla, Miette csak velem beszélt ez ügyről s néha megmutatta barátnője egy-egy levelét,

mely valóban nagy bánatot okozott; de mit tehettem a baj orvoslására? Nem voltam neki való partie, nem kérhettem meg kezét; és külföldben a grófnő nem is akarta férjhez adni. Minden áron rá akarta kényszeríteni, hogy a zárdában maradjon, mindenfelé hiresztelve, mily hivatottságot érez mostoha-leánya a zárda-élet iránt s mennyire idegenkedik a házasság eszméjétől.

— Tisztán csak a véletlen idézhette elő a végre is bekövetkezett eseményeket. Meggondolatlanúl, úgy szólván akaratom ellenére, egy regényben kezdtem szerepelni, még pedig elfogadva azt a szerepet, mit a sors rám mért.

— Két évvel ezelőtt Clermontban voltam; — egy másik szivbeli ügyem miatt, mit nem szükséges magyaráznom, miután férjes nő volt hősnője. Az ülések ideje lévén, minden szálloda tömve volt. Az utczákon bolyongtam, kis kéziböröndömmel, szállást keresve, midőn váratlanúl a Charliettel találkoztam. Csak annyit tudtam ezen asszonyról, hogy férjnél van, Riomban lakik és hajdan De Nives kisasszony dajkája volt — de nem is sej-

tettem, hogy folyton-folyvást oly hű maradt hozzá, mint a kutya az urához. Még azt sem tudtam, hogy hozzá való ragaszkodásból jött Clermontba lakni férjével. Ismétlem édes bátyám, és esküszöm rá, hogy én részemről, tisztán a sors játékszere voltam az egész idő alatt.

— A Charlette szép lehetett; még most is kellemes, friss arcza van. Udvarias voltam irányában azon korban, midőn még nem elég eszes az ember, hogy más legyen. Tehát igen tisztességesen ismertük egymást és megörültem a találkozásnak. Elmondtam neki kellemetlen helyzetemet, s megkérdeztem, nem tudna-é számomra valami bútorozott szobát, hol meghúzhatnám magam.

— Nem kell messze mennie, — felelé; van nekem egy csinos bútorozott szobám, mit nem használok s melyért nem kérek semmit; boldog leszek, ha egy földimnek szolgálhatok és főkép, mikor ez Miette kisasszony fivére, ki oly jó és kedves. Jöjjön s nézze meg, tesszik-é a szállás.

— Egy hosszú, setét utcácskába követtem, magas falak közt vonúlt el és inkább fes-

tői, mint kellemes külsejű házba léptem; de a kérdéses szoba igen tiszta volt és a Charliette férje oly szives készséggel ajánlotta, hogy, már azért is, hogy meg ne sértsem a jó embereket, rögtön letelepedtem benne. Valamely szállodába akartam menni ebédelni, de ők nem engedték. A Charliette tudtomra adta, hogy régente főzni is szokott a de Nives kastélyban és hogy hozzám méltó ebédekkel fog megvendégségni. Konyhája tényleg kitűnő volt; de én nem vagyok arisztokrata, a mint tudni fogja édes bátyám, s nem is szeretek egyedül enni. Enélfogva csak azon feltétel alatt fogadtam el a Charliette ajánlatát, ha gazdáim velem étkeznek és az én költségemre ép oly bőségesen láttatnak el, mint én magam.

— Este eltávoztam, magammal vive a ház egy kulcsát és elmentem a rendezvousmra. Ez nem érdekelheti, édes bátyám, de kénytelen vagyok felemlíteni, hogy megmagyarázzam a társalgást, mit másnap Charliettel folytattam.

— Férje lement volt már a műhelybe és én asztalnál maradtam még, egy bizonyos

birsalma-szeszt szürcsölve, mely valóban ritka jó volt s már igen kiforrt, midőn azt mondá nekem :

— Hát ma este ismét elmegy és reggelre jön csak haza? Szegény fiú! Így tönkreteszi magát; — jobban tenné, ha megnősülne. Nem gondol-é arra?

— Bizony nem én, — felelém. Fiatal vagyok én még arra.

— De ha már nem lesz fiatal többé, késő lesz, s nem fog válogathatni úgy, mint most. Ha a jó útra akarna térni, a mig fiatal és szép, olyan egy partiet tudnék magának, a minőről soha nem is álmodott.

— Eleinte persze kinevettem a Charliettet, de végre is annyit, de annyit beszélt, hogy akarva nem akarva fülelni kezdtem. Egy milliónyi vagyronról volt szó, egy előkelő fiatal hölgyről, kit már ismertem — miután szerelmes is voltam már belé.

— A manóba! kiáltám — tán csak nem a kis De Nives Mária forog szóban?

— A kis De Nives Mária, — felelé a

Charliette, — ma már tizenkilencz éves fiatal hölgy és szép és jó, mint egy angyal.

— De zárdában van.

— Igen, tulsó oldalán ennek a falnak, melyhez e perczben támaszkodik.

— Ne tréféljon!

— Az bizony úgy van a mint mondom. Ez a régi ház, a hol vagyunk, a kolostor mel-
léképületeihez tartozik. Itt telepedtem meg,
mint lakó, miután Mária kisasszonyt bezárták
a kolostorba. Megígértem volt neki és elintéz-
tük az eljárási módot, hogy feltűnést ne kelt-
sen jelenlétem. Nem semmisithettem meg a
tényt, hogy dajkája voltam, de azért jól játszot-
tam szerepemet. Az apácák, kik arra akarták
kényszeríteni, hogy szinte apácza legyen, rossz
szemmel néztek és gyanakodtak rám, ha mun-
kát kértem tőlük és ügyesen próbára tettek,
vajjon nem fogom-é tanítványuk ellentállását
támogatni. De kijátszottam őket; azt feleltem,
hogy Mária rosszul cselekszik, a legboldogabb
helyzet a világon a zárda-élet és hogy min-
dig ily értelemben működtem mellette. Ekkor
szembesítettek egymással, mindketten szörnyen

vigyáztunk: Mária igen hidegen fogadott és én a prédikáló ájtatosság savanyú-édes hangján beszéltem vele. Ő haragosan küldött el magától. Eljátszottuk a tréfát, még pedig kitűnően sikerült. A zárda-személyzet nagyon megszeretett és rám bizta a templomi fehérnémű mosását. Oly ügyesen végeztem dolgomat s oly hűségesen eljárta minden misére, hogy csakhamar a zárda-személyzetéhez tartoztam magam is. Kényem-kekvem szerint járok-kelek a kolostorban s Máriával egészen szabadon érintkezem. Ha fel akar jönni velem a lépcsőn, egy titokba avatom be, mit nem fog elárulni. Az ön nővére az én angyali Máriának legjobb barátnője és tudom, hogy nem akarná súlyosbitani szerencsétlenségét.

Megesküdtem a titoktartásra és a Charliette gyertyával világítván meg egy keskeny, meredek kis lépcsőt, felkászolódtam. Ódon padláson találtam magamat, hol kifeszített köteleken egész papi ornátusok voltak száradásra felaggatva.

— Lássa, — szólt a Charliette, — ez az én munkám és keresetem. A pap urak azt ál-

litják, hogy soha még nem hordtak oly hófehér, oly jól kikeményített és oly illatos miseingeket — de ez nem érdekli! Várjon! Ön itt úgyszólván a zárda belsejében van, mert az ajtó, a mit ott a sarokban lát, a toronyszobával áll összeköttetésben és a kis csengetyűkkel, melyek a miséket jelentik. Férjem, ki igazán nagyon vallásos, e csengetyűk rendben tartásával bizatott meg. Ő őriz ezen ajtó kulcsát és éjjel semmiért a világon rám nem bizná; de hát mégis csak aludnia is kell a szegény embernek és a mikor akarni fogom, meg lesz ez a kulcs. És a mikor Mária fogja akarni, ezen az ajtón át a szabadságot fogja elérni. — Érti most már, miről van szó?

— Nagyon is megértettem és az ilyen kaland gondolatára, azt hittem, rögtön megbolondulok. Azok a megszokott szerelmi kalandok a városban gyermektréfáknak tetszetek és ki sem mentem többet az este. A Charliettel való beszélgetést folytattam, amint visszatért hozzám férje lefekvése után.

— Ez az ördögös asszony oly szépen felcsigázta képzeletemet, hogy, őszintén meg-

vallva az igazat, édes bátyám, ott nyomban kész lettem volna a szöktetésre, ha lehetséges annak keresztül vitele.

— De előbb szükséges volt, hogy De Nives kisasszony ráálljon e tervre, és neki még fogalma sem volt róla. Csak amint engem meglátott, fogamzott meg a terv a Charliette agyában. Több nappal rendelkeztem, hogy beleéljem magamat a dologba és ekkor ezer nehézség, ezer ellenvetés jutott eszembe. Ez a szép kisasszony, ki nem ismert, ki nem tudott rólam egyebet, mint a mit ama nevetséges levelek emlékéből merithetett, miket még nekem tulajdonított — ez az előkelő s valószínűleg igen büszke leány, bizonyosan el fogja utasítani magától a Charliette indítványait... Milyen volt meglepetésem, midőn másnap este a Charliette azt mondá:

— Minden jól megy, nem mondott nem-et, előbb látni akarja önt, mert jól tudja ugyan, hogy vidékünk legszebb emberének hírében áll, de soha sem látta. Menjen holnap, vasárnap a második misére; ő a függöny mögött fog helyet foglalni akkép, hogy jól lát-

hassa; csakhogy imádkozzék, a legnagyobb ájtatosságot szinelve, nehogy gyanút költsön; oda kölcsönözöm imádságos könyvemet, különben mellette leszek, hogy figyelemmel kísérem, mert nem szabad sem felpillantania, sem körülnéznie. Nagy óvatosságra van szükség.

— Megfogadtam a Charliette tanácsát, és senkinek sem tűnt fel jelenlétem. Mária jól láthatott és alig vártam kísérletünk eredményét. Este a Charliette levelet adott át, mit Máriától kapott. Jóformán könyv nélkül tudom a pár sort és elmondhatom.

» Kedves barátnóm, láttam őt; nem tudom,
 » szép-é vagy csak furcsa, nem értek hozzá;
 » de jó kinézése van és nővérétől tudom, hogy
 » kitünő szivvel bir. Mi a férjhez menetelt
 » illeti, az meggondolást igényel. Mondd meg
 » neki, hogy jőjjön vissza egy év múlva: ha
 » akkorra el lesz határozva, tán én is tisztában
 » leszek már magammal; de nem kötöm le
 » magamat és óhajtom, hogy ő ezt tudja. «

— Én persze szivesebben láttam volna, ha rövidebb próba-időt mér rám, de rövid le-

szek, hogy ne untassam túlsoká elbeszélésemmel.

— A Charliette nem birt jobb feltételeket szerezni és én szépen hazajöttem, szörnyen elfoglalva új regényemmel. Nem akarok hazudni s nem akarom magamat szentnek mutatni; mulattam biz én még azután is, de szivem mélyén fogva voltam és a próba-életeltével, azaz múlt évben, titokzatosan visszatértem Clermontba, hol minden más összeköttetést megszüntettem és egész csendben letelepedtem a Charliettenél.

— Mária katégorikus parancsa szerint, mitsem szóltam nővéremnek; Miette különben nem is lett volna szószólom, arról meg valék győződve. Annyit azonban megtudtam általa, hogy Mária bevallotta neki szándékát, mikép szökni készül a zárdából, s hogy Emilia kérve kérte: lenne türelemmel s várná be nagykorúsága napját, saját házáat ajánlva felmenhelyül azon perczben, hogy jogérvényesen szabad.

— Ez a terv, természetesen, nem tetszhetett nekem; Mária, amint nagykorú, nem

szorúlt többé segélyemre s így nem is volna oka engem választani inkább, mint bárki mást!

— Azonban megadásom, melylyel a próbaévet kiálltam és a hűséges pontosság, melylyel újabb parancsainak átvételére a kitűzött időben megjelentem — mellettem szóltak. Most már találkozásom is volt vele a Charliette padlásán. Szépsége elvakított; avatonc-*apác*zának volt öltözve, tetőtől-talpig fehérben s ép oly halavány volt, mint gallérának csipkéje; de mily szemek, mily száj, mily kezek! Örült szerelem szállta meg szívemet s daczára a Charliette jelenlétének, ki egy pillanatra sem hagyta el, tudtára tudtam adni a hatást, mit reám tett.

— Ez az, amitől félttem, — mondá, — ön erre számított s ha rögtön igent nem mondok önnek, meg fog gyűlölni!

— Nem, — felelém, — szenvedni fogok, az igaz, de egy darabig még türelmes leszek.

— Csak egy darabig? Legyen, hallgasson rám! Hinni kezdek önnek és segélyére számítok, hogy megszökhessem e zárdából,

melyben, a mint maga is láthatja, meghalok; de még nem vágyom férjhez menni és csak oly ember kezét fogadhatom el, ki a legtökéletesebb önzéstelenséggel fog szeretni. Ha ön az az ember, az ön dolga engem erről meggyőztetni és minden előzetes feltételek nélkül segítségemre lenni.

— Ez a nyilatkozat nem ijesztett rám, furcsa volna, ha nem tudná magát megszerettetni az ember, a mikor akarja s ha nem is rótabb az ember, mint a többi. Mindenre meg esküdtem, a mire akart. Azt mondta, hogy a zárdából jövet Miettenél fogja meghúzni magát s ott titokban látni óhajt, hogy jobban megismerjen; de ő tudja, hogy Miette házasságunkat ellenezni fogná. Szükséges tehát, hogy tervünk titok maradjon s Miette ne is sejt-hesse. Mária intézkedni fog, hogy Miette szives látásáról meggyőződést szerezzen.

— Most már nem szabok határidőt, — tevé hozzá; kipróbáltam becsületét és ragaszkodását. Ha a körülmények megengedik, hogy szabadságomat visszaszerezsem, elküldöm önnek ezt a kis gyűrűt, mit itt lát az újjamon.

Ez azt fogja jelenteni: »Várom önt, hogy nővéréhez vezessen.«

— Ezen találkozás óta szenvedélyesen szeretem Máriát és esküszöm, édes bátyám, hogy nem foglalkoztam többé más nővel. A második próba-idő sokkal hosszabbra nyúlt mint gondoltam — csaknem oly hosszúra mint az első. A Charliette által, ki egy napot Riomban töltött, megtudtam, hogy nővérem nem tágit s azon dolgozik leveleiben, hogy Mária várja be nagykorúságát. A barátnők a Charliette közbenjárása útján leveleztek egymással.

— Minthogy a nagykorúság ideje közelgett, szörnyű levertség vett rajtam erőt. Azt kelle mondanom magamnak, hogy, ha nem szöktetek, soha sem leszek egyéb jóbarátnál; azonban két hónappal ezelőtt egy szép reggelen megkaptam a vékony arany karikagyűrűt egy levélkében elrejtve! Elindulok, repülök, szaladok s a rendezvous helyén megérkeztem.

— És elszökteted? Akkor vége a történetnek?

— Nem a bátyám, csak most kezdődik:

— Értem; de bizonyos titkokról nem akarok tudni és dicsekvéseidet nem akarom hallgatni.

— Sem az egyikről, sem a másikról nincsen szó, édes bátyám; elmondom az igazat. De Nives kisasszony a legnagyobb tiszteletre tarthat igényt.

— Ez nem tartozik rám.

— Azaz, hogy kétkedik! No hát, hinni fog, ha azt mondom, hogy úgy viseltem magamat, nem mint Polinichelle, a kire elég kegyes olykor hasonlítani; de mint Pierot, ki a forró gesztenyét kiszedi a parázsból, hogy

— Hogy?

— Harlequin egye meg.

— Ki a Harlequin ez esetben?

— Nem találja ki?

— Nem én, ha csak Henrikre nem féltékenykedel, ki tegnap este megtánczoltatta a szép paraszt-leányt?

— Pedig nagyon féltékeny vagyok, mert más is van a dologban.

— Hát mondd el, hallgatlak.

— Folytatom tehát. Incognito megérkeztem Clermontban. Éjnek idején a Charliette házába lopódzom; örömeimet, hálámat fejezem ki neki.

— Hallgasson ide, — mondja ő, — szó csak szó s nem ér semmit. Igen komoly dologba bocsájtkoztam s ha férjem meg nem öl, mikor megtudja mily szerepet játszottam, de legalább is jól elver. Kiskoru leányt fog elszöktetni. Mostoha-anyja botrányt fog előidézni, tán pert indít, melyben comprimittálva leszek; minden esetre elkergetnek a zárdából, hol jó helyem van s mindennapi kenyeremet szerezem meg magamnak. Jól tudom, hogy Mária kisasszony ki gazdag, nagylelkűen kárpótolni fog mindenért, a mit érette tettem; de itt van a férjem, ki mitsem tud semmiről, ki rá nem áll semmire, mi azonban nem fogja megóvni attól, hogy szintén elveszítse a zárdabani alkalmazását s kénytelen lesz, már a lárma miatt is, a vidékről elköltözni. Szegény férjemért, ki mától holnapra nem szerezhethet magának új hatáskört, nem fog-é ön is valamit áldozni? Én szegény asszony, nem ismerem az efféle ügye-

ket; nem tudhatom, vajjon Mária kisasszony azon helyzetben lesz-é, annyit tehetni értem, mint tenni fog akarni — és épen ezért, önt hoztam össze vele, önt, ki jó és nagylelkű és gazdag. De a nézetek olykor változni szoktak; ha esetleg megfeledkeznék szolgálataimról, vagy más szemmel kezdené látni azokat, nem kötelezte magát semmire, nem kínált semmit, nem ígért nekem semmit!

— Megkímélem a többitől, édes bátyám. Előre láthatta, ha figyelemmel hallgatott, mi történt akkor velem. Én elég ostoba voltam mind e részletekre nem gondolni. Eszembe jutott ugyan, hogy nincs a világon amolyan eszményi önzetlenség s hogy majd ha egybekelünk, De Nives kisasszony és én, valami gazdag ajándékkal fogjuk meglepni a jó dajkát . . . ez magától értetődik és egészen jogosult; de előre nem láttam a váratlan fordulatot, hogy ez az asszony előre rám szabhatná feltételeit és vagy huszonötezer franknyi váltót követelhetne tőlem. Haboztam, erősen haboztam. Egyrészt elleuszenves volt nekem a merő gondolat, hogy egy közvetítő útján vá-

sároljam meg boldogságomat; másrésztép oly ellenszenves volt jövendőbelim becsülete és annak elszöktetésének öröme felett alkudozni. Azt hittem, kimenekülök a hinárból, ha megígérem, hogy Párisban szép kerek sommát fizetek, amint oda vittem De Nives kisasszonyt.

— De képzeli-é? Hiába volt minden. A Charliette csak úgy egyezett bele a szöktetésbe, ha aláírom a váltót. Tollat fogtam és feltételes kötelezvényt kezdtem írni. Ez sem volt inyére. Feltétlen kötelezvényt követelt. Azt állította és ebben bizonyos pontig igaza volt, az ily feltételesen szerkesztett kötelezvény kompromittáló ő reá, férjére és magamra nézve is. Becsületességében kellene biznom a kötelezvény megsemmisítését azon esetre, ha a házasság dugába dőlné. Én azonban nem tudtam rászánni magamat, huszonötezer forintnyi lehető veszteségre minden kárpótlás kilátása nélkül s éjfélkor úgy váltunk meg egymástól, hogy a dolog függőben maradt, a Charliette biztosítása daczára, mely szerint a jövő éjre ígérte a szöktetést, ha követeléseinek engedek.

— Oly izgatott, oly nyugtalan valék, hogy eszembe sem jutott lefeküdni. Ablakom egy kis káposztaföldre szolgált, mit vékony deszkakerítés vett körül. Egy oldalról a gazdáim által bérelt ház kertje volt, a másiktól a zárda konyhakertje terült el. Csak a deszkakerítésen kellett átugorni. Eleget figyeltem, hogy könyv nélkül tudjam a hely minden zig-zugát. Az utca felől kis udvarunknak jól záródó ajtaja volt, és egy igen magas fala; de az ajtó már a Charliette szállásához tartozott és kulcsát a férj nem őrizte oly féltékeny gonddal, mint a padlás-ajtó kulcsát. Gyakran még a lakatban is felejtették belülről. Ezen oldalról tehát ép oly jól lehetett volna szökni, mint a padlás felől, vagy a ház kapuján keresztül; de erre meg szükséges lett volna, hogy De Nives kisasszony erről értesülve legyen s a kertből átjöhessen a konyhakertbe. Arról semmi tudomásom nem volt, vajjon lehetséges-é ez?

— Csak úgy találomra elhatároztam, hogy elmegyek a kis padlás-szoba ajtaját megvizsgálni. Ki tudja, nem talállok-é valami módot

felnyitására. El akartam hagyni szobámat; ekkor észrevettem, hogy a Charlette bezárt s hogy nem feszíthetem fel az ajtót nagy lárma nélkül. Kezemben tartva nagy falusi késemet, melyben mindenféle eszköz együtt volt, az ajtó-tól az ablakhoz mentem, a nélkül, hogy helyzetemből menekülést remélhettem volna — midőn egy szürkés árnyat láttam a deszka-kerítés mellett elosonni, eltávozva, majd ismét visszatérve s a nyugtalanság minden jeleivel járva-keelve a szűk helyen. Ez egyedül csak de Nives kisasszony lehetett.

— Most már nem haboztam. Meggyújtott szivarommal integetni kezdtem s úgy tetszett, mintha a jeleket észrevették volna. Akkor hamarosan lerántottam ágyamról a lepedőket, összebogoztam azokat s lehető erősen ablakomhoz kötöttem, mely körülbelül hat méternyire volt a földtől és lebocsájtkoztam a rögtönzött kötelen. Midőn a vászon végére jutottam, elbocsájtottam és a káposztába zuhantam alá, anélkül, hogy legkissebb bajom történt volna. Odszaladtam De Nives kisasszonyhoz — csakugyan ő volt. Egy rugással kitortem a deszka

kerítést, megragadtam kezét és szó nélkül az utczára vezető ajtóhoz vezettem. A kulcs nem volt a lakatban és késem nem lett volna elég erős e hatalmas munkával szemben. De Nives kisasszony meglepetten vette észre, hogy a szöktetés kivitele távolról sem hasonlít a tervezetthez s halkán a Charliette után kérdezősködött.

— Már érte megyek, — mondám; — maradjon itt az árnyban s meg ne moccanjon.

— Beléptem a műhelybe, hogy valami szerszámot keressek; de amint a setétben tapogatóztam, egyszerre megszállt a Szentlélek s eszembe juttatott egy csekély eseményt azon időből, amidőn a Charliettenál laktam. Akkor elkértem volt tőle az udvar kulcsát, hogy egy rendez-vous-ra mehessek és minden nesz nélkül éjjel haza jöhessek, a nélkül, hogy felvernék valakit. Amint a Charliette a kulcsot átadta, akkoriban megjegyezte volt:

— Hazajövet akassza fel a férjem asztala fölé, hol nagy szeget fog találni a falon, hogy észre ne vegye a hiányt. Tudja milyen bigott, még megbotránkoznék.

— Megkerestem tehát a szeget, hová két évvel ezelőtt felakasztottam volt a kulcsot és csakugyan a régi helyen találtam. Megragadtam s minden szentet segítségül hívtam, hogy az legyen s ne más.

— Ugyanaz volt! Nesztelenül megfordult a zárban és én, a harcztér győztes urának látván magamat, porkolábjaím daczára nem állhattam meg, hogy nevetve ne mondjam:

— Minden jól megy! Gazdám, a lakatos, mindent jó karban tart mi az ő mesterségébe vág!

— Ön tréfál! — suttogá De Nives kissasszony elámulva, — még pedig ilyen perczen. Mondhatom, hidegvérű urfi.

— Nem, de vig, boldog, magamon kívül vagyok az örömtől, — felelém, óvatosan betéve az ajtót, — de tudni kell, mit tesz az ember.

— Ön pedig nem tudja! Elfelejtí a Charliettet, kinek el kell engem kísérnie.

— Az állomáson vár! Siessünk!

— Magammal vonom a setét, magányos utczákon keresztül és csakhamar a vasuti álló-

máshoz érünk. Épen jókor. Egy vonat volt átmenőben öt percnyi megállapodással. Mária lebocsájtja fátylát, én jegyeket váltok s vele együtt egy üres coupéba vetem magamat.

— Mit jelentsen ez? — kiáltja rémülettel, midőn érzi, hogy a gőz viszi. — Hisz egyedül vagyok önnel!

— Igen, egyedül van velem és egyedül utazunk. A Charliette utolsó perczben elvesztette bátorságát s nekem megvolt mindkettőnknek része. Bizik-é bennem? Becsületes embernek tart, mondja?

— Ön egy hős, Jakab! Hiszek önben, bizom önben. Menjünk! Ha a Charliette gyáva, én nem vagyok az; de most pénz nélkül, podgyász nélkül állok

— A zsebemben van minden a mire szüksége lehet. Pénzért mindent találunk Párisban. Kegyed azt mondta volt nekem, hogy minden feltétel nélkül rendelkezésére akar látni; itt vagyok tehát. Csak egy jutalomra áhitozom: az ön becsülését akarom megnyerni; de az teljes legyen. Bizalma fog meggyőződten rőla, megnyertem-é vagy sem.

— Egészen az öné, Jakab. Isten előtt mondom, ki lát és hall bennünket!

— Ettől a percztől fogva . . . hisz érte bátyám? Saját, kelepczémben fogva voltam és arra kárhoztatva, hogy életem legszebb alkalmát fel ne használhassam. Szégyen is volt és kin is egyszersmind! Azonban, De Nives kis-asszony akkép segített önuralmamot megtartani, hogy legtávolabbról sem sejtette izgatottságomat. Higyje meg, igen sajátságos leány! merész mint egy apród, bátor, mint egy orosz-lán, ártatlan, mint egy kis gyermek. A kaczérságnak nyoma sincs nála és mégis ellentállhatatlanul csábitó, nyiltszívű egyszerűségében. Atyjának régi kastélyában valamikor régi lovag-regényeket olvasott, sőt azt hiszem, hogy soha nem is olvasott egyebet, s mindig azt képzelte, hogy minden becsületes ember könnyen és egészen természetesen ama régi jó idők egy példás lovagja. Azt hiszi, hogy a tisztaság ép oly könnyű másnak is, mint neki. Két órai társalgás után szinte fenekéig ösmerem s minél szerelmesebb lettem belé, annál kevésbé éreztem képesnek magamat neki

bevallani. Csupán áldozatkészségemet, megadásomat erősíthettem; de azt jól láttam, hogy szerelemről vagy házasságról egy kukkot sem szabad szólnom.

— Amint annyira megindult a vonat, hogy el nem hagyhatott többé, megmondtam neki az igazat s elbeszéltem a Charliette-el való jelenetet.

— Mikor láttam, — folytatóm, — hogy ez az asszony csupán csak hasznot kíván huzni belőlem, elvesztettem minden bizalmamat. Félttem, hogy miután kegyedet ki nem zsákmányolhatja, De Nives grófnőnek fogja eladni titkát. Visszautasítottam tehát segélyét s csak önmagamra számítottam, hogy megszabadítsam. Igaz, hogy a véletlen is mellettem volt, mert még mindig nem tudom, mért várt ott a léczkerítés megett.

— Megmondom hát, — felelé szép társnőm. — Minden rendben volt már ez éjjeli szökésemre. Nálam volt a munkásnői álruha, melyben jelenleg lát. Éjfélkor a padlás ajtajánál kelle várnom; cellám igen közel van hozzá és könnyű volt oda eljutnom. Éjfélkor ponto-

san odasiettem és halkán, óvatosan kopogtatni kezdtem; de meg nem nyílt és senki sem felelt. Vagy egy negyed órát vártam a legnagyobb izgalomban és türelmetlenségben. Aztán eszembe jutott, hogy a Charliette férje tán titkunk nyomára jött és bezárta a feleségét. De hát legalább ön ott lehetett volna és a kulcslyukon át beszélt volna hozzám. Szükség esetén betörte volna az ajtót. Beláttam, hogy komoly baj történhetett. Nem mondhatom, mennyi minden féle ijesztő, rémséges dolgot gondoltam ki. Képtelen voltam e gyötrelmet elviselni s elhatároztam, hogy a zöldségeskerten át a Charliettehez megyek, megtudni, mi történik oda át. A kert és zöldséges közti falon felkuszó kötléczen felkapaszkodva, könnyedségemnél fogva ügyesen feljutottam a fal tetejére s lenn egy csomó szalmát látván a zöldségesben, arra leugrottam. Ekkor, a mint a kerítés felé szaladtam, a setétben észrevettem égő szivarát s elég gyakran és elég sűrűn szivta, hogy felragyogásából megértsem, mikép ön ott van és meglátott. Istenem, hogy remegtem, mikor oly merészen lebocsájtkozott az ablak-

ból. De hát végre is ön itt van és a dajkám cserben hagyott! A mit pénzsomjáról mond, nagyon fáj, de nem lep meg erősen. Tőlem soha sem kért pénzt, mert tudta, hogy nincs; azonban azt is tudta, hogy egykor lesz és gyakran értésemre adta, mennyire számít kiérdemelt hálámra. Nincs is szándékom ezt elfeledni s nem fogok vele alkudozni; de mától fogva nem fogadom el többé szolgálatait s elkergetem, ha netán sikerülne bennünket meglelnie.

— De ennek nem szabad sikerülni! Bizék bennem s minden kutatása hiába való lesz. Azonban, ha csodaképen mégis meg találna bennünket lelni, legyen óvatos, ne árulja el, hogy bármit mondtam önnek — különben nyomban elárulná s ezzel mitsem nyernénk, de sokat veszthetnénk.

— Akadálytalanúl Párisban megérkezve, legjobb barátom, Deperches Gyula szállásában kerestünk menhelyet, miután már régen előre értesítettem volt, hogy egy nagy szolgálatot várok tőle. Becsületes ember létére szó nélkül átengedte szállását, a nélkül, hogy csak egy kérdést is intézett volna hozzánk, vagy

társnőm arcját megpillantotta volna. Elsiettem a legközelebbi szállodába magamnak szállást fogadni és Máriát a pihenésnek engedtem át.

— Másnap reggel boltról boltra siettem szegény Máriámnak ruhát, fehérneműt, kalapot, czipőt szerezni, nem lévén semmije mind-ebből. Nem sajnáltam a pénzt s egy elragadó öltözetet hoztam neki; valamint egy egyszerűbbet is, úgy a mint kívánta, nem akarván magára vonni a figyelmet.

— Nem mondhatom, mily gyermekes örömmel fogadta és szemlélte ezen ajándékokat, mennyire el volt ragadtatva a szép ruhától, a gazdag fehérneműtől, ő, ki hosszú esztendőök óta a kolostori szőrruhát viselte. Látván, mily öröme telik mindenben, ismét elszaladtam keztyűt, napernyőt, órát, szalagokat, ezer apróságot vásárolni! Azt találta, hogy jó izlésem van s megígérte, hogy ezentúl mindig tanácsomat fogja kérni, öltözködését illetőleg. Egészen meghitt lábon volt velem, fivérének, kedves Jakabjának, kedves barátjának nevezett. A legédesebb szavak hagyták el piros ajkait, szemei mintha dédelgettek volna;

szerinte szép, szeretetreméltó, bátor, kedves, szellemdús voltam, szóval, szeretett, s azt hittem, bátran letérdelhetek előtte, azon kitüntetést követelve, hogy kezét megcsókolhassam.

— De mit gondol, hogy fogta fel a dolgot? Kezét nyujtá, mit elég ostoba voltam fel a könyökig csókolgatni. Hirtelen visszarántotta, nyilván megharagudva; azután hangos, ideges kaczajra fakadt.

— Miféle modor ez, édes Jakab? — kérdé. — Nem értek ugyan hozzá, de érzem, hogy ez nem tetszik. Elfelejti, ki vagyok . . . de hisz tulajdonképen nem tudja és ideje, hogy megmondjam.

— Épenséggel nem vagyok az, aminek néz: egy szabadságra vágyó lány, ki hamar akar férjhez menni. Legtávolabbról sem vagyok tisztában magammal, vajjon egyáltalán férjhez megyek-é még. Ájtatos vagyok, sőt tán tulságosan az, és a szüzies élet mindig eszményem volt. Nem a mások hibája tett boldogtalanná a zárdában. A fegyelem volt ellenségem, hóhérom. Nekem mozgás kell, levegő, zaj. Apám szenvedélyes lovar és vadász

volt; ráütök, egészen a lánya vagyok, az ő izlésével bírok; az elzárt élet megöl; utálok a zárdákat, mert azok börtönök s rákényszerítettek, hogy ott töltssem életemet; de az apácákat szeretem, ha jók, mert tiszta, önfeláldozó nők s a családi élet boldogságáról való lemondásuk hősiek akaratról tanuskodik. Így hát nem is csaltam meg senkit, ha azt mondtam, és gyakran mondtam, hogy zárdába vágyom menni. Erre számított mostoha-anyám is; és csakugyan, midőn nagykorúságom előtt nem akartam végkép lekötni magamat, megijedt, félve, hogy később vagyonomat valamely zárdának találom hagyni és kissé össze is zörrent a Clermont-i apácák fejedelemasszonyával, hogy nem akart jobban unszolni s kényszeríteni. Nekem meg volt a magam eszméje, mit még senkinek sem mondtam meg s mit meg akarok valósítani. Vagyonomat visszafoglalom s aztán talán Nivesen egy társaságot alapítok, ájtatos, szent leányokból, kik a gyermekneveléssel és szegények s betegek ápolásával fognak foglalkozni. Nem lesznek azért elzárva s folyvást útban

leszünk a szerencsétleneket felkeresni és segílyt vinni oda, ahol kell. Ily módon azt hiszem, teljesen boldog lehetnék. Istennek szentelem magamat, s egyedüli szabályom és czélom a jótékonyság lesz, anélkül, hogy azért élve eltemettessem magamat egy nagy sirban, melyben sziv és ész egyaránt megsemmisül. Ebből láthatja, édes Jakabom, hogy kár előttem térdet hajtani, mint valami szent előtt, mert még nem vagyok az, s még inkább kár kezeimet csókolgatni, mint valami szép dámának, mert az soha nem leszek.

— Ime, ez de Nives kisasszony terve s ha látni fogja, meggyőződhetik róla, hogy még nincs szándékában azon változtatni. Azt fogja tán mondani, hogy rajtam állt, nagy csacsi aki vagyok, rávenni, hogy véleményét megváltoztassa. Higyje meg, hogy minden lehető meg tettem; de mivel győzzünk meg egy leányt, ha tisztán csak a szó áll rendelkezésünkre? — Bocsánat, édes bátyám, a szó igen szép dolog, ha úgy tudja az ember használni, mint ön; de én hiába magoltam, hogy prókátorrá váljak, én mindig csak úgy beszélek, mint fa-

lun szokás s nem értek a szörszálhasogató érvelésekhez, melyek kiforgatják az emberek eszét. A nő természeténél fogva egy feleselő lény, kit nem lehet fülénél fogva észre téríteni s ki csupán csak egy bizonyos delejnek szokott engedni, ha t. i. nem tartja magát távol a delejes áramlattól; de mit tegyünk oly lénnyel, ki a legcsekélyebb közeledést sem tűri meg s oly ellenzéki, lázadó szellemmel bir, hogy állatiassá, vaddá kellene válni vele zemben, hogy megszelidítsük?

— Meg kelle teljesen hunyászkodnom s egy sohajtozó Seladonná kelle válnom, ha azt akartam, hogy megtűrjön maga mellett. A legrosszabb a dologban az, hogy ezen ostoba játék mellett oly szerelmes lettem, akár egy kis deák, s hogy abbeli félelmemben, hogy megharagszik, valóságos rabja, bűnbakja lettem.

— A mellett, merő ellentétből, következetlenségből áll. Egészen középkori miszticizmusban nevelték s óvakodtak őt egészséges érvelésre megtanítani. Minden gondolata az ég felé fordulván, a földi dolgokkal mint

kedves apróságokkal játszik, miket el fog ejteni, amint a vallási rajongás más irányba tereli. De azért táncz, toilette, multság után bolondúl. Párisban, az első estétől kezdve színházba akart menni s esténként visszatért oda, hogy fényes dekoratiót, ballettet, operát, tündérmeséket lásson. Nem irodalmi értékű darabokat, szenvedélyteli drámákat s még sokkal kevésbé kétértelmű dolgokat kívánt látni. Egy árva szót sem értett ezekből, ásitott; unta magát; míg a tündér-paloták, a sirének barlangja, bengáli tüzek, ez kápráztatta, magán kívül volt örömében. Egy jó sötét rácsozott páholyt béreltem s a szépségek gyöngyével elragadóan felöltözve, eltüntettem benne, s a páholynytónék, kik egyedül pillanthatták meg bájos arczát sűrű fátylaitól mentten, mosolyogva nézték boldogságomat, míg én egy bolond szerepét játszottam, ki arra van kárhoztatva, hogy egy hét éves gyermeknek a gépezetek játékát megmagyarázza. Ön nevet édes bátyám, nemde?

— Már hogyan nevetnék! Azt találom, hogy ez a quartier-latin-beli Don Jouannak

jól kiérdemelt büntetése, ha oly kényes dologba avatkozik, minő egy avatoncz apácza szöktetése s anélkül, hogy fogalma lenne róla, mily természetű a madár, mit kiszabadít; de térjünk a dologra, consultált Párisban?

— Természetesen! különzségeinek gyűjteményében az is megvan, hogy bámulatos módon érti a komoly ügyeket s hihetetlen jó emlékező tehetséggel bír a jogügyi kitételeket illetőleg, melyek előfordulnak. Allon jogtudorral értekezett s kimerítő pontossággal érti s tudja elmondani helyzetét.

— Helyes; de elmondta azt is, hogy a midőn elszöktette magát egy a környéken kalandjairól híres udvarló által, fegyvert szolgáltatott maga ellen egy mostoha-anyának, ki ma még gyámja, ki visszakövetelheti és karhatalommal visszhelyezheti ja kolostorba, ha csak nyolcz napra is, egy országos botrány lármájával és hátrányával.

— Nem hiszem, hogy ezt megmondta volna ügyvédjének, de képzelem, hogy meggyónta gyóntató- atyjának, mert vallási konsultátiót is tartott egy igen ügyes és befolyá-

sos pappal, aki midőn tudomására jutott, hogy egy milliónál többel rendelkezik, mit hitének szolgálatára bocsájthat, minden gyanún felül és minden veszedelemtől mentnek találta. Csak azt tanácsolta neki, hogy mihamarább válják meg tőlem s nagykorúsága napjáig óvatosan rejtőzködjék el. Azonban nem tiltotta meg, hogy fivére és barátjaképen tartson meg, mert Mária, ki mitsem tud régi kalandjaimról, bizonyára mint valami szeplőtelen báránycát irt le, ki annak idejében szent vállalatában is segítségére lehet. Szóval mindezen ügyek lebonyolítása után, ismét vonatra szállt velem, s miután alázatos szolgájával nyolcz napot tête-à-têteben töltött volna Párisban, egy szép nyári éjjel ép oly tisztán, feddhetlenül és nyugodtan jelent meg Vignolletteben, mintha soha sem hagyta volna el zárdáját.

— Tehát te vitted el nővéredhez? Azt hittem, hogy dajkájával ment el oda.

— Ah! Igaz, elfeledtem megmondani . . . Mikor Montluçonban leszálltunk, hogy meg-
 ebédeljünk, szemben találtuk magunkat a Charliettel. Párisba akart menni bennünket

jól kiérdemelt büntetése, ha oly kényes dologba avatkozik, minő egy avatoncz apácza szöktetése s anélkül, hogy fogalma lenne róla, mily természetű a madár, mit kiszabadít; de térjünk a dologra, consultált Párisban?

— Természetesen! különzségeinek gyűjteményében az is megvan, hogy bámulatos módon érti a komoly ügyeket s hihetetlen jó emlékező tehetséggel bír a jogügyi kitételeket illetőleg, melyek előfordulnak. Allon jogtudorral értekezett s kimerítő pontossággal érti s tudja elmondani helyzetét.

— Helyes; de elmondta azt is, hogy a midőn elszöktette magát egy a környéken kalandjairól híres udvarló által, fegyvert szolgáltatott maga ellen egy mostoha-anyának, ki ma még gyámja, ki visszakövetelheti és karhatalommal visszhelyezheti a kolostorba, ha csak nyolcz napra is, egy országos botrány lármájával és hátrányával.

— Nem hiszem, hogy ezt megmondta volna ügyvédjének, de képzelem, hogy meggyóna gyóntató- atyjának, mert vallási konsultátiót is tartott egy igen ügyes és befolyá-

sos pappal, aki midőn tudomására jutott, hogy egy milliónál többel rendelkezik, mit hitének szolgálatára bocsájthat, minden gyanún felül és minden veszedelemtől mentnek találta. Csak azt tanácsolta neki, hogy mihamarább válják meg tőlem s nagykorúsága napjáig óvatosan rejtőzködjék el. Azonban nem tiltotta meg, hogy fivére és barátjaképen tartson meg, mert Mária, ki mitsem tud régi kalandjairól, bizonyára mint valami szeplőtelen báránycát irt le, ki annak idejében szent vállalatában is segítségére lehet. Szóval mindezen ügyek lebonyolítása után, ismét vonatra szállt velem, s miután alázatos szolgájával nyolcz napot tête-à-têteben töltött volna Párisban, egy szép nyári éjjel ép oly tisztán, feddhetlenül és nyugodtan jelent meg Vignolletteben, mintha soha sem hagyta volna el zárdáját.

— Tehát te vitted el nővéredhez? Azt hittem, hogy dajkájával ment el oda.

— Ah! Igaz, elfeledtem megmondani . . . Mikor Montluçonban leszálltunk, hogy megbédeljünk, szemben találtuk magunkat a Charliettel. Párisba akart menni bennünket

felkeresni s nem hitte, hogy ily hamar nyomunkra akadjon. Tanácsaimat megfogadva Mária, szívesen fogadta.

— Hát utolsó perczen félni kezdteél?
— szólt hozzá. — Tulajdonképen minden jobban van így. Te nem vagy kompromittálva s ily módon jobban hasznodat vehetem mintha Párisba jöttél volna velem. Ormonde kisasszonyhoz fogsz kíséreni s aztán Riomban maradsz, hogy mostohám lépéseiről értesits.

— Így hát a Charliette csakugyan Vignollettebe kísérte védenczemet s aztán visszatért férjéhez Riomba, hol azóta találkoztam is vele. Igen élénk értekezletünk volt. Mi természetesebb, mint hogy dühös reám, ki oly ügyesen és szerencsésen tönkretettem terveit. Eleinte azt hitte, hogy házassági jogokat nyertem De Nives kisasszony felett. A midőn megtudta, hogy arról szó sincs, ismét bátor lett, felemelte fejét s ismét alkudozásokra kezdett kényszeríteni, azt állitva, hogy értesülései szerint, a férjét elkergették a zárdából, ennél fogva elvesztette állását és ezer akadályba ütközik, hogy visszaszerezze azt, mit megelő-

zöleg Riomban betöltött. Azzal fenyegetett, bár nem nyíltan szólva, hogy mindent elárul a mostohának. Annál is inkább kénytelen voltam vele finomúl bánni, mivel meg vagyok győződve, hogy a becsületes és jámbor férj egy követ fúj a feleségével s kész a helyzetet lehetőleg kizsákmányolni, anélkül, hogy elárulná, hogy tudomása van róla. Azonban mégis olcsóbban birtam megmenekülni, mint az eleinte említett huszonötezer frank s megfogadtam, hogy a nagykorúság elérte után rögtön kiteszem a dajka szürét.

Szerencsétlenségemre s nővérem akarata ellenére, ki a Charliette-et nem sziveli és gyanúsítja, az igen gyakran látta Máriát a mióta Vignolletteben van. Hiven megőrizte titkait, de lehetőleg ártott nekem Máriánál s bizonyosan tudom, hogy arra ösztökéli: keressen más férjet. Kit választott ki, hogy helyemet elfoglalja s kiben vetette meg reményét újjabb zsarolások céljából, arról fogalmam sincs. Csak azt az egyet tudom, hogy Henrik ma úgy közeledett De Nives kisasszonyhoz, mint a ki jogosúltan teszi, mert légyottot adtak

neki, hogy a táncz szünetei alatt halkán, sokat és nagy tűzzel beszélgettek s táncz után együtt tűntek el. Én, ki azt hittem, hogy oly ügyes dolgot követek el a nagy lámpás eloltásával, szépet miveltem, mondhatom! Arra használták fel a zür-zavart, hogy együtt szökjenek meg!

— Már hová szöktek volna, bohó? — Ha Vignollettebe mentek, meg vagyok győződve, hogy Henrik nem fogja átlépni küszöbét.

— S épen nem is hiszem, hogy oda mentek volna. Ki tudja, nem jutott eszébe Máriának, a kolostorba térni vissza, hogy kiskorúsága utolsó napjait kifogástalanúl töltse?

— Ebben az esetben Henrik a tiéidnél jobb tanácsokat adott volna neki.

— S az ő helyzete Mária mellett jobb is volna az enyémnél, — felelé Jakab sóhajtva.

— Hallgass, — mondám neki. — Valaki hí bennünket . . . ez Henrik hangja.

Csakhamar mellettünk volt.

— Nyugtalanzkodtam miattad, édes apám, — szólt. — Rokonaink már mind elmentek

sajnálva, hogy nem búcsúzhattak tőled. Anyám még mindig Rosier apónál vár.

— Hát te, — mondám — hol voltál azon két óra alatt, hogy kereslek?

— Keresett? Csak nem a titokzatos sü-
rűben, hol legalább egy óra óta konferálnak
Jakabbal?

— De hát honnan jössz?

— Hazulról. Kissé fáradt lévén és únva
ezt a poros bált, haza mentem; de látván, hogy
nem jönnek, azt gondoltam, hogy tán szük-
sége lehetne rám s visszatértem a mulatságra,
mely végére jár, s hol szegény anyám nem
tud hová lenni az unalomtól.

Jakab valamivel nyugodtabban búcsút
vett és siettünk Chantebelné asszonyt felsza-
badítani, ki azon hitben, hogy valami kliens
tartóztatott ily soká, most legalább százezere-
szer zsémbelt a peres felek és ügyvédek ellen.

Vajjon van-é Henriknek mondani valója
s őszinte lesz-é hozzám?

Hogy alkalmat nyújtsak reá, azonnal haza-
tértünk után a szobájába mentem vele, még egy
szivart akarván kiszini, mielőtt lefeküdném.

— Tudod, — mondám, a nap eseményeit szellőztetve, — hogy Miette is itt volt s rózsákat hozott nekem?

— Tudom, — felelé, — sajnálom, hogy nem láttam.

— Ki mondta meg, hogy itt volt?

— Egy szolga, nem tudom melyik.

— A bálban is volt ma este. Te nem jöttél felénk se, de mi azért a Rosier-féle tornáczról láttunk, a mint egy igen csinos leánnyal tánczoltál.

— Igen tánczoltam, azt hittem, hogy csak úgy fog mulattatni, mint hajdan.

— És untatott?

— Ha tudtam volna, hogy ott van Miette

— Remélem, tánczra hívtad volna?

— Mindenesetre. Vajjon — ő is látott tánczolni, nem tudja édes apám?

— Nem tudom; én a tánczosnődet néztem

— Tudod-é, hogy feltűnő egy teremtés?

— Igen, parasztlánynak valóban az; igen fehér, nagyon kicsi kezek és lábak

— Kicsoda és hová való?

— Bizony nem jutott eszembe megkérdezni.

Felelete közben Henrik a kandallóba dobta szivarát, mintha azt akarná mondani: Nem volna ideje aludni menni?

Én tehát távoztam, anélkül, hogy faggattam volna. Vagy őszinte volt s akkor kár lett volna gyanúmat tudatni vele, vagy pedig hallgatni akart, akkor nem állt jogomban őt kikérdezni. Fiamon nem lehetett oly hamar keresztül látni, mint Jakabon. Külömb erély volt jellemében s akaraterejével sem lehetett tréfálni.

Másnap és harmadnap a toronyba kelle felmásznom, ha látni akartam, mert két munkással s egy szolgálival ott telepedett le. Megszeretve a regényes helyet, kellemes szobát akart berendeztetni magának, hogy megis hálhasson, ha séta közben rossz idő találná érni s nem akarna hazajönni.

— Jaj beh sietsz! — mondám, midőn felérve, a legnagyobb munkában találtam, festve, ragasztva, mint akár egyik munkása.

Elhatároztuk, hogy rendbe hozatok számodra egy-két szobát s nagyon is szó szerint vetted takarékoságomat.

— Épen nem, édes apám; jól tudom, mily elkényeztetett gyermek vagyok s hogy nem sajnáltad volna tőlem a költséget; de midőn újból megvizsgáltam ezt a régi fészeket, azt találtam, hogy szebb hatást tesz keresetlen ódonságában, mintha bármi újítással rontanánk rajta. Ebben a két szobában lakott az öreg Coras. A hálószoba szu-ette ágyát e nagy bőrdivánnyal helyettesitettem. A kárpitok szintén nem voltak piszkosak, csak porosak. Ez a nagy szőnyeg szépen el fogja fedni a rozszant padozatot; az ablakok jól csukódnak. Ez a füstös, fekete gerendás mennyezet kitünő szinezetű, szóval nem kellett itt egyéb, mint igen sok seprés és imitt-amott egy kis festék, mely ma estére száraz lesz. Holnap már ide szállittatok néhány könyvet és egy jó régi asztalt s oly odúm lesz, akár egy herczegé.

Másnap csakugyan bebutorozta a két szobát felesleges régiségeinkkel s az egész dél-

utánt kedvencz-könyvei elhelyezésével s a tékák rendezésével töltötte.

Én Vignollettebe szándékoztam menni, megtudandó, nyugodtabb-é már Miette, midőn a következő sorokat vettem tőle :

»Ne nyugtalankodjék miattam édes szeretett nagybátyám ; nem volt semmiféle öszszezörrenés idehaza. Már itthon találtam társnőmet, ki nálamnál hamarább érkezett hazadajkájával, s ki egy hangot sem szólt kalandjáról. Azt találtam, jobb lesz, ha teljesen tudatlannak tettetem magamat s nem is ellenzem esténkénti sétáit ezzel az asszonynyal, ki most már naponta idejár és a látszat után ítélve, sokkal nagyobb befolyást látszik gyakorolni reá nálamnál. Nem akarok túlságosan elegyedni titkaikba, kötelességem a vendégszeretetre s szives látásra szoritkozván. Szerencsére az idő múlik s csakhamar fel fog szabadítani egy oly felelősség alól, mely mindig kinos, ha nem támogattatik a szükséges auktoritás által.«

Ez a levél épen nem nyugtatott meg, sőt inkább felizgatott s lopva, folytonos s éber

figyelemmel kezdtem kísérni Henrik minden mozdulatát.

Ugyanazon este észrevettem, hogy ép úgy, mint múlt este, rögtön a fekete kávé után felállt, kiment s a kis Ninievel a vállán a kertben »lovacskázni« kezdett a gyermekkel. Csupa nevetés, dalolás, kiabálás volt az egész játék, aztán a zaj mindinkább elvonult s vagy egy félóra múltával a kis leány visszatért a bonne-al.

Henrik azonban csak egy órával később jelent meg, azzal mentve ki távollétét, hogy séta-közben szítta ki szivarát, hogy anyjának terhére ne essék vele.

A tréfa harmadnap is ismétlődött s ekkor már tisztába akartam jönni a dologgal. Aznap könnyű szerrel leskelődhettem, miután Chantebelné asszony két vén barátnőjét vendégelte volt meg, s azokkal rögtön ebéd után kártyázáshoz fogott. A kis leánynyal meg épen nem gondolt, ki Henriket nyilván imádta, mig Henrik újabban bolondulni látszott a gyermek után.

A napok már gyorsan hanyatlottak;

megvártam a félhomályt, mit a még mindig sűrű lomboszat még setétebbé tett s a kertbe osontam, onnan a szomszéd rétre, melynek kettős útja egyfelől a torony felé vezetett, míg a másik oldalon a falunak tartott.

A gyermek hangja volt irányadóm; egy fűzes sűrüből hallatszott ki, mely a rét szélén egy forrást árnyalt be, épen a toronynyal koronázott szikla alján. A bokrokhoz lapulva, arra felé tartottam s csakhamar megpillantám Henriket a kis Ninievel karján, amint a forrás melletti fűzessűrüből kilépett. A rövidebb utat választá, vagyis, a helyett, hogy a bokrok mentében felém jött volna, azon útra tért, mely a kertbe vezetett vissza.

Nyilván visszavitte a gyermeket a házhoz, hogy a bonne-nak átadja. De bizonyára vissza fog térni. Megálltam s vártam s csakugyan két nő-alakot láttam előtűnni a fűzesből s a toronynak tartó uton odább haladva csakhamar elvesztek a lombsűrűben, mely a domb alját fedi be.

Még mindig mozdulatlanúl vártam, de fiamat nem láttam visszatérni, úgy amint re-

méltem. Ekkor eszembe jutott, hogy ha a toronyba megy, még sokkal közelebb útja van; a faiskolán keresztül egyenesen neki megy a sziklának s pár percz alatt fenn van.

A falu harangja nyolczat harangozott, Henrik pedig rendesen kilencz órakor szokott »sétája« után megjelenni a salonban. Tehát már fenn lehet a toronyban. Én hát a szöllőn keresztül siettem oda, miután a két asszony már jócskán megelőzött. Nem is tartott soká, mig a torony aljához értem: tiz percz alatt megtettem az utat, bár kissé meredek volt e helyen. Egészen éj lett ezalatt; holdnak nyoma sem volt; borúlt idő, de csendes s az egész vidéken némaság honolt. Nem kelle különösen vigyáznom e setétben, bármily közel voltam is a bejárathoz, s leginkább hallásomban biztam, hogy valaminek a nyomára jussak.

Ez nem is volt nehéz, de még nem is kelle soká várnom. Henrik és egy nő három lépésnyire állt tőlem, mig a második nő vagy tiz lépéssel odább vigyázni láttszott, hogy senki se közeledjék.

— Nos, — kérdé Henrik, — elvan-é határozva?

— Teljesen.

— Jól van hát! Akkor ne jöjjön el holnap, sükségtelen.

— Oh igen, holnap. Kérem, engedje, hogy még holnap eljőjtek.

— Ez nagyon meggondolatlan dolog, figyelmeztetem.

— Nem tudja-é még, hogy én nem ismerem az óvatosságot, s nem is törődöm vele.

— Ezt ugyan látom.

— Túlelmeledem a mende-mondán, sokkal magasabb célom van, semhogy azon üres árnyékkal gondoljak, mit emberi nyelven hirnévnek neveznek. Csak Istennek tartozom számot adni s ha az meg van elégedve velem, a többin csak nevetek.

— De győzni akar s nem kell sükségtelen akadályokat teremteni. Ha titkának nyomára jönnek, gondoskodása tárgyát el fogják távolítani.

— Már hogy juthatnának titkom nyomára, ha ön el nem árul?

— Én el nem árulom, megesküdtem rá; de a gyermek fog beszélni.

— Hát mit mondhat? Egy paraszt-nőt látott, ki megcsókolta és megsimogatta — ez az egész! Édes barátom, engedje, hogy visszatérjek holnap!

— Holnap csákányeső fog hullani, minden oldalról be van borúlva.

— Ha esik, hát ne hozza el az én kis Niniemet, de én azért eljövök hirt hallani róla.

— Legyen, de azon kikötéssel, hogy ez lesz utolszor s azután, de mindjárt azután megengedi, hogy mindentelmondjak apámnak.

— Jó lesz. Isten áldja, viszontlátásra holnap. Oh édes barátom, az isten vezérelje és áldja meg úgy, a mint én áldom jóságát! Adieu!

Halk füttyel előhivta kísérőnőjét és mindkettő a fenyvesen át eltűnt. Henrik az erdő széléig kísérte őket, a mennyire a lépések nesze után megítélhettem a szereplők mozgulatait.

XII.

Ha egy flút felügyelet alá veszünk, mindenekelőtt gondunk legyen rá, hogy észre ne vegye. Visszatértem tehát sietősen s midőn fiam megjelent a salonban, nem is sejtettem vele felfedezésemet. Tíz óra felé egyszerre beállított Jakab, azt mondván, hogy vadászatról jövet nem akart elhaladni házuk mellett a nélkül, hogy jó estét ne mondjon.

— Hát semmit se löttél? — mondá Chantebelné asszony, — mert szokásod ellenére üres kézzel jelensz meg.

— Bocsánat, édes néném; a konyha oltárán tettem le egy szerény nyulacskát.

— Nem akarnál-é nagybátyáddal pikétierozni?

— De igen szívesen.

Jól láttam, hogy Jakabnak valami mondani valója van.

— Gyerünk inkább egyet járni a kertbe — beleszóltam én, karomat karjába fűzve. Önök nagyon is korán kezdik a fűtést hölgyeim s az ember majd megfullad itten.

— No beszélj, mi az újság? — mondtam annak a nagy gyerekeknek, midőn egyedül vá-lánk. — Úgy nézsz ki, mintha vereséget szenvedtél volna.

— Tönkre vagyok téve, végem van, édes bátyám. Nem megmondtam-é, Henrik foglalta el helyemet. Minden este a Perce-monti toronyban légyottot tartanak.

— Hát ezt ki mondta?

— Láttam, meglestem, követtem őket. Ma este is

— Hallgatództál?

— Igen, de mitsem hallhattam.

— Akkor ügyetlen vagy. A ki nem hallja a harangozást nem ismeri a harang hangját.

— Azt akarná elhíttetni velem, hogy De Nives kisasszony tisztán azon czélből ad légy-ottot Henriknek, hogy az olvasót morzsolgas-sák együtt?

— Nem ily értelemben járt-é el veled szemben is? Légy igazságos.

— Engem bolonddá tartott s jóllehet most unokaöcsémet tartja bolonddá; de a

mig így bolonddá tartja a szegény emberiséget, becsületét kockáztatja s ez nem kellemes tudat.

— Nem mondtad-é, hogy sérthetetlen, a csábítás nem fog rajta s ha csak állatias és vad nem volna valaki, lehetetlen akaratát legyőzni s ártatlanságán kifogni?

— Ezt én magamra mondtam, ki sem a szép szóhoz, sem a meggyőződés előtérítéséhez nem értek. De Henrik prókátor, annak jól jár a nyelve, az tud a szóvirághoz

— Akkor hát veszedelmesebb náladnál, kit eddig ellenállhatatlannak tartottam.

— Ah, édes bátyám, ön gúnyolódik vagyis elhagy, cserben hagy s én veszve vagyok!

— Megigérted-é, hogy szerelmedet támogatni fogom?

— Oly figyelemmel hallgatta történetét, hogy azt képzeltem, érdeklődik irántam.

— Én pedig még nem vagyok tisztában erre nézve. Jövőd szerencséje igen keveset érdekel. Ha csak a milliót akarod elvenni, eh-

hez semmi közöm — ezt a Charliette-el kell elvégezned s nem velem.

— Bátyám, megszegyenit. Valóban, nem igazságos irántam. A millió semmit sem számít, ha a nő becsülete nem érintetlen.

— Ma még az, arról meg vagyok győződve; de ma-holnap meglehet már nem lesz az, ha tovább is oly kevés észet tanúsít, mint eddig

— Hát tudja

— Tudomásom van arról, a mit tudsz és feleiek gyanúdra. Ha Henrikkal összekötésben áll, az ma még egészen becsületes és az is maradhat; de ha az a kisasszony minden nap más valakit avat be titkaiba, végre olyanra fog akadni, ki tönkre fogja tenni és a botrány nővéredre fog visszaszállni. S miután csak ő érdekel ebben az egész dologban, holnap haladéktalanúl hozzá látok, hogy véget vessek egy kellemetlen, botrányos és egyszersmind nevetséges helyzetnek.

— Tenni fog? Oh édes bátyám, mit akar tenni? De Nives grófnét fogja tudósítani? Megrontja a szegény gyermeket

— Akkor miért jössz ide őt bevádolni?

— Istenem, hisz nem vádolom! Csak panaszkodom, ez az egész; de inkább itt nyomban levágnám két kezemet, semhogy ártanék neki. Ha tudná, hogy mindennek daczára mily nemes, mily jó! Egész a bolondságig, a regényességig az!

— És mégis, ha ott hágy, ha, miután mystikus terveivel hitegetett volna, férjhez megy s ez a férj más talál lenni s nem te?

— Nos, édes bátyám?

— Nem fogod megboszúlni magadat?

— Nem én, soha! Az nap leiszom magamat, mint egy lengyel émigráns, vagy a lábammal találok elsütni vadászfegyveremet — nem tudom! de neki ártani, megszólalni, elárulni őt nem — arra képtelen volnék! Ez nem olyan nő, mint egy más. Ez egy angyal, egy bizzarre angyal, egy bolond angyal — de tán ilyenek is vannak. De azért a jó sziv, a jó szándék, az önfeláldozás és irgalom maga! A mi másnál rossz volna, az nála nem az. Nem! A világért sem szabad ártani neki — vegyük, hogy semmit sem tud édes bátyám s én sem szoltam semmit!

— Helyes, fiam, — mondám, Jakab kezét két kezem közé fogva, — látom, hogy még mindig az én jó nővérem gyermeke vagy, a jó, derék Jakab, ki csak önmagának tud ártani és mindent jóvá tesz arany szive által. Már most kezdem hinni, hogy igazán szereted De Nives kisasszonyt. Akkor hát el kell venni; megigérem, hogy minden tőlem telhetőt megteszek, hogy megkapjad, ha t. i. valóban mindazon nagy tulajdonokkal bir, melyekkel szerelemtől elvakított szemeid felruházzák. Látni fogom, beszélni fogok vele és alaposan tanulmányozni fogom a kérdést.

— Ah édes bátyám, köszönöm joságát!
De a fia

— A fiamnak mindehhez semmi köze.

— Dehogyan nem.

— Ne beszélj róla, míg a helyzetet nem tanulmányoztam. Menj aludni és ne kémkedjél többé. Én fogok vigyázni ezentúl, hanem egyedül akarok utána járni a dolognak. Értesz? Maradj veszteg, vagy könnyörtelenül cserben hagylak.

A kövér Jakab a nyakamba borult, át-

ölelt és arczomat elárasztotta forró könnyeivel. Elbúcsúzott feleségemtől. Görcsösen megszorítá Henrik kezét és derék ponnijára patanva, elvágatott Champgousse felé.

Másnap egész nap türelmesen vártam. Amint Henrik előre látta, egész nap szüntelenül esett s szó sem volt róla, hogy Ninie kisasszonyt kibocsássák. Az ebéd végeztével azonban mégis fiam vállára akart mászni, fülébe sűgva.

— Miféle titkok van, kettőtöknek? mondá a feleségem, ki figyelmessé lett a gyermek titokzatos és hamiskás arczkifejezése által.

— A'bizony, titkunk van és nem is mondom ám el, — felelé a kis lány, kezét Henrik szájára nyomva. — De te se' mond ám el, édes Henrik bácsi, és vigyél el a forráshoz.

— Nem, ez lehetetlen, — válaszolt Henrik, — ma este nem lesz forrás-látogatás. Az eső elsülyesztené papir-hajóinkat. Máskorra marad, a mikor szép idő lesz.

Felállt s kiment. Ninie sirni kezdett. Nőm vigasztalni igyekezett De nem engedtem rá időt; karjaimba kaptam a gyermeket s elvit-

tem dolgozó-szobámba, hogy képeket mutassak neki. Mikor nyugodt volt ismét s derült, megpróbáltam, anélkül, hogy kikérdeztem volna, vajjon képes-e egy titkot megőrizni; megígértem, hogy másnap gyönyörű papirhajókat készítek számára s a kert szökőkútjának tükrén fogjuk vizre bocsájtani.

— Nem, nem! — kiáltá — a te kutad nem elég szép. A rét forrásán, ott megy szépen, ott tiszta és fényes a víz! Aztán ott van Susanne, ki jobban tud játszani velem, mint te, vagy Henrik, vagy bárki a világon.

— Hát egy korodbeli kis leánykával találkoztál ottan, kinek neve Susanne?

— Az én koromban? nem tudom; sokkal nagyobb mint én.

— Olyan nagy, mint Bébelle?

— Oh nem és nem olyan vén! Olyan szép Susanne és úgy szeret!

— És mért szeret annyira?

— Ah, hát azt bizony nem tudom, azért, mert én is nagyon szeretem és addig csókolom a meddig csak akarja. Azt mondja, hogy szép és kedves vagyok.

— És hol lakik az a Susanne?

— Hol lakik — hát a forrásnál lakik — minden este ott van s akkor játszunk.

— De ott nincsenek házak.

— Igaz. Akkor hát azért jön oda, hogy neked kis hajókat csináljon.

— Hát ez volt nagy titkod Henrikkel? Kis hamis.

— Féltem, hogy Bébelle nem engedi meg, hogy kimenjek és én ki akartam menni a forráshoz.

Láttam, hogy a gyermek mitsem tud s könnyen elfeledné az állítólagos Susannet, ha nem látná többé anyja visszatérte előtt. Most megértettem azt is, mért sietett Henrik anynyira a régi Percemonti lakás helyreállításával, mert az eső daczára elment oda és csak tiz óra után tért vissza.

Amint édes anyja lefeküdt, szobámbajött s ekkép szólt hozzám:

— Hazudtam neked a multkor, édes apám. Engedd meg, hogy az este egy igaz történetet mondjak el; de hogy hamar és teljesen tisztában légy a dologgal, olvasd el ezt a

levelet, mit a Szt.-Jáczint előestéjén póstán kaptam.

»Uram, tegyen egy nagy szolgálatot egy
»oly egyénnek, ki becsületében bizik. Legyen
»holnap a Percemonti búcsún; ott leszek s
»fülébe fogom súgni a Susanne nevet.«

— Láthatod, hogy a helyes irás kissé szélsőséges. Eleinte frivol kalandra vagy segélyre való felszólításra gondoltam. Elmentem veled a búcsúra s ott megláttam Jakabot, ki egy elragadó parasztleányt tánczoltatott meg, kibe igen szerelmesnek látszott s ki mellettem elhaladva, ügyesen felém röpité a Susanne nevet.

— Tánczra szállítottam, Jakab nyilvánvaló boszankodására s tánczközben csakhamar megértettük egymást.

— »Én, — mondá — nem Susanne, hanem De Nives Mária vagyok. Vignollette-en rejtőzködöm. Emilia, az én kitünő, legjobb, legnemesebb barátnőm nem sejti, hogy itt vagyok és fivére Jakab, nagyon ellenzi ittlétemet. Én nem avattam be őket titkomba, mert

azt mondták volna, hogy bolondságot követek el; pedig ezt a bolondságot el akarom követni és el is fogom követni, ha ön vissza nem utasít és segélyével, barátságával támogat. Számot tartok mindkettőre, mert jogom van hozzá. Igen sok bánatot szerzett nekem tudtán kívül. Ön nekem tréfás leveleket irt, a mig Riomban zárdában voltam s azokban nagy bünt találtak. Ezen szerencsétlen levelek következtében elvittek Riomból, hol szerettek, szeliden és jól bántak velem s a legszigorúbb fegyelem mellett a Clermonti zárdába zártak. Jakab segítségével, évek multával megszöktem onnan. Párisban voltam ügyvédeknek konsultálni és most már ismerem jogaimat, miket nemsokára érvényesíteni fogok; de ha el is ítélem mostoha-anyámat, egy gyöngéd, forró vágya van szivemnek: leányát, szegény apám leányát, Léonie testvérkémet szeretném minden áron látni. A gyermek önöknél van, tegye lehetővé, hogy láthassam. A percz alkalmas s egyhamar tán nem fog ismétlődni. Egész családja itt van, a gyermek bonnejával egyedül van a házban. Jó kémekek állnak rendelkezésemre s mindenről

értésülve vagyok. Vezessen házukba és mutassa meg nővérkémet. Megnézem, a mig alszik. Nem fogom felkölteni, vigyázni fogok, de legalább láthatom és a mig élek, hálás leszek érte.«

— A hely és az alkalom nem volt érvelésre való. Nem is tudom, mit feleltem volna, egy közbe jött esemény nélkül, mit Jakab féltékenységében elég ügyetlenül szándékosan idézett elő. Eloltotta a lámpást és a zavarban, mely a sötétség következtében beállt, De Nives kisasszony, rendkívüli ideges erővel megragadva karomat, a homályban magával vitt, egyre ismételve:

— »Már most látja, hogy Isten is akarja, gyerünk, vigyen el nővéremhez!«

— A szó szoros értelmében vak voltam. Az a messze világító, vakító lámpás váratlanúl kioltatván, csak úgy találomra jártam s úgy tetszett, mintha társnőm vezetne. Rövid pár percz után észrevettem, hogy a rét felé megyünk s nem vagyunk egyedül. Egy nő és egy férfi jártak előttünk.

— »Ez dajkám a férjével, kik előttünk járnak«, — mondá De Nives kisasszony. Meg-

bizható emberek, ne féljen semmit, még mások is rendelkezésemre állanak. Kis nővérem bonneja, kinek kitették a szűrét, az én érdekemben kémkedik.

— Tudja-é, jegyzém meg erre, — hogy ezzel az eljárással nagyon nyugtalanít?

— »Már mennyiben?«

— Tán az a terve, hogy a gyermeket megszökteti, ekkép az anyát vélvén hatalmába kerithetni? Figyelmeztetem, hogy teljes erőmmel ellene leszek. Szüleimre bizták, s bár e bizalom kissé sajátságos, a felelősség még is a miénk s mi szentnek tekintjük.

— Igen rossz véleménye van felőlem — viszonzá De Nives kisasszony. — Bizonyosan igen sok rosszat mondtak önnek rólam. De nem érdelem meg és belenyugszom mindaddig, míg a jövő igazolni fog.

— Ezüst csengésű, szivig ható hangja van. Szégyelni kezdtem gyanakodásomat s rögtön azon voltam, hogy durva kitörésem hatását némileg enyhítem.

— »Ne beszélgessünk, kérem, — jegyzé meg — ez késleltet, szaladjunk inkább.

— És a lejtős réten szaladni késztetett, míg ő, mint valami könnyű szárnyú éjjeli madár, alig érinté lábújjhegyével a földet.

— A kert-ajtóhoz érve, egy pillanatra megálltunk.

— Még nem gondoltam ki a módot, mikép juttassam be a gyermek szobájába, anélkül, hogy a bonneja meg ne lássa. Meg kell jegyez-
nem, hogy a kis Ninie édes anyám hálószobájában alszik, s valószínűleg, anyám hazatértét bevárandó, a bonne egy karos székben szundikál az ágy mellett. Jóllehet igen könnyű álma van — s felébredhet. — Mit teszünk akkor. Én ugyan nem ismerem. Fiatal paraszt leány s utunkba lehet.

— »De én meg ismerem, — felelé De Nives kisasszony: Vagy két héttel ezelőtt Emiliához jött munkát kérni s tudom, hogy jó és szelid. Ne nyugtalankodjék. Azt is tudom, hogy szörnyű mély álmu. Egy éjet nálunk töltött, épen akkor iszonyú égi háború volt s ő mitsem hallott belőle. Siessünk, menjünk be.

— Bocsánat! Ön egyedül fog belépni

velem. Az egyének, a kik kíséretét képezik, ide künn fogják bevárni.

— »Természetesen.«

— Nesztelenül anyám szobája felé vezettem, óvatosan áthaladva vele a setét folyosókon. Halkan beléptem körülnézendő. A kis pesztonka meg se moczczant. A függöny mögött egy asztalon gyertya égett. De Nives kisasszony elszántan megragadta a gyertyát, hogy az alvó gyermeket megnézze; aztán kezembe adta a gyertyát és letérdelve az ágy mellé, ajkait a kis Ninie kezére tapasztá, halkan susogva, mintha imádkoznék:

— »Add, hogy szeressen engemet, én esküszöm, hogy imádni fogom!«

— Csendesen megérintém vállát. Felállt és megadástelin a kertbe követett. Ott megragadta két kezemet, mondva:

— »Chantebel Henrik! Ön a legnagyobb örömet szerezte meg nekem, mit rideg és szomorú életemben tapasztaltam; ön úgy áll előtttem, mint ama jótékony angyalok, kikhez fel szoktam fohászzkodni s kiknek eszméjére nyugalom és bátorság száll izgatott lelkembe. Én

egy szegény, műveletlen, elhanyagolt leány vagyok; úgy neveltek, szándékosan, meg akarták semmisíteni értelmemet, hogy semlegessé váljak és ártalmatlanná; de a világosság, melyre szükségem van, mely vezet és irányt ad, a magasból jő és senki sem olthatja el. Bizzék bennem, ahogy én bízom önben. A bizalom oly szép dolog! Nélküle minden rossz, lehetetlen és rút. Tegye lehetővé, hogy viszontláthassam nővéremet, hogy hangját hallhassam, szemeiben olvashassak, első csókját elnyerhessem. Gondolja meg, hogy senki sem ismeri az arczomat e vidéken, hogy szülei soha sem láttak, hogy maga De Nives grófnő sem ismerne tán reám, mert hosszú évek óta nem látott. Valamerre elrejtőzöm, ön elhozza Léoniet oda, ön is jelen lesz, nem fogja elhagyni egy perczre sem. Térden állva kérjem önt? Ime, itt térdelek.«

— Kissé nyugtalanítva rajongása által, de azért teljesen azon subtilis varázs befolyása alatt állván, mely e sajátságos lényből szétsugárzani látszik, másnap estére légyottot adtam neki a percemonti torony alján, megígérve,

hogy addig módot fogok találni, hogy Léoniet észrevétlenül elhozhassam s egyuttal engedelmet kértem tőle, hogy önt is értesíthessem az eseményről.

— »Oh ne, ne, még nem! — kiáltá izgatottan. — Személyesen akarok elmondani mindent édes atyjának, mert igen sok mondanivalóm van, és kénytelen lesz engem is meghallgatni, ez kötelessége ép úgy De Nives grófnővel szemben, mint nővérem érdekében. Én tönkretéhetem őket, de nem akarom tenni. Csak egy dolog van, melyre nézve még nem tudok határozni; többször kell látnom a gyermeket és ha szülei ezt elleneznék, nem volna többé módomban megtudni, mikép cselekedjem. Esküdjék meg, hogy néhány napig hiven megőrzi titkomat?

— Legyen! Esküszöm. De Jakab? Neki mit mondjak, ha kérdőre talál vonni?

— »Nem fogja kérdőre vonni.«

— Nem vőlegénye-é?

— »Nem; semmim sem, csak nemeslelkű, bámulatra méltó barátom.«

— »De szereti önt. Ne tagadja. Hisz ez nyilván való.

— »Szeret, igen és én teljes szivből viszonzom hajlamát; de szerelemről köztünk soha szó sem volt Esküszik, hogy titoktartó lesz?

— Esküszöm.

— »Oh, beh' szeretem önt.«

— De nem annyira, mint Jakabot?

— »Sokkal jobban.«

— Erre kísérvőivel együtt elsietett, engem meglepetten a faképnél hagyva. A kaland kissé furcsának tetszett.

— Másnap, azaz tegnapelőtt, a réti forrást szemeltem ki, mint a legkényelmesebb helyet a tervezett légyottra. Határozatomról alkalmam volt a Charliettet értesíteni, azt az önfeláldozó dajkát, ki napközben eljött a Percefonti környéket tanulmányozni, hogy este ne legyen kénytelen a járt utakra térni. Ügyes, óvatos és ravasz egy asszony. Amonnan felülről megmutattam neki a forrást és a szőlőn át oda vezető utat. Aztán este, játékközben, a kis Niniet karjaimba vettem s tréfálva, mintegy esetlegesen elvittem nővérének, ki a füzek alatt várta. A kis papir-hajók segélyével csakhamar

meg volt az ismeretség; de meg kell vallanom, hogy De Nives kisasszony szenvedélye e gyermek iránt úgy hatott, mint valami ellentállhatatlan mágnes. Egy percz alatt Léonie már nyakába ugrott és majd felfalta csókjaival. Nem akart többé megválni tőle. Csak úgy voltam képes őt végre visszatérésre birni, midőn megigértem, hogy másnap ismét elhozom a forráshoz és Susannehoz.

— Tegnap ismét beváltottam szavamat. Susanne zsebeit telerakta volt rózsaszínű és kék papirossal s valóságos apácza-ügyességgel, gyönyörű kis járműveket készített, melyek nagyszerűen uszkáltak a vizen; azonban Ninie már nem mulatott oly jól, mint először; fejébe vette, hogy magával viszi Susannet és őt teszi meg bonnejává. Csak nagynehezen sikerült őket egymástól elválasztani.

— Ma este végre utoljára találkoztam De Nives kisasszonynyal a toronyban, hol egyezkedésünk folytán várt. Teljesen sükségtelennek találván e találkozást, mely terveinek semmi tekintetben nem szolgálhat, akaratom ellenére mentem el, főkép, miután a rossz idő

következtében Léoniet nem vihettem el magammal. Megvallom, hogy kissé kedvetlenül jelentem meg. De Nives kisasszony idegessé teszi az embert. Képletileg szólva, az ember nyakába ugrik. Oly gyöngéd hangot tud használni, oly túlzott kifejezésekben nyilvánítja háláját, hogy könnyen elképzelhetem, mennyire megzavarta mindez a szegény Jakab esztét, mikor engem is olykor kihozott a sodromból és türelmetlenné tett; azonban, az ember nem tudja, mi módon adja értésére, hogy megrovásra nyujt alkalmat. Nem affectál, nem negélyez semmit, de a legtermészetesebben kívül esik a valószínűségen, holott mégis igaza van, ha az ő álláspontját tudjuk elfogadni. Két óráig beszélgettünk t ê t e - à - t ê t e a torony-szobában, hol nagy fenyű toboz tüzet raktam, hogy nedves ruhái megszáradhassanak. Akarata ellenére fel kelle őt melegíteni. Bátorságában mint egy érzéketlen a külbefolyások iránt és nevetve tette meg a hosszú utat a zuhogó esőben és tovább nevetett, látva, hogy egészsége miatt nyugtalanodom.

Ép oly kevésbé zavarta őt meg e könnyen meggyanusitható légyott s a hosszas egyedüllét velem, mintha csak fivére lettem volna. A dajka lenn a konyhában szinte melengette magát s oly nyugodtan hagyott egyedül, mintha az efféle excentricitások már meg se lepnék s beletörődött volna szerepébe. Mindez egy nagyravágyó bolondnak könnyen elvehette volna az eszét, mert De Nives kisaszszony gazdag partie és igen könnyen kompromittálható; de remélem, elég jól ismersz, hogy tudjad, mikép nem udvaroltam neki és nem is fogok.

— Ime, édes apám, ez az én regényem. Mondd meg most, elítélsz-é érte és helytelennek találod-é, hogy az ellenfélnek megengedtem — mert anyám állítása szerint te a grófnő tanácsadója és védője vagy — hogy tudtodon kívül megölelje kis nővérét, Niniet?

XIII.

— Így előadva, a dolog nem épen nagyon komoly, — felelém; — de a legfontosabbat elhallgattad, t. i. ma esti beszélgetések tartalmát, vagyis egyetlen beszélgetések tartalmát; mert eddigelé csak hébe-korba váltottatok pár szót és sohasem voltatok egyedül.

— Dehogy nem! A megelőző két napon fele útig elkisértem hazamenet az erdőn keresztül; a dajka, vagyis a duenna tiszteletteljes távolságban követett bennünket.

— Akkor hát tudni fogod mily természetűek a nagy tervek, melyek miatt De Nives kisasszony; a te ügyfeled értekezni óhajt velem?

— Kibékülést óhajt létesítési mostohanyjával; De Nives kisasszony azon joggal akar birni, hogy időnként nyíltan láthassa kis nővérét.

— Azt hiszem, e találkozások igen drágák lesznek és aztán, mily módon lehet kötelezővé s komolylyá tenni az efféle ígéretet? De Nives Mária semmiféle jogot nem formálhat

De Nives Léoniera és a törvény nem fogja támogatni.

— Te rád számít, hogy olyan módot találj.

— Hát te találnál-é?

— Én ezeret látok, ha a te ügyfeled csupán pénz után megy, mint azt az enyém állítja. Fődolog, hogy érdekében álljon a két testvér közti barátság fenntartása.

— Minden egyszerűnek tetszik, ha merő feltevéseket valóságos tényeknek tekintünk. Én úgy képelem, hogy az én ügyfelem, mint-hogy már annak kereszteltük el, legyőzhetetlen ellenszenvvel viseltetik mostoha-leánya iránt? Hogy a vagyonért is küzd, hagyján, de tán egyedül csak leánya érdekében s hogy utóvégre szivesebben fogja látni szegénységben, mint kitéve egy oly egyén folytonos befolyásának, kiről minden képzelhető rosszat gondol?

— Te a szegény Mária mellett lelkére fogsz beszélni!

Jóllehet a szegény Mária nagyon sajnálatraméltó volt a múltban, de a mióta szabad, őszintén megvallva, igen keveset érdekel.

— Még nem ösmered.

— Úgy látom a hogy te leirtad, a hogy Jakab elbeszélte nekem. Mindkét előadás, bár különbözők formára nézve, lényegben tökéletesen megegyeznek. Ennek folytán kitűnő személynek tartom s tiszta szándékunak; de elég-é ez hogy valaki érdeemes nő, komoly lény legyen, ki egy fiatal gyermek nevelésére képes és az anyában bizalmat kelthet maga iránt? Én nem hiszem képesnek arra sem, hogy tiszteletet tudjon parancsolni!

— Bocsánat! Esküszöm, hogy arra nagyon is képes.

— Vagyis, azt akarod mondani, hogy nagyon izgatott voltál oldala mellett s önmagad iránti tiszteletből el tudtad rejteni előle felindulásodat.

— Ne beszéljünk rólam, én a kérdésen kívül állok. Beszéljünk Jakabról.

— Jakab még inkább fel volt indulva s valószínűleg még náladnál is félénkebb volt. Jakab afféle csábitó, kinek mesterségétől és furfangjától egy csak némileg is művelt nőnek nincs mit tartania. Megmondjam-é véleménye-

met? Én ügyfeledet nem látom veszélyben, de veszélyesnek tartom. Én igen kellemes és mulatságos helyzetben látom, miután módot talál lelkiismeretében, mely fölülről . . . vagy tán alulról nyeri világosságát, a legszebben összeegyeztetni az élet frivol örömeit a menyeyei elragadtatással. A zárdában az okos szüz eszméivel táplálkozik, de a bohó szüz ösztöneivel bir s ha egyszer teljesen visszautasítja a zárdai élet szigorát, mely a katholicizmus erejét képezi, nem látom be, hol fog megállani. Nincs semmi a mit e szörnyű járom helyébe tehetne, mely a műveletlen s ennek következtében nem is érvelő szellemeknek oly szükséges. Nem rendelkezik semmiféle bölcsészettel, hogy önmagának törvényt teremtsen, nem érti a társadalmi életet s fogalma sincs a kötelezettségekről, melyeket reánk szab. A kötelességről fantasztikus képet alkot magának, a magáét regény-kombinációkban keresi s legtávolabbról sincs fogalma róla, mi a morális kötelezettség és kötelesség. Kedve szotytyan a kolostort pár héttel hamarább hagyni el, azon időpontnál, mit a törvény felszabadítására szabott;

nem tud komoly támaszt találni e merész kalandhoz, hanem egy haszontalan nőre bizza jövőjét, ki az általa toborzott kérők bőkezűségére spékulál. Természetesnek találja, hogy Ormonde Jakabot felszabadítóul elfogadja, nyolcz napot t ê t e - à - t ê t e tölt vele, s miután nem érez szerelmet iránta, igen jól értem ezt; hisz mit gondol ő azon érzelmekkel, miket lovagja táplál, a reményekkel, melyekre feljogosítja, a haraggal és szenvedéssel, melyet oly könnyelműen ráerőszakol, mintha merő gyermekjáték volna az egész.

— Apám, mind erről fogalma sincs; nem s sejtí mi a szerelem, mivé lehet s mily szenvedéssel járhat.

— Annyival rosszabb. A mit egy nő nem tud, azt ki kell találnia, különben nem nő, de egy gyanús, kétértelmű lény, kitől óvakodni kell. Ki tudja hová vezetheti az érzékek ébredése az ilyen lényt. Véleményem szerint az érzékek már is nagy szerepet játszanak ezen angyali tisztaságban, mely a kisasszonyt Jakab karjaiból a tiédbe vezette.

— Mondjuk inkább a Jakab karjáról az

enyémre; ő csak oltalmazókat keresett és csak védőket talált.

— Egy rögtönzött védő már igen sok! De kettő túlságos szám két havi szabadságra! Vajjon mért nem tudta legyőzni e regényhősnő az én ellenszenvemet, mely folyvást tartóztattott, hogy lássam és meghallgassam? Miután oly ügyesen használja a jelmezeket, mért nem szegődött el nálunk pesztrának, kerestünk egyet a gyermek számára.

— Gondolt is rá, de anyám éleslátásától visszariadt, tudva, hogy előítéleteket táplál iránta, a grófnő leírása után.

— Anyádtól ép úgy félt, mint tőlem! Miette is, Jakab is azt tanácsolták neki, bizza rám magát; nem merte tenni és még most is haboz. Inkább hozzád folyamodik, hogy nővérét láthassa, mint ahogy Jakabhoz fordult, mikor kalitkájából meg akart szökni. Megmondjam-é egyszerűen, miért?

— Mondjad, apám.

— Mert egy szép leány mindig biztosan számíthat a fiatal emberek támogatására, míg az öregek észszerűséget követelnek. A szépség

gyors hittéritő. Egy fiatal ember gyúlékony anyag s ellent nem áll, mint egy olyan éghetetlen, meggyulhatatlan hozzám hasonló vén róka. Pillanat alatt, egy gyöngéd tekintettel, egy kérő szóval fényes lovagokra tehetni szert, kik minden eszeveszett kalandra készek. A legmeghittebb titkokat rájuk bizzuk s nekik persze szörnyen tetszik, hogy bizalmat ébresztenek és szerepelnek. Nem-é a legnagyobb kegy jele a bizalom? Ezzel lépre csaljuk őket s aztán uralkodunk felettük. Szerelmüket elfogadjuk, feltéve, hogy nem merészelnek vágyaiknak igen világos kifejezést adni, minden habozás nélkül kiteszszük őket a botránynak, legártatlanabbúl elfogadjuk a pénzüket

— Apám!

— Nem te! De Jakab már szép összeggel úszik, arra szavamat adom. Gazdagok vagyunk, majd kiegyenlitjük a dolgot, örök és őszinte hálát igérünk a két önfeláldozó barát-nak és — férjhez megyünk — egy harmadikhoz, a többi valahogy majd tisztába jön egymással és a sorsával. Én azt mondom neked, édes fiam, van itt egy angyal, kivel az imént

egy órai têt e á têt e-et éltél át, mely megittasító volt s egyszersmind fájdalmas is; de ezen angyal alatt egy háládatlan ájtatos s mi több, egy kitanúlt coquette rejlik. Vigyázz magadra, csak annyit mondhatok!

Szavaimat hallgatva, fiam lázasan piszkálta a parazsat; szemei a tűzbe bámultak, arcza a vörös viszfény daczára is halavány volt. Nekem úgy tetszett, mintha fején találtam volna a szeget.

— Így hát, — felelé felegyenesedve s nagy, kifejezésteli szemeit rám szegezve, — megrószsz érte, hogy a kisasszony malmára hajtottam a vizet?

— Én? Épen nem! A te korodban épen úgy cselekedtem volna; de azért mégis ismétlem, vigyázz magadra.

— A szerelem miatt? Hát kis deáknak nézesz?

— Még nem oly régen volt, hogy az voltál s örülj neki.

Pár pillanatig elgondolkozott, aztán megszólalt:

— Igaz; még nincs régen hogy Miettebe voltam bolondulva, hogy szívem lázasan vert érte s nem birtam aludni miatta. Miette jelenleg sokkal szebb, mint volt főkép kifejezése változott oly nagyot s nem veszem észre, hogy az egészség és frissesség az eszményképnek ártana a női típusban. A görög szobrok minden költészetük mellett kerekdedséggel bírnak. De Nives kisasszony szép, mint valami kis fiú. Halaványsága izlés dolga. Aztán nem is a szépség, de a jellem ragadja meg a szívet. Én e reám nézve egészen új jellemet komolyan tanulmányoztam, több hidegvérrel mint gondolnád s mind abban, a mit mondtál, úgy hiszem, sok az igaz, főkép a háládatlanság. Nem tudtam megállni, hogy meg ne mondjam neki, hogy nagyon is megkinozza Jakabot; de ő jogában érzi magát, azt állítván, hogy soha sem ígért semmit.

— Ennél sokkal rosszabbat mivel, a mire te nem gondoltál. Azon dolgozik, hogy Emilia hirnevét koczkáztassa.

— De igen, gondoltam rá s meg is mondtam neki. Tudod-é, mit felelt rá? »Emiliát

nem lehet kompromittálni. Ez minden gyanun felül álló tisztaság. Ha azt állítanák, hogy nála lakván, könnyelműen viseltem magamat, az egész vidék egyhangulag azt felelné: hogy Emilia tudtán kívül vagy akarata ellenére történt. És különben nem állna-e helyt ön, ki arczába vágná a rágalmazónak, hogy: hazudott! Legjobb bizonyítéka tisztességes voltának az, hogy menyasszonyom és én elveszem!«

Nos! és te, mit feleltél e nagyon is egyenes kérdésre?

— Semmit sem feleltem. Visszatetsző volt nekem Emiliáról és titkos érzelmeimről beszélni egy oly lénygyel, ki mitsem ért az emberi érzésekhez.

— Sajnálom, hogy nem találtál helyes választ, mert jobb lett volna felelni.

— Mondd csak apám, azt hiszed-e, hogy Emilia

— Emilia?

— Tudnia kell, hogy barátnője néhány nap óta esténként eltávozik?

— Lehetetlennek tartom, hogy tudomása ne lenne róla. A Vignollette-i ház nagy; de ha

csak ketten élnek benne, az egyiknek gyakori távollétét észre kell venni.

— De Nives kisasszony azt állítja, hogy Emilia nem kérdez tőle semmit és semmiféle nyugtalanságot nem árul el. Mikép értelmezted, és magyarázod ki ezt?

— Egy nagylelkű vendégszeretet vallás-szerű felfogásával. Nézd tegnapi levelét.

Henrik elolvasta a levelet s aztán visszaadta.

— Látom, — mondá, — hogy szive mélyén, a kedves, jó gyerek, rosszalja társnője eljárását. De van is mit! Észrevetted-é, hogy szomorú volt, mikor utoljára láttad?

— Szomorú? Emilia? Nem, de elégedetlen volt.

— Mária kisasszonynyal volt elégedetlen?

— Nyilván.

— De talán velem is?

— Nincs tudomásom róla, hogy csak rád is gondolt volna.

— De Nives kisasszony azt állítja, hogy Miettet valami nagy bánat nyomja.

— Mily okból?

— Épen ezt feleltem én is; nincsen ok rá. Miette engem nem szeret.

— És hozzá tetted: ép oly kevésbé, mint én őt?

— Nem, édes apám, ezt nem mondtam, magamról egyáltalán nem beszéltem; ez nem érdekelhette volna De Nives kisasszonyt. Mikor fogod fogadni?

— Itt megtörténhetnék, hogy mostohájával találkoznék, ki minden perczen megérkezhet, hogy leányát hazavigye, sőt minden perczen várom is.

— De Nives grófnő még nem jöhet haza; betegen fekszik Párisban.

— Hát ezt honnan tudod?

— De Nives kisasszony felügyelet alatt tartja. Nagy hurutot kapott, míg Párist és külvárosait keresztül-kasúl járta, hogy mostoha-leányát valamikép »tetten kapja« oly módon, mely ellenséges terveinek hasznára váljék azonban csupán hamis nyomokon járt és semmit sem birt felfedezni.

— Akkor hát jőjön el a kisasszony holnap Miette-el a toronyba; anyád Riómba megy látogatóba, tehát nem fog megtudni semmit. Kivánom, hogy jelen légy a találkozásnál, miután te vagy Mária kisasszony jog-tanácsosa. Jóllehet Jakab mestert is felczitálom s kiadom a rendeletet, hogy egy perczre a kis Léoniet is hozzák el. Saját szemeimmel akarok meggyőződni róla, vajjon e nagy szenvedély a gyerek iránt, való és őszinte-e. Jerünk aludni. Holnap, korán reggel, Vignollettebe s tán Champgousseba is küldök — most már hozzálátok én is!

Másnap Emiliának és fivérének irtam. Délben, Henrik és a kis Léonie társaságában felmentem a toronyba. Már ott találtuk Miette-et De Nives kisasszonynyal. Jakab, ki távolabb lakott, legutóljára érkezett.

Első szavam auktoritásom bebizonyítása volt. A Charliette a konyha küszöbén állt és hirtelen besietett, midőn észrevett; de én már megláttam és De Nives kisasszonyhoz fordulva, megkérdeztem, vajjon az ő parancsára van-e itt ez az asszony, hogy hallgatódzék? De Ni-

ves kisasszony meglepettnek látszott s azt mondá, hogy nem hozta volt el magával.

— Oh, akkor, — felelém, — a maga szakállára jön ide s rögtön fel fogom kérni, hogy távozzék.

Bementem a konyhába, mielőtt Máriának ideje lett volna engem megelőzni és kérdőre vontam a megrémült Charliettet, mit keres nálam.

Azt felelte, hogy a kisasszony rendelkezésére akarta bocsájtani magát, ha tán szüksége találna lenni valamire.

— A kisasszonynak önre semmi szüksége, pusztuljon innen. Megtiltom, hogy engedelmem nélkül valaha többé be merje tenni a lábát hozzám.

— Ah! — kiáltá a Charliette, drámai előadással, — látom már, hogy szegény kisasszonyom veszve van! Mindnyájan ellene vannak!

— Pusztuljon, — ismétlém, — különben pórul jár?

Dühösen távozott. Én visszatértem a hölgyekhez, kik ez alatt a Henrik által rendbehozott szobákba vonultak. De Nives kisasz-

szony paraszt öltönyében jelent meg, melyben meg kell vallanom, csodálatosan szép volt. Léonie karjaiba vetette magát s elválthatatlannak voltak. Emilia is dédelgette a gyermeket s szinte szépnek találta. Megjegyeztem, hogy az utolsó perczben minden titokba be lett avatva. Henrik magatartása kissé zavartnak tetszett. Épen jókor hallotta meg Jakab ponijának dübörgését s lesietett, hogy rokonának segítsen a lovat az istállóban elhelyezni.

Ezalatt, járva-kelve, s nem akarván még az égető kérdésekhez hozzáfogni, figyelemmel kísértem De Nives kisasszony vonásait, modorát, mozdulatait. Naivenak és őszintének találtam. Erre nézve tisztában lévén, Miettere került a sor; változást észleltem rajta; nem volt halaványabb, vagy levert, de oly hatást tett reám, mintha komolyságában valami harczra készülne s nagylelkű akaratával fegyverkezett volna fel.

Jakab belépett s a társaság üdvözölte egymást. Tiszteletteljesen megcsókolta a kezét, mit De Nives kisasszony zavar nélkül feléje nyújtott. A meglepetés, a nyugtalanság

erősen meglátszottak rajta. Úgy tetszett, mintha valami krízisre készülne és semmit sem tehetne megakadályozására.

— Most, — mondám, De Nives kisasszonyhoz fordulva, — oly dolgokról kell beszélnünk, melyek Ninie kisasszonyt untatnák. Majd elmegy játszani, ide le, szemek alatt, az elzárt rétre.

— Igen, — kiáltá Léonie, — Suzanneal!

— Később, igen, — felelém. — Igérem, hogy látni fogja még távozása előtt.

— Nem igaz. Nem fogsz visszahívni s nem fogom látni.

— Én is igérem, — szólt De Nives kisasszony. Légy jó és fogadj szót Chantebel úrnak. Ő itt az úr és mindenki az ő akaratát teljesíti, érted?

Ninie engedett, de nővérének meg kelle igérnie, hogy az ablakhoz ül s minden percben inteni fog neki.

Midőn mindnyájan helyet foglaltunk, Miette bámulatos elszántsággal megszólalt.

— Édes bátyám, — mondá, — ön oly szives volt barátnőmet fogadni; köszönöm az

ő nevében ép úgy, mint a magaméban. Úgy hiszem, nem szükséges, hogy kikérdezze azon eseményekre nézve, melyek hozzám vezették, ön ezekre nézve teljesen értesülve van. Tanácsot jön kérni öntől s miután tudja, milyen ember ön, miután az önt megillető tisztelettel viseltetik iránta, elhatározta, hogy ellentállás nélkül követni fogja tanácsait.

— Csak egyetlen egy kérdést kell De Nives kisasszonyhoz intéznem, — felelém, — mert válaszából fog függni a vélemény mit ügyéről döntőleg alkotni fogok magamnak. Miért találta szükségesnek a zárdabóli szökést, mikor már csak pár napig tartott volna fogsága, s a biztos, teljes szabadsághoz már oly közel állt? Feleljen tartózkodás nélkül, kisasszony; tudom, hogy nyiltszívű és bátor; a jelenlevők valamennyien be lettek avatva titkaiba; szükséges, hogy én ne legyek kivétel s hogy mindnyájan bizalmasan tanácskozhassunk a legjobb út és mód felett, mely az ön érdekét előmozdithatja.

— Némileg nyilvános gyónást követel tőlem, uram, — felelé De Nives kisasszony,

— kit Henrik és Jakab jelenléte nyugtalanítani látszott, — de azért megtehetem és meg fogom tenni.

— Tiszteletteljesen hallgatjuk.

— Tehát, Chantebel úr, oly indok vitt rá arra, hogy felszabadulásom előtt elhagyjam a zárdát, mit nehezen fog elhinni. Tudatlanságom a világi életet tekintve, oly nagy, oly teljes volt, — a mi nem az én hibám, — hogy azt hittem, szükséges akaratomnak határozott jelét adni, mielőtt nagykorúságomat elérem. Meg voltam győződve róla, ha egy napot a határidőn túl el találok mulasztani, ezáltal örökre el veszttem a jogot a szabad tette s kénytelenítve leszek apáczává lenni.

— A kolostorban hitették el vele e szörnyü hazugságot?

— Nem, dajkám, a Charlette mondta, kivel titokban találkoztam s állítólag Clermontban ügyvéddel is értekezett s egyre intett, ne bizzak a türelemben, melylyel az apácák és a gyóntató atyák határozatomat várni látszottak. Nem fogják megkínózni, szokta mondani, nem fogják bántani de egyszerre

rajta fognak törni s kijelentik: A végzetes óra elmúlt, élete miénk örökre.

— És a Charliettenek hitt!

— Hogyne hittem volna a Charliettenek, mikor ő volt az egyetlen lény a világon ki velem törődött s ki megmondhatta azt, mit valóságnak hittem.

— De azóta megtudta már, hogy megcsalta önt?

— Ne mondasson velem rosszat e nőről, ki nagy szolgálatokat tett, önző, önérdek parancsolta szolgálatokat ugyan, de melyeknek mindazonáltal hasznát vettem és hasznát veszem még most is. Hagyjuk meg annak a mi Ez nem érdemes az ön figyelmére.

— Bocsánat, tudnom kell, oly egyénnel értekezem-e, ki a Charliette tanácsai által vezetteti magát, vagy pedig mostani barátai által.

— Szégyenkezve kell bevallanom, hogy a jelenlevők, elkezdve öntől, életemben mérvadó, míg a Charliette nekem semmi!

— Ez ugyan szeretetreméltó, azonban még mindig nem elég, hogy kellőleg dolgoz-

hassam azon, önt a veszedelemből kimenteni, melybe ez a Charliette sodorta. Meg kell esküdnie, hogy nem fogja viszontlátni, hogy nem fog vele levelezni, semmi szin és türügy alatt nem lesz többé vele semmiféle összekötetésben a mig hugomnál lakik. Tudnia kellett volna, hogy az efféle nő jelenléte Ormonde Emilia házát bemocskolja.

Úgy hiszem, először történt életében, hogy De Nives kisasszony józan igazságokat hallott. Egyrészt fenyegetve és megfélemlítve az egyházi szellem által, másrészt dajkája és Jakabnak szerelme által istenítve és rontva, azt képzelhette, hogy minden megrováson felül áll.

Mélyen elpirúlt zavarában, mi jó jelnek tetszett, egy pillanatig habozott, mielőtt felelt. Aztán Miettehez fordulva, térdre esett előtte s átkarolva derekát, kiáltá:

— Bocsáss meg, nem tudtam, mit cselekszem! Mért nem mondtad meg, mért nem figyelmeztettél?

— Figyelmeztettelek volna, ha mindent bevallasz nekem, — felelé Emilia, barátnőjét

megölelve és megcsókolva, míg egyuttal térdeltéből felemelte. Ma reggelig nem is tudtam, mennyire bűnös irányodban ez a Charliette s mily nyomorult egy teremtés.

— Soha sem fogom többé látni! — kiáltá De Nives kisasszony.

— Megesküszik rá? — kérdém.

— Örök üdvösségemre esküszöm!

— Esküdjék meg becsületére. Az örök üdvösség soh sincs elveszve, míg egy perczünk marad a megbánásra. Szép eszme ez, hogy Istent nagyobbnak gondoljuk az emberi igazságnál; itt azonban tisztán emberi tényekről van szó s csak azzal kell foglalkoznunk, mi embertársainknak hasznára, vagy ártalmára válhat.

— Legyen tehát, becsületemre esküszöm, hogy sohasem fogom viszontlátni a Charliettet, bár valóban az emberi becsület, úgy a mint értelmezni hallom, igen frivol dolognak tetszik.

— Bizony, épen itt van a bökkenő, — felelém. — Megengedi, hogy egy igen szükséges magyarázaton túlessem?

— Hallgatom, — szólt De Nives kisasszony, visszaülve helyére.

— Nos, kisasszony, ha a szó, emberi becsület, szellemünk előtt nem bir tiszta fogalommal, a legjobb, a mit az ember tehet, az, ha a társadalmi életből s az emberekkel való érintkezéstől visszavonúl. Akkor magasztos tété-à tété-ben élhet az isteni szellemmel s hogy még teljesebben felmentse magát embertársai iránti kötelességei alól, ott van a zárdai fegyelem, mely a némaságot és magányt parancsolja.

— Hogy azt nem sziveli, tudom; ha úgy van, akár lány, akár asszony, akár az irgalom műveinek szenteli magát, akár a világi foglalkozásoknak, vezetőre, mesterre van szüksége, ki az élet kötelezettségeivel megismertesse. Egyedül, a zárdai czellán kívül, semmi jót nem fog véghezvinni, ha a gyakorlati életet nem akarja megérteni és megveti. Vagy gyóntatóra lesz szüksége, ki jótékonyságának irányt adjon, vagy férjre, ki életének tiszteltreméltóságát ellenőrizze. Ma-holnap huszonegy éves lesz, elragadó és bájos, a mit igen

jól tud, miután épen varázsát használja fegyverül, hogy napról-napra újabb terveit megvalósítsa. Azon percztől fogva, hogy öntudatosan, szándékosan erősen tud hatni mások lelkére, nem áll többé jogában azt mondani:

»Nem tudom mit akarok, majd meglátom!« Látni és akarni kell mindjárt; választani kell a gyóntató-anya és a férj között, különben nem követelheti, hogy bárki komolyan vegye önt.

— Hogyan? — kiáltá De Nives kisaszszony, ki durvaságom által megrémülve, izgatottan felugrott; — mit akar mondani Chantebel úr? Mit követel tőlem?

— Semmit, csak szabad akarátának szabad gyakorlatát.

— Hisz épen az! . . . szabad akaratom — de ha nem ismerem — ha azt várom, hogy Isten lelkesítsen.

— Oh, hát Isten lelkesítette eddig is? Ó az, a ki ráparancsolta, hogy Ormonde Jakab által szöktettesse meg magát?

— Bátyám! — kiáltá Jakab, — titkomnak nyomára jött, elárultam, mert kitalálta,

de azt hívém, hogy szent lesz előtte és ime, most kőpadra von! Engedje, hogy visszavonuljak, itt megfulladok és martyromságot kell kiállanom!

— Nem vádolólok önt, Jakab, — szólt De Nives kisasszony. — Szándékom volt nagybátyjának mindent elmondani, mit már tudott.

— Annál is inkább, miután fiammal is közölte titkait, azon engedélylyel, hogy velem is tudathat mindent.

Jakab Henrikre bámult s elhalványult. Fiam azonban teljesen nyugodt maradt. Jakab aztán Máriára tekintett, ki zavartan sűtőle szeméit, de rögtön felpillantva, ismét naïvul mondá:

— Igaz Jakab, mindent elmondtam rokonának; szükségem volt rá oly terv kiviteléhez, melyhez ön mindenesetre megtagadta volna segélyét.

— Arról mit sem tudhat, — válaszolt Jakab. — Igaz, hogy cousinem teljes bizalmára érdemes; de én is elég bizonyítékát adtam áldozatkészségemnek, hogy arra jogom legyen.

— Elfelejtéd, Jakab, — beleszóltam én, hogy De Nives kisasszony, ha az emberekre szüksége van, a mint ő maga is bevallja, egyenesen neki megy céljának, mitsem törődve másokkal. Igaz, a te karodon is elmehetett volna a kert rácsozatán át Léoniet megnézni, vagy pedig a te jelenlétedben szólithatta volna fel Henriket, hogy segítsen rajta, s tehetne volna regényes látogatásait e régi toronyban, melyeknek kétségtelen ártatlanságáról személyesen meggyőződhetnél volna — de mindez nem sikerült volna oly jól. Henrik gyanuperrel élt volna egy általad bemutatott s következőleg kompromittált hölgygyel szemben. Fontolgatott, érvelt volna, a hogy én teszem e perczben. Sokkal biztosabb mód volt, véletlenül meglepni, rejtélyes légyottot adni neki, rábizni magát, mint egy szentelt galambot, melynek szeplőtelen tisztasága mindent szentté avat, a mihez hozzá ér s végre kitárni előtte szivét, szabadon minden köteléktől és minden irántad való tekintettől. A tapasztalás bebizonyította, hogy De Nives kisasszony nem oly tudatlan valóság hatásainak terén s

ha nem is törődik a fájdalommal, vagy nem sejtí a fájdalmat, mit másoknak okozhat, ki-tűnően kitalálja, mi módon használhatja fel.

— Henri! — kiáltá De Nives kisasszony halványan s egymásra szoritva fogait, — ön is osztja atyja kegyetlen véleményét?

Henrik arcza egy pillanatig a sajnálkozás és gyötrellem kifejezését tükrözé; de egyszerre, a jó lelkiismeret hősiességével felül kerekedve gyengeségén, bátran felelé:

— Apám szigorú, Mária kisasszony; de egészben véve nem mond egyebet, mint a mit én mondtam kegyednek tegnap este, itt és egyedül lévén önnel.

Ekkor De Nives kisasszony, mintha szorongatott helyzetében segélyt s oltalmat kérne tőle, Jakab felé fordult. Láttá, hogy sir s egy lépést tett feléje. Jakab kettőt tett s jó természete, valamint modor hiánya által elragadtatva, átkarolta a leányt és szívére szoritva, kiáltá:

— Oh, mindez nem az én hibám! Ha vétkezett is irányomban, én mitsem tudok róla, ha egyszer szenved! Akarja véremet,

akarja becsületemet, akarja életemet? Mindez az öné és én semmitsem kérek cserében, ezt jól tudja.

Támadásaim merészsége folytán, Jakab szíven találva, először életében igazi ékesszó-lással beszélt. Az arczkifejezés, a hang, a mozdulat, minden őszinte volt s ennél fogva komoly is és hathatós.

Mindnyájan megdöbbenve szemléltük, reveláció volt ez ránk nézve s főképp De Nives kisasszonyra nézve, ki soha be nem hatolt e nemes természet mélyébe. Érezte, hogy hibázott iránta és lelkiismerete felébredt. Olyan mozdulatot tett, mint akit egy örvény szélén állva, szédülés fog el s rémülten hátraveti magát; és ösztönszerűleg azon szivhez simúlt, melynek hatalmas dobogását ma először érezte a magáé mellett s onnan Emiliához fordulva, izgatottan mondá:

— Rajtad volna a sor engem leginkább szemrehányásokkal illetni, mert úgy látszik, fivéred iránt háládatlan voltam s rokonoddal szemben kaczér. De szokásod szerint nem szólsz semmit és panasz nélkül szenvedsz.

Nos! Esküszöm rá, hogy mindent jóvá teszek s méltó leszek barátságodra.

— Isten hallgassa meg, kisasszony! — mondám, kezet nyujtva neki. Bocsássa meg, ha szenvedést okoztam. Úgy hiszem, napfényre hoztam az igazságot a hazugság azon tömkelegéből, melybe a Charliette sodorta. Számítok rá, hogy ezentúl óvakodni fog, magát oly kalandokba ártani, melyeknek következményei igen könnyen hátrányára válhatnak.

— És most, — folytattam, beszéljünk ügyeinkről s lássuk, mi módon volna jogaiba visszahelyezhető, lárma és fájdalom nélkül. Tudja meg, hogy csak azon föltétel alatt fogadtam el mostoha-anya bizalmát, ha mint békitő szerepelhetek. Ő, személyesen cseppet sem érdekel; de egy igen ügyes dolgot mivel: tudja, hogy imádom a gyermekeket, hogy oly ügyben, melyben ezen ártatlanok érdekéről van szó, mellettük kardoskodom és akarva- nem akarva, rám bizta kis leányát. S a szegény kis Ninie itt van, szép is, jó is s a mennyire alkalmam volt kipuhatolni, nem

igen boldog. Sorsa még rosszabb lesz a szegénység által elkeserített anya mellett.

— Ne szóljon többet Chantebel úr! — kiáltá De Nives kisasszony. — Határozza meg beleszólásom nélkül, egészen saját belátása szerint az áldozatokat, melyeket részemről helyeseknek tart, aztán adjon kezembe tollat s én olvasás nélkül aláírom. Ön ismeri vagyonomat, én nem. Rendezze be úgy, hogy Ninie ép oly gazdag legyen mint én, leginkább azért akartam önt látni, hogy erre nézve tisztába jöjjünk.

Ezt mondva, a nagylelkű leány az ablak felé fordult, mintha csókot akarna küldeni kis nővérének; de nem látván a gyermeket, néven szólítá s nem kapott feleletet.

— Istenem! — kiáltá az ajtó felé szaladva, — hol lehet? Nem látom már az ablak alatt.

Ugyanazon perczen az ajtó hirtelen feltárult és Léonie, De Nives kisasszony karjai közé rohanva, a félelemtől elfojtott hangon dadogá:

— Dugjanak el, dugjanak el! A mama! Jön, szalad, már itt van s értem jön, hogy

megverjen. Ne adjanak vissza a mamának, és dugjanek el!

S fürgén, mint egy kis egérke, a nagy asztal alá bujt, mit földig érő nehéz, vastag szőnyeg fődött.

XIV.

Épen jókor bújt el.

De Nives grófnő halványan és izgatottan lépett be, csakúgy, mintha otthonn volna, kopogtatás, bejelentés nélkül.

Mária az ablakon kitekintve állt, hátulról csak fehér-fekete kendőjét engedvén látni, kaczéron felsütött szőke haját és a nyakcsiga felett felhajtott szalmakalapját. Miette a nélkül, hogy parasztnőnek lett volna öltözve, rendesen hordani szokta e kedves kis kalapot, mely ma már annyira elegyedett a divattal, hogy élégáns lett a nélkül, hogy eredetiségéből vesztett volna.

— Bocsánat Chantebel úr, — szólt De Nives grófnő, ki úgy tett, mintha a két jelenlévő hölgyet parasztnőknek nézné, — ön épen

jogi értekezletet tart — ezt nem tudtam. Ezer bocsánat! Leányomat keresem, kit itt véltem találni önnél, azt mondták nekem, hogy magával vitte s erre felé tartott. Mondja meg, hol van, hogy megölelhessem. Bevárom önt a kertben, hogy engem is meghallgathasson, ha ideje megengedi s rám kerül a sor.

Mig a grófnő beszélt, a toronyszoba ellenkező ablakán kinéztem, szemben azzal, hol De Nives kisasszony állt s mely a torony mögötti vidékre szolgált s észrevettem a Charliettet, ki a vár romban levő részében leskelődve, óvatosan körültekintve állt s várni látszott.

E percztől fogva beláttam, hogy a grófnő tökéletesen értesítve van mindenről s méltóságomon alólinak tetszett a hasztalan komédiát folytatni.

— Épenséggel nem háborgat, grófnő, — felelém. — Családommal lát. Ha értekezleten vagy tanácskozásban talál, jelenléte nem is lesz felesleges.

És karosszéket tolvá eléje, hozzá tevém: — Ninie kisasszony itt van; de épen bu-

jósdit játszván, nem láthatja kegyedet. Nos, kis-asszony — folytatám, a szőnyeget felemelve, — itt van az édes mamája, siessen, ölelje meg.

Ninie látható ellenszenvvel fogadott szót. Anyja inkább megragadta, mintsem megölelte s térdeire ültetve a gyermeket, szárazon mondá:

— Nos, mi az? Mogbolondúltál? Nem ismersz rám?

Mig Ninie sokkal több félelemmel, mint szeretettel csakugyan megölelte anyját, De Nives Mária, — kíváncsi lévén megtudni, vajjon valóban áldozata-é a gyermek a gonosz anyának, — a csoport felé fordult, hogy ejég-hideg csókot figyelemmel kísérje. A grófnő éles, hideg szemei az övéire tapadtak s láttam, hogy összerezzen, mintha viperát látott volna maga előtt.

Kétségtelenül, nem ismerhette volna fel azonnal mostoha-leányát ezen álruhában, ha előzetesen értesülve nincs. De tudomása volt mindenről, mert egy pillanatig sem tévesztette össze Miette-el s kegyetlen mosoly vonult el vékony ajkain.

— Ön azt állítja, ügyvéd úr, — szólt éles, csengő hangon, — hogy nem leszek felesleges a tanácskozásban, mit megszakitottam. Ha csak a látszat nem csal, azt kell hinnem, hogy itt két kisasszony és két úrfi közti házasságról van szó. Egyikét a hölgyeknek ismerem; melyik a kérője?

— Ez az! — felelé habozás nélkül De Nives kisasszony, unokaöcsémre mutatva. — Ormonde Jakab úr. Két hét múlva a jelentések szétküldetnek s bár akkor helybenhagyására nem lesz szükségem, remélem, asszonyom, hogy az illem kedvéért nem fogja megtagadni tőlem beleegyezését.

— Úgy kellesz, — viszonzá a grófnő, — miután valószínűleg ez volt azon úrfi, aki megszöktette.

— Ez az urfi, — felelé Jakab, kinek bátorságát az öröm nagyon növelé, — engedelmeivel figyelmeztetni bátorkodik a grófnőt, hogy Ninie kisasszony nem ide való és sokkal jobban mulatna a réten.

— A Charliette-el, ki még mindig itt ólálkodik? — folytatám igen hangosan; —

nem, vezesd el a gyermeket a bonnejához, ki a szőlőben várja s aztán térj vissza ide. Ha jövendőbelid engedélyeket adjon, a te helybenhagyásodra is szükségünk lesz.

— Mária kisasszony mindent tehet, a mit ön jónak lát és ő tenni akar, — válaszolá Jakab, Ninie kezét megragadva, ki ösztönszerű bizalommal követé; ő *carte blanche*-t adott önnek, édes bátyám, én ugyanazt teszem. — Ezt mondva, a gyermekkel együtt eltűnt, míg a grófnő, ki sokkal kevesebbet gondolt leányával, mint Jakabbal, gögös és gúnyos kíváncsisággal követte tekintetével.

— Hát ez De Nives kisasszony nagy szenvedélyének tárgya? — szólott rögtön Jakab távozása után.

— Ez a fiatal ember unokaöcsém, szeretett nővérem fia, kitünő és lovagias ember.

— Igen, nagy lovas! Chantebel úr, ön igen elnéző családi tagjai iránt, azt mindenki tudja. Látom, hogy a szöktetést is a keresztény szeretet fátylával borítja, pedig ez a tény, arról biztosíthatom, nem fog helyeseltetni a világ által.

— Ez a tény nem fog köztudomásra jutni, mert De Nives kisasszony és a grófnő iránti tekintetből, a jelenlévők közül senki sem fogja elárulni.

— Irántam való tekintetből? Ez jó!

Egy mozdulattal a többieknek távozást intve, egészen közel léptem a grófnőhez, és halkan mondám:

— Igen, ön iránti tekintetből, asszonyom, ki összejátszott a Charliette-el, hogy botrányt idézzon elő és De Nives kisasszonyt megbecsületenitse!

Elhalványúlt, mintha ájulás környékezné, de még mindig küzdve, ép oly halkan szólt:

— Ez egy istentelen hazugság, mit ez az asszony, nem átal rám rakni, de mit sohasem fog rám bizonyithatni!

— Felhivassam-é? Még itt van, s beszélni fog!

— Minek hivatná fel? — felelé a grófnő magán kívül.

— Mindnyájunk előtt rá fog parancsolni, hogy mondja meg az igazat. Az ön által ígért

jutalmat csak úgy nyerheti el s szükség esetén, magunk közt itt nyomban gyűjtést rendezünk, mely bizonyára feloldja a nyelvét. Akkor majd felmutatja az ön leveleit.

A grófnő alig hallhatólag suttogá:

— Ne tegye ezt! Kezei közt vagyok. Legyen kiméletes!

Aztán hátradőlt székében s valósággal elájult.

Tehát kitaláltam az igazat. A valószínűségtől vezérelve, a valóságnak jutottam nyomára. Később a részleteket is megtudtam. A Charlette egymásután mindenkit zsarolt, kizsákmányolt, megcsalt és elárult.

Húgom és De Nives kisasszony a grófnő segélyére siettek. Igen hamar magához tért és ott akarta ismét felvenni a társalgást, ahol elhagytuk. Kértem, ne fáraszsza magát hiába.

— Hisz ma este, vagy holnap is folytathatjuk az értekezletet.

— Nem, nem! — kiáltá, — végezzünk mindjárt, annál is inkább, mert részemről semmi mondani valóm nincs. Én csak az ajánlatokat várhatom, melyeket tenni akarnak a

közös érdekek ezen általános tisztába hozása alkalmával.

— Már ajánlatokat sem kell tenni, — felelém.

— Azt hitte, hogy De Nives kisasszony, miután meggondolatlan tetteket követett el, az ön hallgatására és nagylelkű bocsánatára szorult. A helyzet nagyban változott, azt az imént tapasztalta. A hallgatás közös érdekű lett s a bocsánat már csak az illem, vagy mondjuk, a keresztény türelmesség dolga. De Nives kisasszony egy nagy vagyon korlátlan birtokába lép; a grófnő távollétében az ingatlanok egész értékére nézve adatokat szereztem. Jogában áll öntől gyámsága számadását követelni, melynek összege, amint azt előre láttam s önnek meg is mondtam, körülbelül kétszázötvenezer frankra rúg. Azonban ő nem akarja, hogy nővére szegényes, kellemetlen helyzetben nevedjék. Egyszerűen nyugtázni fogja mindazon összegeket, melyeket kiskorúsága alatt elköltött, vagy megtakarított; tehát kegyeden a sor most, grófnő, hogy nem mondom, megköszönje nagylelkűségét, de minden-

esetre, hogy kifejezést adjon azon megalégedésnek, mit hasonló esetben minden anya érezne.

De Nives grófnő sokkal nagyobb hasznot remélt húzni nyomorúlt cselszövényeiből. Ott ült előttem, a megsemmisülés képe. Beszélni próbált, nem talált szavakat s afféle torzvonású mosolyt küldött Mária felé, fejének egy ideges, rángatódzó billentésével. Mindazonáltal mégis szert tett annyi erőre, hogy kimagyarázza, mily szegény lesz így a kis Leonie, főkép miután az általunk feltételezett megtakarított összegek, tekintve a De Nives kastély költséges nagyságát, tisztán csak képzeletben léteznek.

— Minderről mit sem tudok, — kiáltá De Nives Mária, helyét elhagyva. — Nem lenne-é oly jó, Chantebel úr, nekem megközeleltőleg megmondani, mennyi jövedelemre számíthatok?

— Ha eladja De Nivest, kisasszony, körülbelül ötvenezer frankja lesz. Ha nem adja el, harmincezerre olvad.

— És most nem volna oly kegyes De

Nivesgrófnőtől megkérdezni, mily jövedelemre lenne szüksége, hogy biztonságban és kellemesen megélhessen?

— E két földi áldást sohasem fogom többé ismerni, — szólta a grófnő, szinpadias szomorúsággal; hogy leányomat kellőleg nevelhessem, anélkül, hogy a helyzet változása alatt szenvedjen, tizenöt ezer frankra van szükségem.

— A mi, megtakarított filléreivel egyetemben, melyeknek összegét szintén ismerem, hasonló életmódot biztosítana ahhoz, mit férjhez menetele óta folytatott. De Nives kisaszony fogja megítélni, vajjon szeretete és iránta tanusított jóindulata megérdemelnek-é az ő részéről ily óriási áldozatot.

— Megteszem! — kiáltá hirtelen Mária.

És az épen belépő Jakab elé szaladva, megragadá kezét, hozzátéve:

— Nemde, meghozzuk ezt az áldozatot, Jakab, de csak egy feltétel alatt, mely nélkül szigorúan a Chantebel úr által indítványozott megegyezéshez ragaszkodom: az elköltött összegek nyugtázásához.

— Hát mi az a feltétel? — kérde De Nives grófnő, kinek aczél-szemei hideg fényben ragyogtak.

— Nekem adja nővéremet s átruházza rám minden jogát. Ez áron gazdaggá teszem, ott fog élni, a hol kedve lesz, kivéve Nivest, hol én szándékszem letelepedni. Leoniet néha láthatja, de azért a gyermek az enyém és csak az enyém! Jakab, rááll erre!

— Örömmel! — felelé habozás nélkül.

De Nives grófnőt nem környékezte a guta-ütés, mint azt szerepe követelte volna. Az eszme nem volt uj előtte; Mária már közölte volt a Charlette-el s a grófnőnek ideje volt vele foglalkozni.

Mindazonáltal újból ájulást színlelt, sokkal mélyebbet s kevésbé őszintét az elsőnél. Mária és Miette nyugtalankodni kezdtek s igazán megijedtek.

— Mindez nagyon is kegyetlen, — állítá lágyszivű hangon; — ez a hölgy beteg s nem birja el az ilyen felindulásokat. Lehet, hogy gonosz, nem tudom; de leánya iránt nem lehet érzéketlen s túlsokat követelnek tőle.

— Hagyjatok magamra vele, — mondám, — s ne féljeteK semmit. Nem oly nagy a baj, a minőnek gondoljátok. Várjanak meg otthon s ha Chantebelné haza érkezett már, mondják meg neki, hogy jó ebéddel várjon, mely mindnyájunkat helyreüssön a nagy felindulások után.

Midőn eltávoztak, De Nives grófné nem soká váratott, mig teljesen magához tért. Leghathatósabbnak vélte, ha könyekkel újjítja meg a társalgást, kifakadva kegyetlenségünk ellen, hogy istentelen, a mit véle mivelünk s De Nives kisasszony borzasztó módon bosszút áll rajta.

— De Nives kisasszony sehogy sem bosszúlja meg magát, — felelém; sőt inkább páratlan szelidséggel és elnézéssel jár el. Egyetlen keserű szót sem intézett önhöz oly esetben, a midőn a sok szenvedés, melyre kárhoztatta őt s a sok rossz, mit ellene elkövetett, természetesen fellázithatta volna őn ellen. Leoniet valóssággal nagyon megszerette s a gyermek annyira viszonozza érzelmeit, a mennyire egyelőre érezni képes.

— Annyi bizonyos, hogy leányom mindenkit szeret, édes anyját kivéve! Szörnyű egy természet! Nagyon is korán elidegenítették tőlem.

— Tudom és ez nagy hiba; de e hiba legnagyobb része az öné; nem tudta megnyerni gyermeke szeretetét, sem cselédsége tiszteletét.

— De azért még sem tanácsolhatja, hogy egy félbolondra bizzam, ki minduntalan más szeszélynek hódol s ma-holnap nem fog már vele gondolni?

— Ha nem gondol többé vele, majd vissza adja önnek; csakhogy, akkor persze vége a tizenötezer franknyi évi járadéknak! Imádkozzék tehát, hogy a két testvér meg ne unja egymást s jól jőjjenek ki együtt!

De Nives grófnő igen helyesnek találta az érvelést, azt észrevettem. A forma kedvéért azonban még mindig nehezen adta meg magát.

— Hát csakugyan azt hiszi, — szólt komolyan, — hogy De Nives kisasszony képes lesz egy fiatal leányt kellőleg nevelni?

— Ha tegnap intézi hozzám ezt a kérdést, azt felelem rá: nem hiszem. Eddig nem láttam még s nem figyelhettem meg; holott ma, itt ön előtt, önnel szemben tanusított magaviselete után, szivemből kezdtem tisztelni. Ez a gyermekded nagylelkűség, ez a nemes bőkezűség bizonyos magasztos szinezettel bir, mely kibékít az afféle apró könnyelműségekkel, melyekre egy túlcsigázott képzelet által ragadtatott. Midőn a grófnő belépett, épen erősen kiszidtam; azzal büntetett meg, hogy bámulatra méltó őszinteséget és megbánást tanusított. Teljesen megnyert; de mindazonáltal támogatni fogom az ön érdekeit is, a meny nyiben gondom lesz rá, hogy évi járadéka jogi szempontból megtámadhatlan és biztosított legyen.

— Ah, igen, ez kölcsönösen szükséges! — kiáltá önkénytelenül a grófnő; — nem szabad megengednie, hogy ez az évi járadék csak amolyan: »nesze semmi, fogd meg jól« alakot öltsön!

— De az is szükséges, hogy zsarolássá ne válhassék! Az nap megszünik az évi jára-

dék, amidőn a grófnő Leoniera jogokat érvényesítene.

— Ez magától értetődik, — felelé a grófnő kedvetlenül; — de mi lesz, ha Mária kisasszony, kinek fogalma sincs a pénz értékéről, tönkre talál jutni? A Nives birtokra követelek jelzálogot.

— Az is meg lesz, ha kívánja; de ne féljen semmit, nem fog tönkre jutni; sőt ellenkezőleg, ha Ormonde Jakabhoz megy férjhez, meg fog gazdagodni.

— És az a szép Ormonde Jakab, ki nagy hódító hírében áll, boldogítani fogja-e a feleségét, vagyis hát, leányomat?

— Ez a szép hódító nemes szív, talpig becsületes ember és naif, mint a kis diák.

— S a házasság időpontjáig mit csináljak majd a leánnyal, ki kerül, szökik előlem s a kitől előbb el kell szoknom, hogy bátorságom legyen a teljes megváltásra?

— Nivesbe fog menni, előkészületeit megteendő a közeli elköltözésre. Ninie az alattáram marad Mária kisasszonnyal, ki, Jakab menyasszonya lévén, ezentúl nem lehet többé

Miette házánál, hanem leendő nagybátyja oltalma alatt fog állni.

— Hát az ön fia! Hisz az ön fiának is valami históriája volt vele, tudom, hallottam!

— Ez a Charliette egy újabb hazugsága. Fiam becsületes és komoly gondolkodású ember. Meglehet, hogy a Charliette őt is zsarolási hálózatába szerette volna keríteni, de fiam ravaszabb Jakabnál és nem sikerült. Azonban, miután nem szabad alkalmat adni a megszólásra, fiam Champgousse-on, Jakabnál fogja tölteni szabadsága utolsó napjait és csak a lakodalom előestéjén fogunk mindnyáján összegyűlni itten. Ugyanazon nap, a házassági szerződéssel együtt, a grófnőt illető okmányokat is alá fogjuk irni s addig is, miután most már egészen nyugodt, ebédre fog szerencsétetni bennünket, s együtt lesz a két család: az enyém s az öné.

— Lehetetlen! Nem leszek képes mind-ezeket viszont látni, főkép Niniet nem! Ez a gyermek, ki annyi örömmel elhagy, gyötrelmemre válik!

— Ez kiérdemelt gyötrelmem, grófnő! Férje leányát tönkre akarta tenni, meg akarta becsteleníteni, azt akarta, hogy apácza legyen, vagy becsületvesztett — ez sok volt, kifárasztotta a gondviselés türelmét! Ne éljen vissza egyúttal az emberekével is s tegyen meg mindent, a mit tenni hatalmában áll, hogy bűnös lelkének ocsmány terve örökre titok maradjon előttük. Kárpótlásúl kegyetlenségeiért, adja át leányát s cserében, fogadja el a gazdag földi javakat, melyekért oly szívós kitarással s oly tág lelkiismerettel dolgozott. Nálam kell ebédelnie, mert nőmnek minden elképzelhető rosszat mondott Mária kisasszonyról. Nem kívánom, hogy gyónjon meg nőmnek s vonja vissza szavait; de azt fogjuk mondani, hogy kibékült mostoha leányával s hogy segélyemmel úgy egyenlítődték ki az ügyek, hogy valamennyi párt meg van elégedve.

XV.

De Nives grófnő engedett, elfogadta karomat és lesétáltunk házam felé. A kis fenyesből kilépve, ismét észrevettem a Charliettet, ki a maga részéről nagy nyugtalansággal kémlelte tetteinket és izgatottan várta tanácskozásunk reá nézve fontos eredményét.

— Ezzel a személylyel is végeznünk kell, — mondám a grófnőnek.

— Nem, nem! — felelé ijedten, — nem akarom többé látni, se' most, se' soha!

— De előbb ki kell őt fizetni.

S a Charliette felé fordúlva, intettem neki, hogy közeledjék.

Nem kérette magát s azonnal előttünk termett.

— Itt a percz, hogy tisztába jöjjünk magával, — mondám. — Mindnyájan egyetértünk s megtiltjuk, hogy ezentúl bármelyikünknek terhére válják. Ormonde Jakab úr háromezer frankot adott, ez több mint a mennyire számot tarthatott. Nincs többé önre szüksége. De Nives kisasszony szintén három-

ezer frankot ád. Mennyit ígért De Nives grófnő, kit itt lát?

— Tíz ezeret, — viszonzá szemtelen-séggel a Charliette.

— Csak öt ezeret! — kiáltá a grófné, ki reszketett a haragtól.

— De Nives kisasszony nagykorúsá-gának napján hozzám fog jönni, — folytatám s akkor felveszi a nyolczezer franknyi ösz-szeget; de azontúl senkitől sem remélhet többé egy fillért sem.

— Bizony elég kevés, ennyi munkáért, — felelé a Charliette. — Ha elmondanék mindent, a mit tudok

— Ha tetszik, mindent elmondhat, — vágtam szavába, — főkép ha nem bánja, ha mindenünnen mint veszedelmes közvetítő és cselszövő el fog kergettetni. Ha maga beszél, mi is beszélni fogunk s akkor aztán jaj magának!

A Charliette ijedten megretirált s a tiz perczig tartó séta alatt, a lejtőn lefelé észre- vettem, hogy De Nives grófnő szemlátomást földertül.

Ez a nő, kinek főszenvedélye s egyetlen gondolata a fősvénység volt, oly ellenszenvet ébresztett bennem, mint valami mérges hulló; mindazonáltal kiválóan udvariasnak mutatkoztam iránta s elhalmoztam figyelmemmel.

Miért is ne? Megmondtam neki véleményemet, az ügyet megnyertem, nem volt kiönteni való epém s meg voltam magammal elégedve. Vendégszobáink egyikébe vezettem, hol pihenni kívánt egy keveset.

Chantebelné asszony nem jött még haza. Miette bátran neki állt s a konyha-intézkedésekhez fogott, hogy megebédeltessen. Kitünően értett a szakács-mesterséghez, izlésemet ismerte s cselédségem imádta.

Örömmel láttam, hogy jól fogunk ebédelni s egy étel sem lesz elrontva, nőm nem lévén jelen, hogy szakácsnője idegeit túlzott fontoskodása által felizgassa.

De a mi még nagyobb örömömre szolgált, az volt, hogy Henrik mosolygó vidámsággal segédkezett neki; levetette kabátját s fehér asztalkendővel drapierozta magát. Ez annyira nem talált rendes izlésével és szokásos

feszes magatartásával, hogy nem bírtam eltitkolni meglepetésemet.

— Mit tegyek? — felelé, — itt csak drámai és regényhősnők vannak, kik bizony nagy zavarban volnának, ha egy rántottát kellene készíteniök. Emilia pedig, ki előttem a nap egyedüli hősnője s ki senkinek figyelmét nem akarja magára vonni, jólétünkért oly egyszerűséggel áldozza fel magát, mintha másra nem is való volna. Rendén van, hogy a fáradságot legalább mulatságosabbá tegyem s ügyetlenségeimmel megnevettesem.

Miette ez alatt úgy figyelt a tésztásokra, mintha fontosabb kérdéshez nem is értene.

— Nézd! — folytatá fiam, — mily ügyes és takaros! Selyemruhája és csipkái daczára nem is figyel különösen, s mégis biztos vagyok benne, hogy egy pecsétet sem fog ejteni szép öltözetén. Itt van ő elemében: az otthon, a falusi élet, a család.

— Ott is kell hagyni, — felelé gonosz szándékkal. — A te korodbeli fiatal ember számára nem elég a poézis az effélékben.

— Bocsánat édes apám, én meg épen azt találok, hogy van ebben poézis. Hisz az mindenütt van, annak a ki fel tudja fedezni és látni tudja. Régente Vignollette-en is volt, ha nagy alacsony konyhája közepén, mely csak úgy ragyogott a sok fényes réz-edénytől, Miette szép fehér újjaival reggelink friss kalácsának tésztáját gyúrta. Egy Rembrandt-féle kép volt, egy Correggió-arczczal közepén. Akkoriban, mily mélyen éreztem ezen intim élet és példás nő varázsát. De mindent elfeledtem s ma, ime, a megújuló delejes áramlaton át, a múlt szép képe int felém. Miette sokkal szebb mint volt akkor tájt; megérett, több benne a báj, a szellem. Egyúttal éhes is vagyok; a készülő étkek illata kellemesen ingerli és csiklandozza orromat. Az állat is egyetért a költővel s lelkembe kiáltja: Itt van az igazság: egy jól beosztott, jól ellátott életmódban, egy imádatra méltó nőben és a kölcsönös, kimerithetlen bizalomban, tiszteletben és szeretetben.

— Lám, a sziv és ész teljes fényében élsz; nem fogod megmondani Émiliának?

— Nem merek; nem vagyok méltó még bocsánatára. Miette szenvedett s az én hibám volt, tudom. Fivérét is boldogtalannak látta, szintén miattam; egy-két napig azt hitte, hogy szerelmes vagyok az örökös-nőbe s kopro-mittálásához hozzá járulok azon szándékból, hogy Jakabot kiemeljem a nyeregből. Nélküled édes apám, a mai egyenes s kissé nyers magyarázatok nélkül, tán most is azt hinné még. Tudod-é, hogy egy perczig megijesztettél? De midőn azon helyzetbe hoztál, hogy mindnyájatok előtt ki kelle jelentenem De Nives kisasszonynak, mint vélekedtem valósággal könnyelműsége felett, megértettem, hogy végtelen szolgálatot teszesz nekem s egyszerre, nem csak bátornak éreztem magamat, de meg is voltam magammal elégedve. Ha Mária saját-ságos természete egy perczig meglepett, senki sem fogja soha megtudni s ha ő maga netán gyanakodnék e pontra nézve, boldog vagyok a tudatban, hogy alkalmat nyujtottál őt minden tekintetben szándékaim felől felvilágosítani. Jakabnak tartozik hálával, annyi tény — nem csak hálával, de önmagával. Gyermekes

kicsiségei közepette, nagy lélek, mindazonáltal. Jakab birja azt az egyenes józanságot, mit ő teljesen nélkülöz s miután Jakab imádja, tudtán kívül meg fogja osztani vele, még pedig úgy, hogy a szép gyermek észre sem fogja venni a tanítást. Mindig azt fogja mondani, mit neje mond, de úgy fogja forgatni a dolgot, hogy neje meg úgy gondolkozzék mint ő.

— Helyes az érvelés édes fiam! és most Isten segítsen meg továbbra is. A bonyodalmaiban, melyeket a sürgős helyzetek nyomása alatt rögtönözni szoktunk, az élet gyakran szeszélyből kigondolt regényhez hasonlít. Megvallom, hogy a midőn előttetek az észszerű és egyenes eljárás előnyeit hirdettem, nem vártam oly fényes sikert, nem sejtettem, hogy valóban két jó és szép házasság lesz egyszerű és őszinte intésem boldogító eredménye; de hát hová lettek szerelmeseink?

— Oda lenn vannak, azon a padon, mit innen látsz. Úgy hiszem, nyugtalanul várják a grófnő határozatát Niniere nézve. Mit gondolsz, engedni fog?

— Már el is van döntve a kérdés, beleegyezett és sietek őket e felől megnyugtatni.

Miette épen felénk tartott, a sütésre kész tésztával.

— Nem szokásom ugyan szakácsnőimet megölelni, — mondám, homlokát megcsókolva, — de ez egyszer annyira kedvemre való, hogy nem bírok magammal.

Jakab és Mária, a mint kiléptemkor megpillantottak, rögtön elémbé szaladtak a kis Ninievel.

— Nos! — kiáltá De Nives kisasszony már távolról s a gyermekre mutatva: — van-é remény a számomra?

— Az öné! — felelém halkán. De ne szóljon neki róla semmit és legyen azon, hogy ne szerezzen nekünk újabb kellemetlenségeket az által, hogy kellő módon nem búcsúzik el anyjától. Használja fel befolyását — jó lesz.

— Oh, mi sem könnyebb, — szólt Jakab, és a gyermeket karjára véve, nyájasan folytatá:

— Hallgasson ide édesem; a mamája, látván mennyire jól találja magát nálunk s mennyire szereti Susannet, megengedi, hogy

nehány napig még itt maradjon Bébel papánál és Susannenál. De ezt meg kell ám szépen köszönni! Nemde, meg fogja ölelni, meg fogja csókolni s jó és kedves lesz?

— Igen, igen! — kiáltá a gyermek, kezeibe tapsolva és örömeiben tánczolva, oh hogy örülök! Ebéd után elmegyünk a forráshoz Susanneal és a jó lovacskával, Henrikkel.

— Én leszek a lovacska — felelé Jakab nevetve, és Susanne a hajócskákat fogja készíteni.

— Megbocsájtott, — kérdém De Nives kisasszonytól — és beleegyezik, hogy férjhezmenetele napjáig nálam maradjon?

Mária, azzal az elragadó élénkséggel, melyért mindent megbocsájtott neki az ember, megragadta kezeimet és bármennyire szabódtam, gyermekded alázatossággal, megcsókolá.

— Ön mentett meg engemet, — mondá, — önt tekintem apámnak is, mindig is az fog maradni! Oly nagy szükségem van vezetésre és igazi, önzetlen szeretetre! Méltóvá fog tenni e jó Jakab szerelmére, ki ront és dédelget, s

kit képtelen vagyok rávenni, hogy legkisebb hibát is elismerjen bennem.

— Legyen hát, ráállok az alkura, én szidni fogom s ő magának fog igazat adni. Ő azt fogja állítani, hogy a megtestesült tökély és én —

— Persze hogy! — kiáltá Jakab. — Ne is várjatok mást tőlem!

— És én egy zsémbes vén professzor vagyok!

— De már ez nem így lesz! — kiáltá, oly erővel ölelve keblére, hogy a lélekzetem elhalt, — bátyám mindig szeretett gondviselésünk marad!

Ezalatt haza érkezett nőm, ki nem tudott hová lenni bámultában, látván, mikép ölelgetem a mátkásokat. Szemeinek nem hitt, midőn kérdőleg nézte De Nives kisasszony ragyogóan boldog arczát és — érthetetlen paraszt ruháját.

— Chantebelné asszony — mondám, bemutatva neki a szép menyasszonyt, — légy szives leendő unoka-hugodat megölelni és megáldani; csak paraszt leány ugyan, a mint lá-

tođ, de igen jó születésű és méltó legőszintébb, legmelegebb szeretetedre.

— Tréfa-é ez? kérdé a nőm. — Jakab csak nem nősülne meg így mától holnapra, oly nőt véve el, kit nem is ismerünk?

— Rögtön ismerni fog, — kiáltá De Nives kisasszony, — álruhában jöttem Perce-montba Chantebel úr tanácsát kérni. Ő hely-benhagyta Ormonde Jakabbal való ház-aságomat; ezalatt mostoha-anyám is megér-kezett. Chantebel úr kibékített vele s mi több, a grófnő ráállt, hogy egy megbecsülhetetlen kincsét megossza velem, a gyermeket, kit oda át játszani lát, mit kegyed is megszeretett s mely ezentúl kizárólag az enyém lesz.

— A gyermek! Mostoha anyja? De hisz egy szót sem értek az egészből! — kiáltá nőm egyre meglepettebb arczkifejezéssel. Fogadást tettek-é, hogy felültetnek?

— Nézz oda! — beleszóltam én; — látod azt a szép dámát, ki házad 2-dik számú szo-bájában az ablak előtt fel s alá jár; felismered?

— De Nives grófnő? Hát itt van?

— És De Nives kisasszony is itt van?

— És a grófnő odaadja leányát — odaadja Niniet, a

— Igen, annak a nőnek, kiről oly sok rosszat mondott neked s ki ezt legtávolabbról sem érdemelte. Nem megmondtam-é, hogy az a te nagyszerű grófnőd furcsa egy portéka, nagyon!

— Igen szelidnek találom most már e kifejezést, mert sejteni kezdem, hogy pénzkérdés van mindennek a fenekén.

— Pénzkérdés bizony, még pedig igen sok pénzről van szó, mert De Nives kisasszony nem tekinti a pénzt, ha szive érdekelve van, mi annál nagylelkűbb az ő részéről, mert nem volt oka az őt fenyegető rágalmaktól félni. Emilie, Jakab, Henrik és én legelől, ott voltunk védelmére és ártatlanságának bebizonyítására.

— És te még fogadod ezt a grófnőt? Most már itt is lakik, a mint látom?

— Csak ma estig! Nagyon izgatott volt, gondját viseljük. Ma velünk ebédel.

— Oh, szent Isten! itt ebédel! És én, ki nem voltam idehaza? Egy szakácsnéval, ki higvelejü és a világon semmit sem tud!

— Fogadtam is már mást helyébe, légy nyugodt; valódi csodabogár, kit azonnal bemutatok. Nos? nem öleled meg leendő rokonodat?

Mária kecses szerénységgel, de bizalommal közeledett nőmhez; Chantebelné asszony meglágyult és midőn De Nives kisasszony jövődöbeli nénjének még feszes csókja után lehajlott s tisztelete jeléül megcsókolta kezét, könnyek tolultak a derék asszony szemébe s le volt győzve.

— Mindazonáltal, — szólt, velem együtt a konyha felé irányozva lépteit, — Jakab meglepő egy házasságot köt, mely minden tekintetben meghaladja legvérmesebb reményeit és igényeit. Miután oly pompásan értesz a csoda-miveléshez, azt találom, Chantebel úr, hogy mindenekelőtt saját fiadra kellett volna gondolnod. Henrik sokkal illőbb férj lett volna e szép kisasszony számára, mint az a potrohós Jakab.

— Édes feleségem, — felelém, — hallgass rám, ha úgy tetszik. Hagyjuk egyelőre a konyhát, mely nélküled is pompásan halad

az új szakácsné vezénylete alatt s telepedjünk meg ezen mogyoró-bokrok mellett, hogy háborítlanul beszélgethessünk, mint két régi jó barát, ki egy sziv, egy lélek, egy akarat.

Ezzel körülményesen elbeszéltem nőmnek a történeteket, befejezéseképen hozzá téve:

— Mindebből látod, hogy De Nives kissasszony, kit Jakab jogosan remélhetett és várhatott arájának, nem lehetett másnak a neje, kivéve, ha az a másik mindent felülmúló, lelkiismeretlen nagyravágyással birt volna.

— Igazad van, Chantebel úr, nem tagadom — de azért mégis csak sajnálom

• — Nincs mit sajnálni. Henrik boldog lesz házasságában, boldogabb bárkinél a világon.

— Ahá! Látom már, hol akarsz kilyukadni, prókátor úr! Azt akarod, hogy azt a te Ormonde Miette-det vegye el!

— Ő is azt akarja, mert szereti!

— Te vered a fejébe, különben eszébe se volna.

— Nem én; óvakodtam őt e részben befolyásolni, ez lett volna a legjobb mód őt a

leánytól elidegeníteni, s már oly ostoba csak nem vagyok. Mi kifogásod van az én szegény kis Miettem ellen?

— Ellene? Semmi a világon; elismerem érdemeit; de — de az a kalap!

— Az a falusi kalap? De Nives kisaszszonyon is ilyen van ma, de azért nem kevésbé előkelően néz ki. Kirí a grófnő a kalap daczára.

— Igen, de ő valósággal grófnő s azt rögtön észrevenni.

— S azt találod, hogy Miette parasztosan néz ki?

— Nem a, anyjára hasonlít, ki reád hasonlított. Családunkban senki sem közönséges külsejű. Azonban Miette hideg, nem szereti Henriket és

— Ah! éppen ebben csalódom! Miette hidegnek tetszik, mert erős és női méltóságát meg tudja óvni. Pedig én azt hittem volna, hogy te és éppen te fogod méltányolni és érteni; mert emlékszem egy leánykára, kit szerettem és nőül óhajtottam venni, — valamikor régen! Ez a leányka szörnyen féltékeny lett

egy kis szőkére, ki távolról sem ért fel vele, s kit azonban mégis megtánczoltattam többször a préfet nagy bálján — hogy miért? azt az ördög tudja, én nem. Menyasszonyom sirt ugyan — de én nem tudtam róla semmit, csak házasságom után tudtam meg az egész drámát.

— Ez a kis lány én voltam, jól emlékszem a dologra, — mondá feleségem, — s megvallom, hogy felaprithattak volna, mégsem ismertem volna el féltékenykedésemet.

— És miért nem, valld be?

— Mert . . . mert a féltékenység oly érzés, mely kétkedni tanít a szeretett férfiban. Ha bebizonyúlna rá, hogy megcsal, kigyógyúlnánk szerelmünkből; de nem bizonyúl rá semmi, kételyünk nem bir biztos alappal, attól félünk hogy meg találjuk sérteni, önmagunkat pedig megalázzuk az ő szemeiben gyanakodásunk vallomása által.

— Ezt igen jól magyaráztad, édes feleségem! Akkor hát — csak annál többet szenvedünk az által, hogy eltitkoljuk?

— Igaz, a szenvedés nagy és sok bátorság

kell hozzá. És te azt hiszed, hogy Miette is bir e bátorsággal?

— És e szenvedést is átéli, annyival inkább, mert büszkeségében megsértetett valaki által.

— De ki által?

— Én is azt kérdem.

— Talán én bántottam volna?

— Oh, az lehetetlen!

— Pedig úgy van, nem tagadom. Rideg voltam hozzá, mert a szegény gyermek azt látszott hinni, hogy Henrik Párisban fog maradni. Megvallom, hogy magam is azt hittem és boszantott a gondolat. Ennek persze szegény Emilia adta meg az árát. Nem emlékszem ugyan már, mit mondtam neki, de azt tudom, hogy megdöbbenéssel távozott s miután azóta se láttam, azt gondoltam, daczol velem s duzzog; de hidd meg, hogy nem haragszom rá s csak úgy szeretem mint azelőtt.

— Megmondod neki?

— Rögtön! Azt mondtad itt van, hát hová bújt?

— A konyhában van Henrikkel.

— Henrik a konyhában! Ez aztán ujság, mondhatom! Ó, a kényes, finnyás arisztokrata!

— Azt állítja, hogy izlése és véleménye szerint semmisen szebb látvány, mint egy előkelő leány, ki házi dolgaival foglalkozik és semmi sem tiszteletre méltóbb, mint egy család-anya, ki, miként te, családja jólétéről gondoskodik.

— Ez annyit jelent, hogy ideje volna már ebédem után látni?

— Ez azt akarja jelezni, hogy Emilia gondoskodik az ebédről, míg Henrik gyönyörködve nézi, elhatározva magában, hogy sohasem nőszül, ha neje nem lehet egy szép, komoly, hasznos és bájos nő, minő saját édes anyja.

— Chantebel úr, neked aranyos nyelved van! A paradicsombeli kigyó is úgy fütyölt, mint te! Azt teszed velem a mit akarsz s mégis azt állítod, hogy én vagyok az asszony a háznál.

— Igen, te vagy az asszony a háznál, mert ha te visszautasítod Miettet, Henriknek s nekem le kell mondanunk róla.

E perczben megjelent Henrik, bejelentendő, hogy az ebéd készen vár — s szemeimből kiolvasva a történeteket, megölelte édes anyját, fülébe súgva:

— Anyám, ebéd után elmondom titkomat.

— Mondd el rögtön, — felelé nőm izgatottan — az ebéd hadd várjon. Mindent akarok tudni, nem várok.

— Legyen, édes anyám! két szóban el van mondva az egész. Szeretem Emiliát, mindig szerettem, de meg nem merem mondani neki, míg beleegyezésedet nem birom.

Az én jó öreg feleségem szót sem felelt, de nyomban a konyhába szaladt, mintha lábai hús évvel megifjodtak volna. Miette-et az ámbitusban találta, szép kezeit törülgetve. Nőm átkarolta többször, anyai melegséggel megcsókolta, újra átölelte és Miette könnyes szemekkel, de imádandó mosolylyal ajkain viszonozta a szeretet e nyájas dédelgetéseit.

— Más magyarázatra nincs szükség, — mondám én, — ez a legjobb.

Henrik is megölelte anyját és boldog elégedettséggel köszönte meg jóságát.

Ez után asztalhoz ültünk.

Az ebéd oly jó volt, hogy az első perczek elmaradhatlan feszélye után, senki sem tudott ellentállni e talán kissé állatias, de minden-
esetre őszinte és mély egyetértésnek, mely oly emberek közt jön létre, kik a küzdelem fárad-
sága és a kibékülés előnyei után, együtt eszik meg az úrvacsorát.

Nem szeretek sokat és soká enni, de jól és válogatott étkekkel ellátott elegáns asztalt szeretek. Gondolataink, tehetségeink, szellemi és erkölcsi hajlamaink nagy részt élelmezésünktől függnék s az elköltött étkek finomságától vagy durvaságától feltételeztethetők. Nőm, ki még nálamnál is kisebb étű, az nap csaknem a torkoskodásig ment, természetesen azon nyilván való szándékkal, hogy Emiliát kitüntesse s megértesse vele, mikép megadja magát neki.

Miután szenvedélyesen szeretem tanulmányozni a jellemeket s mindenben nyomra vezető jeleket tudok felfedezni, észrevettem, hogy De Nives kisasszony crêmmel, gyümölcsöcsel és bonbons-al él, mig De Nives Alise

grófnő, soványságával és nyuzga testalkatával, a fősvények talpra esett étvágyával birt, a midőn másoknál ebédelnek. A nagy Jakab vigan elköltött mindent, mi keze ügyébe esett, viruló egészsége és boldogsága jeléül; de ez a csontos lény, a vékony ajkakkal, a szép egyenes orral, épen azt a hatást tette, mintha az őrlők fajtájához tartoznék, melyek gonddal gyűjtik gyomrukban, a fészükben télire elteendő élelmi szereket.

A bűn csúnya dolog nagyon és festése is kellemetlen, mert önkéntelen mindig rút és komoly oldalát látjuk; de ha sikerült tőreiből kimenekülnünk, nevetséges oldalait is figyelemmel szabad kísérnünk, sőt titokban még mulatnunk is szabad a felfedezett jellemvonások felett, mint ahogy én tettem e perczen, midőn a grófnő tányérát folyvást teleraktam, ki jobbomon ülve, mindnyájunk részéről a legválogatottabb vendégszeretetet tapasztalta.

A kis Nini székét az övé mellé helyezték, de ő tüntetni akarván, De Nives Máriához küldte át.

— Susanne mellé küld? — kiáltá a gyermek. — Oh, mama milyen kedves ma!

— Ez az első szeretetreméltó szó, mit életében hozzám intézett, — mondá Alise grófnő halkán.

— De nem lesz az utolsó, arról jót állok, — felelém. — Mindig a cselédek társaságára lévén utalva, eltanulta tőlük a gyanakodást, az ellenszegülést, a rosszakaratot. Ezentúl egészséges nevelésben részesülvén, nemeslelkű emberek részéről, meg fogja tanulni, mikép kell tisztelni egy anyát.

Teljesen megnyugodhattunk a grófnőt illetőleg s az est beálltával szépen kocsiba ültettük. Mária még utoljára előhozta a gyermeket, mit karjaiba zárt, megigérve, hogy két hét múlva viszontlátandják egymást. Alise grófnő többször összerezzen, mint a kit heves zokogás fojt el, aztán felém hajolt s visszaadva Niniet, nyomatékosan mondá :

— Ne feledje el, hogy jelzalog-biztosítékot akarok!

A kocsi elindultával hangos hahotára fakadtam, nőm s Miette rendkívüli csodálko-

zására, ki mind a kettő igen naiv lévén, az érzékenyüléssel küzdöttek.

— Valóban Chantebel úr, kőkemény-ségű szived van, — kiáltá Bébelle asszony, — miután De Nives kisasszony példájára már mindenki így nevezte nőmet.

— No már te, ki mindent tud, csak nem fogod sajnálni az orvmadarat, mely kellemesen megemészti a nagy vagyont, mit ölébe dobtak, a jó ebéddel egyetemben, mit te szolgáltatnál fel neki!

Miután egy darabig kedves fesztelenséggel beszélgettem volna szép és szeretett családommal, Ormonde Jakab óvást tett az általam tervezett intézkedések egyike ellen.

— Nem bánom, ha kell, hát visszatérek Champgousseba, most már megszoktam; de megvallom, hogy korántsem sietek többé az ottan építendő úri lakkal, tekintve, hogy Mária kisasszony kastélyában akar lakni, nekem pedig nincs okom majoromat különösen sajnálni; a vidék nem kellemes, és odúm egy-magamnak is elég szűk; nagyon félek, hogy Henrik, kit száműzetésre kárhoztatnak, még

tizennégy napra is rosszúl fogja ott érezni magát. Kiegyezést ajánlok, ha tetszik: a percemonti toronyban vigan eltölthetnők a pár napot, közelebb volnánk a családhoz és a látogat, az illem ép oly tökéletesen óva volna.

— Nem a, ez igen közel van, — vizonzám. Mindnyájunknak egy kis magábaszállásra, komoly önvizsgálatra van szükségünk, mielőtt az együttlét megittasító boldogságába menénk át. Azonban szelidebb sententiát mérek reátok, magam is óhajtván, hogy szükség esetén könnyebben értekezhessem kettőtökkel. Henrik imádja Vignolettet, mely elég közel van ide, nekünk pedig mindenféle előkészület miatt égető szükségünk van Emiliára. Miette tehát nálunk marad s te fiammal együtt nővéredhez mész lakni.

Ez az intézkedés általánosan elfogadtatott s vasárnaponként akár nálunk, akár Vignoletten az egész család teljes számban össze szokott gyűlni ebédre. Előre láttam, hogy Jakob házassága nem mehet végbe hat hét előtt. Legalább ennyi időre volt szükség, mig a De Nives vagyon felosztásának, valamint Ninie

átengedésének jog-érvényes okmányait rendbehozzuk. Azután nem is volt szándékom e házasságot siettetni, mely úgy is elég saját-ságos módon jött létre.

Jól tudtam ugyan, hogy De Nives kisaszszonynak soha sem lesz alkalma megbánni, de nem akartam hogy önmagára legyen hagyatva, sőt a hátralévő napokat lehetőleg értelmi és erkölcsi nevelésének óhajtottam szentelni.

A szeretetreméltó gyermek igen könnyüvé tette a feladatot. A legkényesebb kérdéseket is megbeszéltem vele, vonatkozással szerelemre, házasságra, zárdai czölibátumra. Még mindig megleltem ugyan lelke mélyén a naiv sajnálkozást a felett, hogy a kolostori élet szeplőtelen tisztaságáról le kellend mondania, holott mindeddig ezt magasztos szinben szokták volt előtte feltűntetni. Képtelen sok kifczamodott nézetét kelle helyreütnöm, főkép a világra s családra vonatkozólag.

Szerencsére tudatlan volt s nem értett sem az önvédelemhez, sem az érveléshez. Megértettem vele, hogy Isten és a természet intézménye szerint erőnk első használata a csa-

lád megalapítása legyen, kötelességünk az emberiséget nemes, és az emberi nemnek becsületére váló tagokkal szaporítani. Beavattam azon szentelt törvény feltétlen tiszteletben tartásába, mit előtte úgy tüntettek volt fel, mint a gyöngye lelkek menedékét.

A kedves leány mohón, meglepetten figyelt szavaimra s természettől nagyon fogékony lévén a szelidség és józanság iránt, bevallá, hogy soha papi szónok annyira meg nem hatotta és el nem ragadta még.

Másrészt meg Miette foglalkozott szükséges kiképzésével. Már Vignollette-en jó olvasmányokkal látta el, sőt óra számra fel is olvasott neki; azonban túlzott gondolkozásával s folytonos elfogúltságával kalandjai miatt, a tanítvány hiába fárasztotta tanítónőjét. Most azonban nagyon figyelmes volt. Igen gyors felfogásu lévén, hamar tanult s Miette, nyugodt egyszerűségével, kitűnő tanárnak bizonyult. Miette mindent a mit tett, tőle telhető tökélylyel szerette tenni. A zárdából, hová mint parasztlány lépett be, úgy került elő, hogy mindent alaposabban, tökéletesebben

tudott társnőinél és családjába visszatérve, fáradhatlan kitartással folytató tanulmányait. Rendesen én tanácsoltam neki olvasmányát s ha végigolvasott pár kötetet, megbeszéltük együtt, s előadta kritikáját s egészen komolyan értekeztünk a legelvontabb tárgyak felett.

Ilyenkor alkalmam volt látni, mily jól olvas, mily szép összhang uralkodik e nyugodt agyban, melyben a szigorú kötelességérzet, a rendszeresség és akaraterő mit sem apasztottak ki, mitsem oltottak el, jól tudtam, mily magas értékű nőt óhajtottam adni fiamnak s De Nives kisasszony, ki eddig csak angyali jóságát és türelmét ismerte, csakhamar belátta szép társának szellemi fölényét is.

Egy hónap lefolytával már eleget tudott, hogy ne kereshessen többé mentséget tudatlanságában, ha meggondolatlanságból tévedett.

XVI.

Midőn Mária huszonegyedik születés napja elérkezett, vagyis körülbelül négy héttel miután házamba lépett, mikor minden jogi dolog

el volt intézve, aláírva, érvényesítve, rendbe hozva s Alix grófnő telesziva magát, megelégedetten útra kelt Monacó felé, hol telelni kívánt — Ormonde Jakab és Henrik végre a percemonti toronyban telepedtek le.

Még mindig szép idő volt, a kandallók nem füstöltek és a család naponta találkozott. Ninie kisasszony, a hányszor kedve kerekedett hajókáznai ment nővérével — természetesen papírhajókkal — és Bebelle minden nap pompásan felszerelt asztalhoz ült, anélkül, hogy fáradtságába, vagy drámai jelenetekbe került volna, önfejű, higvelejű szakácsnéjával. Amint elhagyta a tanári széket, Miette elszaladt a köpülés után nézni, vagy kis kalácsára felügyelni.

Miette nagyszerűen értett ama vak alárendeléshez, mely egy falusi anyóssal szemben a politika netovábbja, s nőm, hizelegve érezvén magát jogosult gazdasszonyi hiuságában, teljesen átengedte leendő menyének a ház vezetését, bevallva végre mégis, — hogy olykor bizony a pihenés is jól esik.

Ormonde Jakab ezalatt akarva nem akarva (roppant előnyére,) kénytelen volt

Henrik befolyását túrni. Hosszas együttlétük Vignoletteben kitünő hatással volt reá.

— Eszünkbe se jutott a vadászat és barangolás, — monda Jakab. — Elhiszi-é édes bátyám, hogy mint két remete, elzárkóztunk Vignoletten s nem tettünk más mozgást, mint hogy reggeltől estig beszélgetve sétálgattunk a szőlőkben s a kertben? Sohase tudtuk, hogy ennyi mondanivalónk van! Hisz tulajdonképen nem is ismertük többé egymást. Henrik bevallotta egyszerűen, hogy egy nagy gyomor-nak tekintett. Én meg bevallottam, hogy tisztán egy agyvelőnek néztem. De azon örvendetes felfedezést tettük, hogy mindketten mindenek előtt szívvvel vagyunk megáldva, s sziveink pompásan megértették egymást. Emilia époly rendben fogja találni pinczójét, mint a midőn kulcsát rám bizta. Csak ásványvizet ittunk. Mindjárt első nap beláttuk, hogy semmi szükségünk izgatókra; elég izgatottak voltunk már anélkül is!

— Hát ezért vagy oly halavány, friss és mintegy megifjodott? Folytasd ezt az életmódot barátom s pár hét alatt ismét a »szép Jakab« leszesz.

— Legyen nyugodt bátyám; jól láttam, mért történt, hogy miután annyi éven át a hozzá tudó asszonyok kedvence voltam, kevésbe mult, hogy kudarczot nem vallottam egy kis iskolás-leánynál, ki maga nélkül, édes bátyám, nem szeretett volna meg. Minden áron tetszésre méltóvá akarok ismét válni. Nincs kedvem őt első csókomnál megnevetetni.

— Még hozzátehetnéd, — fordult feléje Henrik, — hogy az életre nézve is megváltoztattad nézeteidet, a mihez sohasem vettél magadnak időt. Meggyóntunk egymásnak; egyik felért a másikkal; nincs mit egymásnak szemére lobbantanunk; de farkasszemet néztünk ezúttal tévedéseinkkel. Ha életünk nem lesz szép és derült, nem a mi hibánk lesz legalább.

Jakab elhagyott bennünket, hogy Máriával és Ninievel, — ki igen alkalomszerűen ép oly kevésbé hagyta el nővérét, mint saját árnyéka, — a naponta családi asztalunkon diszló nagy csokorhoz virágot menjen szedni. A dér még nem forrázta le a virágokat. A kert még csodaszép théa-rozsákkal, töméntelen vaniliával s rücskös, gyönyörű nagy mályvák-

kal pompázott, melyek egymásba olvadó színeikkel oly szépen veszik ki magukat a desert óriás gyümölcs-guláiban.

— Nos Henrik, hát enmagadról nincs mit elbeszélned? — szóltam fiamhoz. — Nem beszéltél Miette-el? Nem mondtál neki semmit?

— És nem is fogok mondani semmit! — felelé. Rosszúl beszélnék, nagyon is csordultig van a szívem. Vignolletteben újra átmentem első ábrándjaim minden varázsán; minden levél, minden fűszál életem egy lapja volt s múltam képeit tiszta s mégis lángoló színekben tünteté elém. Emilia szállása szentély nekem. Elhiszed-é, hogy nem mertem szobájába lépni, s még kívülről sem pillantottam be a gyakran nyitva álló ablakokon. A salonban általa himzett bútorait néztem, s minden finoman árnyalt, izléssel alkalmazott öltés néma szemrehányást tett a távol tőle oly rosszúl, oly méltatlan módon eltöltött órák miatt. Mily rémitő az ellentét egy tiszta, nemes leánynak élete s a legkevésbbé romlott fiatal emberé között! Emilia már huszonkét éves; két-három év óta türelmesen várja, hogy sze-

szélyem visszavezessen hozzá. Mily bámulatos szelidség! Legyőzte a magány szenvedését, nagy megadással elfogadta s elég, ha arcza sima bársonyát, szemeinek zavartalan mélységét, ajkának üde pirját látjuk, hogy meggyőződünk arról, mikép soha egy merész, vagy kétes gondolat nem vetette árnyát e virágra, e gyémántra.

— Jakab, közlékenyebb óráiban, borsos kalandjait gyónta meg nekem — én pedig nem nevettem rajtok, mert eszembe juttatták saját romlottságomat. Ha önmagammal ki is békültem már, a jövőt illető jó elhatározásaim erejénél fogva — Emilia jelenlétében mégis bizonyos zavar vesz rajtam erőt, mit képtelen vagyok teljesen legyőzni.

— Végre-valahára együtt vagyunk ismét, folytatá melegebben, — egymás szemei alatt élünk. A mikor közelébe juthatok, a nélkül hogy terhére esném, mosolyát keresem, szememben igyekszem olvasni, a régi szép időkről csevegünk — vagyis hajdani, boldog szerelmünkről! Jól látom, hogy semmit sem felejtett; megörül, ha emlékezőtehetségem hűségéről meggyőződik s gyermek-örömeink és bá-

nataink felett jóízűen sóhajt vagy nevet. Megértette, hogy ha oly mohón dolgozom a kedves múlt feltámasztásán, nem azért teszem, hogy meddő megbánásba temessem. Azonban, ha ajkamra tolúl a jelen boldogsága, érzem, hogy előbb bocsánatát kell kiérdemelnem, mielőtt életem boldogságát tőle várnom jogom lehetne — s elnémulok. Vajjon, mikor fog felvirradni a nap, a melyen azt fogom mondhatni neki: Légy nőm, szeretlek!

— Megengeded-é, hogy szerelem dolgában a gyakorlati-bölcsészetből leczkét adjak neked? — mondám mosolyogva.

— Hisz épen erre kérlek s azért beszélem el neked gondjaimat és félelmeimet.

— Hallgass meg hát! Sohase gyónj meg nődnek! Az igazán becsületes férfi nem árulja el azon nők titkát, kik becsületére bizták magokat, ha volt titok a dologban, s ha nem volt, sohase mutassa meg neki könnyű diadalainak könnyelmű képét. Ezek durva lehelletek, melyek a menyasszonyi koszorú szeplőtelenfehérségét elhervasztják. Vannak fiatal nők, kiket azon egészségtelen kíváncsiság gyötör, hogy

multunk rossz részleteibe szeretnek behatolni. Otromba az a férj, ki csak távolról is bepillantást enged nekik s hitestársát megtanítja rá, hogy csalták meg az ő kedvéért a nők férjeiket. Tudom, hogy az ellentállhatatlan gyónató által unszolva, a férfinak hazudni dérogál; máskor meg azt hiszi, hogy jóvá tesz mindent a vallomás által, ha az összehasonlításnál nejét emeli ki; de elfelejti, hogy nem csak értéke veszít neje szemeiben, bizalmát a jövőben is örökre aláássa. Ily esetekben határozottan tagadni kell mindent; ez megalázó ugyan, de hibáink kiérdemelt büntetése; de te, édes barátom, e megaláztatáson nem fogsz keresztülmenni. Miette sohasem fogja rád mérni. Sokkal nemesebb, nagyobb szabású lélek ő. Huszonkét éves és kitalálja azt, a mit nem tud; aztán igen tiszta és magasztos eszméket táplál a hitestársak közti egyenlőségre nézve. Tudja és hiszi, hogy értelmének nagyobb mérvű fejlődése következtében, a férfi az életpályán a nő természetes vezetője, míg a nő szerény tartózkodása, tisztasága, és önfeláldozása által, a férfiúig emelkedik és kiérdemli ura tiszteletét

és becsülését. Te sokat fáradtál, hogy bizonyos értelmi hatalomra vergődjél. Mielőtt ugyanannyi erőmegfeszítéssel azon volt, hogy lelki ártatlanságát szeplőtlenül megóvja. Nincs tehát mit szemetekre vetni. Jobb volna ugyan, ha férj és nő illetlenül, mint két galamb kerülne együvé s nem állítom, hogy minden helyes a házasság jelenlegi állapotában; de el kell fogadni úgy, amint van, vagy végkép lemondani róla, mi százszorta rosszabb, miután a házasság legalább még eddig a legboldogítóbb intézmény, mely az emberiségnek adatott. Aknázzuk hát ki tőlünk telhetőleg s lássunk hitestársunkban egy velünk egyenlő lényt, mely ha gyöngye is ott, hol mi erősek vagyunk, viszont sok lényeges kérdésben erős, a melyben mi vagyunk a gyengék.

Titkos aggodalmaitól felszabadulva, Henrik Emilia felé szaladt, ki éppen arra ment, fején egy kosár érett szőlőt hordva. Ha még oly kaczer lett volna, nem találhat magának festőibb és szebb fejdiszt. A gyenge levelek, szelid s még is élénk színárnyalataikkal, fekete hájához simultak s a biboros fürtök mintegy

diadémmá fonódtak nemes homloka felett, mely a nymphákéra emlékeztetett.

— Miette, — szólt Henrik, őt karjaimba vezetve, — akarsz-é egészen szerető bátyád leánya lenni s imádó unokatestvéred neje?

— Ha azt hiszed, hogy megérdemlem a boldogságot, oldalad mellett tölthetni életemet, — felelé Miette, karjait fiam nyaka köré fűzve, — tarts meg, a tied vagyok.

A két házasság ugyanazon napon kötött s a két menyegző egybe olvadt össze a Fehér-házban. Henrik és neje néhány napra a kedves Vignollette magányába vonúltak vissza, Mária és férje pedig szép régi kastélyokba mentek lakni, Nivesbe, mit alaposan bútorozniok kelle, miután Alix grófné természetesen mindent elvitt magával, az utolsó csípővasig.

Jakab nagyon értette a pénz értékét, de volt annyi esze, hogy nejének önzetlen nagyságának magaslatára tudott emelkedni s a helyett, hogy haragra lobbant volna, oly jóízűeket nevetett, hogy e fősvény kifosztás több napon át derült multságukra szolgált. Különben, nem volt még elveszve minden. Egy este

Mária Jakabhoz fordúlt: — Gyere, végy egy kapát és lapátot s menjünk a parkba felfedezési utra. Ha emlékező tehetségem nem csal, azon ritka élvezetben foglak részesíteni, hogy személyesen fogsz kiásni egy kincset.

Egy darabig a park egy félreeső zugában, a sűrű bokrok közt keresgélts egyszerre felkiáltott: — Itt kell lennie, itt van a régi puszpáng, — fogj hozzá és ássál!

Jakab derekasan használta az ásót, mely csakhamar valami keménybe ütődött. Egy vassal kivert szekrény volt, mely a boldogult De Nives grófnő gyémántjait tartalmazá. Pár nappal halála előtt, utódjának nagyravágyását előre látva és ismerve mohó ösztöneit, egy öreg kertészre bizta gyémántjait, hogy ássa el az említett helyen s annak idejében értesitse róla egyetlen leányát. A hű kertész nem sokára rá meghalt, de vén felesége megmutatta a helyet Máriának, ki el nem felejtette s ki előtt e gyémántok, anyjának ezen kedves emlékei, kettős értékkel birtak.

Házasságuk első évében a fiatal házastársak mindazonáltal aránylag szerény va-

gyoni helyzetben valának — de alig vették észre. Boldogok voltak. Niniet imádták, ki szenvedélyes szeretettel csüggött rajtok s a gyenge kis leányból legrövidebb idő alatt piros pozsgás gyermek lett.

Május visszatértével János napját családom körében akartam ünnepelni. Nőm neve napja volt — mert bár mindenki Bebellenek hívta, Janka volt a keresztneve. Miután a két fiatal pár nálunk tölté a napot, eszembe jutott a percemonti toronyban rendeztetni a reggelit, kedves gyermekeim meglepetésére.

Henrik nem szívesen fogadta az eszmét, hogy e sziklán telepedjék meg, melynek elszigeteltsége nagy mérvben gátolta volna találkozásaink gyakoriságát! azonban, miután sé táink kedves célját képezte, több szobát szépen rendbehozattam s főkép egy nagy ebédlőt, hol himzést utánzó, tarka rózsalevelekből képezett abroszon, a lakomára terítetttem.

Ez a percemonti torony még mindig tetszett feleségemnek, ki amúgy félvállról szívesen szokta mondani barátnőinek:

— Nem lakunk benne, mert kényelmesebben vagyunk otthon, az efféle csak fényűzési cikknek kellemes.

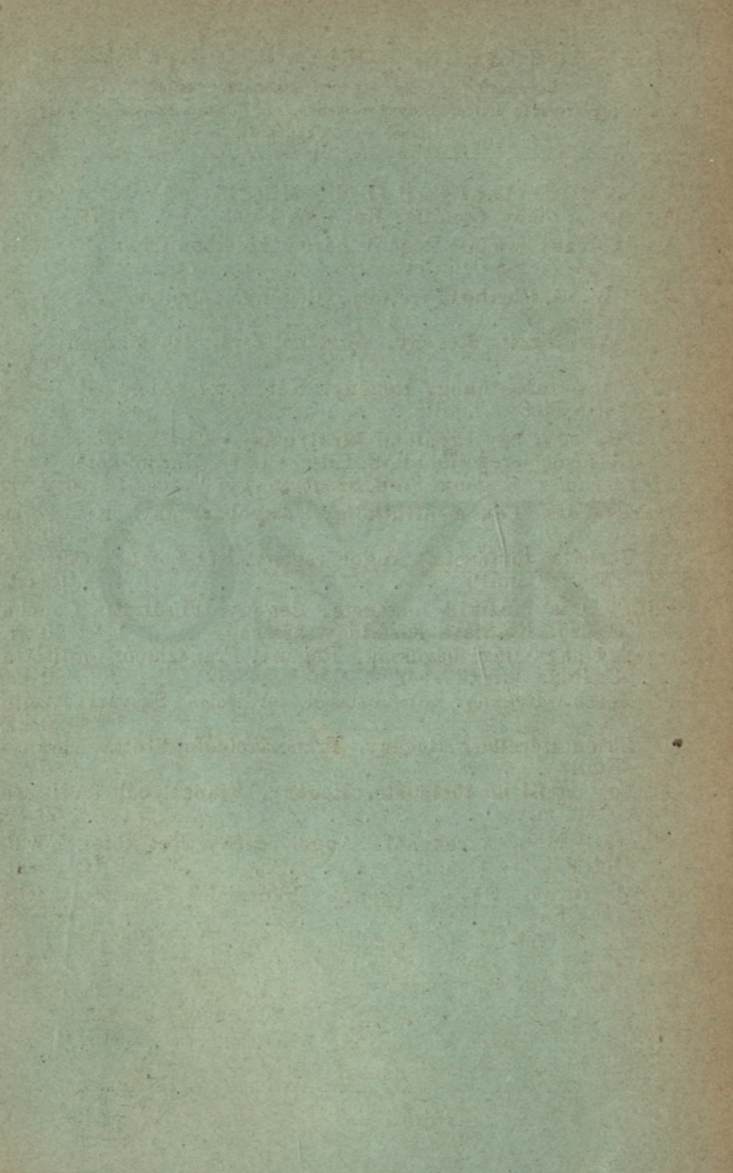
Én részemről rég megbocsájtottam az ódon toronynak a nekem okozott kellemetlenségeket. Életem legszebb diadalát ott vívtam ki; a meggyőző rábeszélés szép sikere volt, mely családom boldogságát megalapította, bele sem számítva szegény kis Léoniet, ki megérdemelte a szeretetet; ez a gyermekek szent joga.

Szeretett vendégeim elérzékenyült örömmel találkoztak a toronyban; a csemegénél leveleket hoztak számomra. Az első házassági értesítés volt, mely De Nives Alix grófnő egybekelését jelenté Mr. Stuartsonnal, egy sorvadásos, púpos angollal, ki többszörös milliomos, s kit fiatal koromban Párisban ismertem, a midőn ő már érett ember volt s kinek ápolásárá vigasztalhatatlan özvegyünk annál szivesebben vállalkozott, mivel csakhamar örökölni remélt tőle.

— Oh, Istenem, — kiáltá Ormond asszony ijedten, — most gazdagabb nálamnál s vissza fogja követelni Niniet.

— Legyen nyugodt, — felelém. — Amit elfogadni jól esik, megtartani még jobban esik. Alix grófnő nemsokára özvegy lesz és Ninie utjában volna, midőn harmadik menyegzőjére készül.

Vége.

Az Athenaeum könyvkiadó-hivatalában

Budapesten (Ferencziek-tere, Athenaeum-épület)

• általa Magyarország minden könyvkereskedésében, Bécsben Szelinszki Györgynél (Stefansplatz 6.) kapható:

- Braddon M. E. Lady Cecil (Ladi's Mile.)** Angol regény, fordította Zichy Camilla. Két erős kötet . . . 3 frt — kr.
- **Az arany borju.** Regény három kötetben angolból fordította Zichy Camilla. 2 frt 50 kr.
- Colins W. A Gleninchi rejtély.** Regény, angolból. Egy erős kötet. 3 frt
- **A két végzet.** Regény. Angolból fordította Mudrony Pál 1 frt 60 kr.
- **A titokzatos hang.** Regény. Két kötet. Angolból fordította Zichy Camilla 2 frt 50 kr.
- Ebers György. Egy egyiptomi királyleány.** Történelmi regény. A német eredetiből ford. Huszár Imre. Három kötet 3 frt.
- **Szerapi z.** Regény, Ford, Szentgyörgyi Vöröss Dezső 2 frt.
- Edwards Mrs. Léa a divathölgy.** Angol regény. Két kötet 2 frt 40 kr.
- **Borbála története.** Angol regény. Két kötet. Fordította Zichy Camilla 3 frt.
- Feuillet Oktáv. Szibill története.** Regény. Fordította Concha Gyöző. Kiadta a Kisfaludy-társaság. 1 frt 50 kr.
- **Egy nagyvilági házasság.** Regény. Francziából fordította U. Ilona 80 kr.
- **Belah.** Regény. Francziából fordította Sasvári Armin 1 frt 20 kr.
- **Fülöp szerelme.** Regény. Francziából fordította Ábrányi Emil 80 kr.
- **Egy párisi nő története.** Regény. Francziából fordította Visi Imre. 60 kr.
- Fothergill Miss. A rokonok.** Angol regény. Két kötet. Fordította Zichy Camilla 2 frt 50 kr.
- Greville Henrik. Dosia.** Regény. Francziából fordította Zichy Camilla 80 kr.
- **Sylvia völegénye.** Francia regény. Ford. Br. O— 1 frt.
- Sand George A tudós neje.** (Valvédre) Regény Francziából fordította Toldy István. Két kötet 1 frt 80 kr.
- **A kis grisette.** Regény Fordította Csukássy Józsefné 80 kr.
- Flamarande.** Regény Francziából két kötetben 2 frt.
- Wohl Janka és Stephanie. Beszélyek és tárczák.** 2 frt.

